

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Jean Monnet) ΜΕ ΘΕΜΑ :

*“ Η ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΟΔΗΓΙΑ
2008/99/ΕΚ: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ”*

ΑΘΗΝΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Βασιλική Καραγεώργου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια : Νικητάκου Αγγελική(ΑΜ :1210ΜΟ75)

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συμμετείχαν και βοήθησαν με τον τρόπο τους στην πορεία της παρούσας εργασίας. Αρχικά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Κ. Καραγιώργου για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στο να με αναλάβει υπό την επίβλεψή της για την αποπεράτωση της Διπλωματικής εργασίας και για τις εποικοδομητικές συμβουλές τις πάνω στο σχεδιασμό παρουσίασης του θέματος.

Έπειτα τον Πρύτανη Γρ.Τσάλτα για την πολύτιμη καθοδήγησή του καθ' όλην την πορεία του Μεταπτυχιακού προγράμματος και την συμβολή του στο τομέα των περιβαλλοντικών γνώσεων . Από το Πανεπιστήμιο Université de Nice Sophia Antipolis θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια του Δικαίου του Περιβάλλοντος Pascale Steiche για τον ενθουσιασμό που έδειξε όταν της ανέφερα το θέμα και με βοήθησε σε περίοδο που είχα ανάγκη για ενθάρρυνση, προκειμένου να συνεχίσω τις προσπάθειες στη βιβλιογραφική έρευνα .

Τέλος πάνω απ' όλα θα ήθελα να αφιερώσω αυτή την εργασία στους ανθρώπους που με έχουν στηρίξει τόσα χρόνια και έχουν βοηθήσει στην δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και άρτιας προσωπικότητας, τους γονείς μου Νικήτα και Ασπασία , τα αδέρφια μου και τους φίλους μου που είναι πάντα υποστηρικτές μου σε όποιο βήμα και αν ακολουθήσω : Φωτεινή , Βασίλη , Χρήστο , Δήμητρα , Μαρία και Μαριλένα .

Πρόλογος

Οι σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού και διαμόρφωσης της πολιτικής περιβάλλοντος και των άλλων πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και η ανάγκη αποτελεσματικής άσκησης των πολιτικών αυτών στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης δημιουργούν νέους προσανατολισμούς και επιβάλουν την προσφυγή σε μία υψηλού επιπέδου περιβαλλοντική προστασία, η οποία κατά τη γνώμη μου πρέπει να στηρίζεται σε τρεις βασικούς άξονες.

Πρώτος άξονας είναι η δυνατότητα υψηλού επιπέδου τεχνογνωσίας στον τομέα των περιβαλλοντικών προβλημάτων με την ενίσχυση της τεχνολογικής έρευνας στον τομέα αυτό. Η χρηματοδότηση της έρευνας αποτελεί μία ελπίδα για κατανόηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και θα οδηγήσει στην πιο εύκολη διαπραγμάτευση των τρόπων επίλυσής τους.

Δεύτερος άξονας είναι η ενημέρωση του κοινού που αποτελεί ένα βασικό άξονα για την περιβαλλοντική προστασία. Είναι γνωστό ότι για την ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα του περιβάλλοντος κινητήριος μοχλός είναι η κοινωνία. Έτσι η ενημέρωση του κοινού είναι το πρώτο στοιχείο που πρέπει να ενδιαφέρει εκείνον που έχει σκοπό να αφυπνίσει την κοινή γνώμη σχετικά με τα περιβαλλοντικά εγκλήματα που γίνονται σε βάρος της. Όταν η κοινωνία είναι ενημερωμένη σχετικά με αυτά όπως απαιτεί η σύμβαση του Άαρχους τότε είναι έτοιμη να διεκδικήσει από το «κράτος – προστάτη» τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Τελευταίος αλλά εξίσου σημαντικός άξονας κατά την γνώμη μου που έπεται των δύο παραπάνω τομέων είναι η λήψη διαδικαστικών εγγυήσεων από το κράτος δικαίου. Δηλαδή να ληφθούν αποφάσεις για θέσπιση νομικών κανόνων που θα βοηθούν τόσο στον περιορισμό των περιβαλλοντικών προβλημάτων όσο και στην πρόληψή τους. Για να επιτευχθεί ο τελευταίος άξονας απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχει επιτυχία στον τομέα της τεχνογνωσίας ώστε να έχει γίνει σε βάθος έρευνα των προβλημάτων στον τομέα του περιβάλλοντος και να έχει διαγνωστεί ποια είναι η βέλτιστη λύση για την καταπολέμησή τους, καθώς και να έχει ενημερωθεί το κοινό έτσι ώστε να ασκηθεί πίεση για λήψη αποφάσεων μέσω της κοινωνίας των πολιτών.

Στον τελευταίο άξονα εντάσσεται και η θεματική ενότητα αυτής της διπλωματικής, δηλαδή στη λήψη νομικών μέτρων για την αντιμετώπιση των

περιβαλλοντικών εγκλημάτων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το θέμα μου κέντρισε το ενδιαφέρον από ένα δημοσίευμα του τύπου που ανέφερε για επιβολή προστίμου μέχρι 500.000 ευρώ σε όποιον ρυπαίνει το περιβάλλον. Μιλούσε για ποινικοποίηση του περιβάλλοντος μέσω της οδηγίας 2008/99/EK που θα ενσωματωνόταν σε λίγο καιρό στο εθνικό μας δίκαιο.

Η ποινικοποίηση του περιβάλλοντος πάντα με συνάρπαζε γιατί θεωρώ ότι μέσω της τιμωρίας των δραστών περιβαλλοντικών εγκλημάτων επέρχεται η ικανοποίηση του κοινού αισθήματος σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Δηλαδή ότι υπάρχει δίκαιη τιμωρία αυτού που ρυπαίνει το περιβάλλον μέσω της επιβολής χρηματικής ποινής ή και ποινής κράτησης ανάλογης της ζημιάς που υπέστη το περιβάλλον. Έτσι η τιμωρία του ενόχου «απαλώνει τις πληγές» των θυμάτων και λειτουργεί προληπτικά για επίδοξους «δολοφόνους» του περιβάλλοντος.

Σκοπός μου με την παρούσα εργασία είναι η ενημέρωση και ανάλυση της οδηγίας για όσους ενδιαφέρονται για το ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος ώστε να ενισχυθεί η εφαρμογή του. Ελπίζω αυτή η προσπάθεια να εκτιμηθεί από τους αναγνώστες του κειμένου και να αποτελέσει , ίσως , εφαλτήριο για την προσωπική δράση καθενός στην ενίσχυση των προσπαθειών ποινικοποίησης των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	2
Πρόλογος	3
Περιεχόμενα.....	5
Κατάλογος πινάκων	7
Εισαγωγή	8
Ενότητα I : Ποινική δικαιοσύνη στο περιβάλλον.....	9
1 . Τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας (με έμφαση στα ποινικά μέτρα)	9
2 . Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος.	13
3 . Η ποινική προστασία του περιβάλλοντος σε διεθνές επίπεδο.	17
4 . Συμπεράσματα Ενότητας I.....	24
Ενότητα II. Ευρωπαϊκό Δίκαιο Περιβάλλοντος: Η ποινικοποίηση μέσω της οδηγίας 2008/99/EK.....	25
1. Αρχές και στόχοι του δικαίου περιβάλλοντος της Ένωσης	25
2. Το ποινικό περιβαλλοντικό δίκαιο στην Ευρώπη.....	31
3 . Συμπεράσματα Ενότητας II.	38
Ενότητα III . Η ποινικοποίηση μέσω της οδηγίας 2008/99/EK.....	39
1. Ανάλυση της οδηγίας 2008/99/EK.	39
2. Περίπτωση μελέτης της εφαρμογής της οδηγίας 2008/99/EK στην Ευρώπη- Η περίπτωση στην Καμπανία (Ιταλία)	46
3. Συμπεράσματα Ενότητας III.	57
Ενότητα IV. Η μεταφορά της οδηγίας στο Ελληνικό Δίκαιο	58
1. Το περιβαλλοντικό δίκαιο στην Ελλάδα.....	58
2. Η Ενσωμάτωση της οδηγίας 2008/99/EK στο ελληνικό δίκαιο- Ο νόμος 4042/2012	63
3. Συμπεράσματα Ενότητας IV.....	72
Αντί Επιλόγου : Προοπτικές και Αποτελέσματα.....	73
Βιβλιογραφία	75
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	75
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	77
Επίσημα έγγραφα της ΕΕ.....	79
Ιστοσελίδες	82
Παραρτήματα.....	83
Παράρτημα 1.....	83

Παράρτημα 2.....	93
Παράρτημα 3.....	105
Παράρτημα 4.....	108
.....	108

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1.....σελίδα 36

Πίνακας 2.....σελίδα 42

Πίνακας 3.....σελίδα 52

Πίνακας 4.....σελίδα 60

Πίνακας 5.....σελίδα 62

Πίνακας 6.....σελίδα 75

Εισαγωγή

Στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος ‘‘Περιβαλλοντική διακυβέρνηση και βιώσιμη ανάπτυξη’’ πραγματοποιείται σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών μια διπλωματική εργασία στο τέλος αυτών των σπουδών με θέμα «Η ποινικοποίηση του περιβάλλοντος- Οδηγία 2008/99/EK : προοπτικές και αποτελέσματα».

Η δομή της πτυχιακής χωρίζεται σε τέσσερις αλληλένδετες ενότητες με κοινό παρανομαστή την ανάλυση για το ποινικό δίκαιο περιβάλλοντος. Η πρώτη ενότητα αποτελεί μία παρουσίαση των εφαρμογών των μέτρων περιβαλλοντικής πολιτικής και εμβαθύνει απαντώντας στο ερώτημα ποια από αυτά χρειάζονται για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος. Αργότερα γίνεται μία ανάπτυξη των σκέψεων που υπάρχουν γύρω από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που εμπεριέχονται στην εφαρμογή των ποινικών κανόνων προστασίας του περιβάλλοντος. Για να καταλήξουμε στην υπάρχουσα θέση που έχει το ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος στην διεθνή κοινότητα.

Στη δεύτερη ενότητα αναλύεται η ευρωπαϊκή πορεία του δικαίου του περιβάλλοντος. Κατονομάζονται οι αρχές που διέπουν αυτό και η σημασία τους στην εξέλιξη του. Με άξονα τα παραπάνω αναλύεται η μορφή δικαίου που έχει πάρει στην ευρωπαϊκή κοινότητα το ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος.

Το βασικότερο θέμα βρίσκεται στην τρίτη ενότητα που αφορά την οδηγία 2008/99/EK, τα αδικήματα κατά του περιβάλλοντος για τα οποία προβλέπει ποινικές κυρώσεις και τον τρόπο που θα θεσπίζονται αυτές από τα εθνικά συστήματα με βάση την αρχή της αναλογικότητας και της αποτελεσματικότητας. Στο σημείο αυτό προβάλλεται ως περίπτωση μελέτης το θέμα με τα απόβλητα στην Καμπανία και πως αναμένεται να βοηθήσει στη λύση του προβλήματος η ενσωμάτωση της παρούσας οδηγίας.

Τέλος στην τέταρτη ενότητα αναλύεται η ελληνική έννομη τάξη στον τομέα του δικαίου του περιβάλλοντος . Ο πρωταρχικός ρόλος του άρθρου 24 του Συντάγματος και η θέση του ν4042/2012 ως νόμος ενσωμάτωσης της οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο.

Ενότητα Ι : Ποινική δικαιοσύνη στο περιβάλλον.

1 . Τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας (με έμφαση στα ποινικά μέτρα) .

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μία προσπάθεια κωδικοποίησης των υπαρχόντων μέτρων περιβαλλοντικής πολιτικής, υπολογίζοντας τις δυσκολίες που υπάρχουν σε αυτό τον τομέα λόγω έλλειψης ορολογικής εναρμόνισης που δυσχεραίνει την εφαρμογή των κατά τόπων μέτρων . Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται προκειμένου να επιτευχθούν οι διάφοροι περιβαλλοντικοί στόχοι. Όπως είναι εδώ ο στόχος που εξετάζουμε της ποινικοποίησης του περιβάλλοντος.

Θα διαχωρίσουμε αρχικά τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας σε τρία είδη μέτρων : τα άμεσα, τα έμμεσα και τα μέτρα αυτορρύθμισης¹ . :

Άμεσα μέτρα είναι οι ρυθμίσεις που μπορούν να λειτουργήσουν μεμονωμένα μέσα στα πλαίσια μιας στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος . Τα μέτρα αυτά αποτελούνται από ρυθμιστικά μέσα ή μηχανισμούς των οποίων η χρήση διευκολύνει δίχως μεσολάβηση τη σκόπιμη ανάμειξη του κράτους στην παραγωγική διαδικασία. Παραδείγματα τέτοιων μέτρων είναι :

1)Τα νομοθετικά μέτρα : Εδώ αναφερόμαστε σε νομοθετικά μέτρα που αποτελούνται από προσταγές, απαγορεύσεις , υποχρεώσεις και καθορισμό περιβαλλοντικών προτύπων.

Προσταγές χρησιμοποιούνται με διατακτικό χαρακτήρα και επιβάλλουν στο ρυθμιστικό τους υποκείμενο να ακολουθήσει μια φιλοπεριβαλλοντική πολιτική. Ως μέτρο οι προσταγές είναι αρκετά αυστηρές και υπακούουν στην πατερναλιστική αντίληψη του κρατικού παρεμβατισμού² . Θεωρείται ότι η εφαρμογή του οφείλει να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας. Μπορούμε να έχουμε προσταγές όταν

¹ Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση), Γιώργος Χ.Σμπώκος , Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011. (σελ 23)

² Ο κρατικός παρεμβατισμός αναφέρεται στις ενέργειες του κράτους, οι οποίες επηρεάζουν τη δραστηριότητα των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαμόρφωση του νομικού και του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο εξασφαλίζεται η λειτουργία των νοικοκυριών / επιχειρήσεων και η ορθολογική συμπεριφορά των ατόμων, ώστε να δρουν δημιουργικά, να αποφεύγονται οι κοινωνικές συγκρούσεις και να διασφαλίζεται κοινωνική συνοχή.

Πηγή: <http://www.euretirio.com/2010/06/kratikos-paremvatismos.html#ixzz27bUrXbie>

μιλάμε για ποινικοποίηση του περιβάλλοντος αφού η απαίτηση καταβολής αποζημίωσης για φθορά στο περιβάλλον ως ένα μέτρο που οδηγεί στην επιδιωκόμενη συμπεριφορά χρησιμοποιείται συχνά σε ποινικούς νόμους προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι Απαγορεύσεις είναι επίσης ρυθμίσεις με διατακτικό χαρακτήρα και επιβάλλουν στο ρυθμιστικό τους υποκείμενο να παραλείψει μία ενέργεια. Όταν μιλάμε για ποινική προστασία του περιβάλλοντος τότε έχουμε να κάνουμε με μία απαγόρευση που παραβιάστηκε και έχει τις ανάλογες ποινικές επιπτώσεις . Η απαγόρευση πρέπει να γίνεται με σκοπό να περιοριστεί η εξουσία χρήσης του περιβάλλοντος³.

Οι υποχρεώσεις είναι προσταγές που συνήθως αναφέρονται στη λειτουργία μιας επιχείρησης . Συχνά οι παραλείψεις των υποχρεώσεων που συνήθως σχετίζονται με την οργάνωση της επιχείρησης ή την υποχρέωση κοινοποίησης πληροφοριών οδηγούν σε αδικήματα του ποινικού δικαίου του περιβάλλοντος. Εκτός εάν η παράληψη μίας υποχρέωσης έχει ως αποτέλεσμα την φθορά του περιβάλλοντος σε βαθμό που να αποτελεί ποινικό αδίκημα.

Ο καθορισμός περιβαλλοντικών προτύπων μέσω διατάξεων περιβαλλοντικής ποιότητας και κανονισμών ορθής λειτουργίας σε μονάδες και παραγωγή χωρίζεται σε δύο είδη : οριακές τιμές και προδιαγραφές προϊόντων. Από τα δύο πιο σύνηθες είναι η παραβίαση των οριακών τιμών να θεωρείται ποινικό αδίκημα. Η θέσπιση περιβαλλοντικών ποιοτικών στόχων είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση μιας σύγχρονης πολιτικής για το περιβάλλον.

2)Τα διοικητικά μέτρα : Η περιβαλλοντική προστασία παρέχεται σε διοικητικό επίπεδο με την δυνατότητα των αρμόδιων διοικητικών αρχών να λαμβάνουν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας δεν θα μπορούμε σε λεπτομέρειες όσον αφορά τα διοικητικά μέτρα καθώς δεν αφορούν την ποινική προστασία του περιβάλλοντος.

Τα έμμεσα μέτρα είναι ρυθμίσεις που μπορούν να αλληλεπιδράσουν μέσα στα πλαίσια μιας συνολικής οικονομικής και οικολογικής πολιτικής⁴ . Τα μέτρα αυτά βασίζονται κυρίως στην αγορά ή στα οικονομικά εργαλεία κινήτρων κατά κύριο λόγο και είναι ρυθμίσεις που επηρεάζουν τη συμπεριφορά μέσω μηνυμάτων της αγοράς

³ Η αειφόρος ανάπτυξη βάση της σύγχρονης περιβαλλοντικής πολιτικής – βασικοί άξονες και εργαλεία με βάση νέα δεδομένα, Καραγεώργου Β , Περ Δικ 3/2004 (σελ 324)

⁴ Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση), Γιώργος Χ.Σμπώκος , Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011. (σελ 23)

παρά μέσω νομικών διατάξεων που αφορούν σε όρια και μεθόδους ελέγχου ρύπανσης. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ τέτοια μέτρα είναι : οι χρεώσεις , οι επιχορηγήσεις , συστήματα επιστροφής εγγυητικών καταθέσεων , δημιουργία αγορών και δημοσιονομικά κίνητρα . Τα έμμεσα μέτρα είναι τα εξής⁵ :

- 1) Οριοθέτηση ενός πλαισίου ευθύνης για περιβαλλοντικές ζημιές : το πλαίσιο ευθύνης είναι το σύνολο των διατάξεων εκείνων που αλληλεπιδρούν και αλληλεξαρτώνται και ορίζουν ποιες ενέργειες προσβάλλουν το προστατευόμενο αγαθό περιβάλλον. Η περιβαλλοντική ευθύνη στο ελληνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο περιβάλλοντος εμφανίζεται ως αστική ή ποινική(βλ ενότητα II , III) και προσφάτως μετά την Οδηγία 2004/35/EK⁶ και ως περιβαλλοντική ευθύνη.
- 2) Επιβολή περιβαλλοντικών εισφορών : ιδιαίτερης σημασίας για τον οικονομικό επηρεασμό μιας συμπεριφοράς με περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι οι περιβαλλοντικές εισφορές. Σε αυτές εντάσσονται τα φορολογικά συστήματα που φορολογούν δραστηριότητες με περιβαλλοντικές επιπτώσεις , το σύστημα τελών (με σκοπό μείωση ή περιορισμό ρυπογόνων δραστηριότητας) , χρεώσεις διοικητικών εξόδων , δασμοί και τελωνειακές διαφοροποιήσεις .
- 3) Καθορισμός ενός συστήματος κινήτρων : συγκρότηση οικονομικών μέτρων για να εξασφαλιστεί η ώθηση ενός προσώπου να ενεργήσει προς όφελος της προστασίας του περιβάλλοντος.
- 4) Μηχανισμοί οικονομικής στήριξης : κυρίως κρατικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που προωθούν την περιβαλλοντική προστασία.
- 5) Περιβαλλοντική πληροφόρηση : είναι προληπτικό μέτρο και εννοείται η υποχρέωση της διοίκησης να παρέχει στους πολίτες όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που διαθέτει για την κατάσταση των επιμέρους παραμέτρων του περιβάλλοντος.
- 6) Δημόσιες συμβάσεις .
- 7) Διαχείριση κρατικής περιουσίας .

⁵ Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση) , Γιώργος Χ.Σμπώκος , Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011. (σελ 27)

⁶ Άρθρο 1 : «Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να διαμορφώσει ένα πλαίσιο για την περιβαλλοντική ευθύνη βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», με σκοπό την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας.»

- 8) Εκπόνηση Μελετών Περιβαλλοντικών επιπτώσεων : αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία προληπτικού χαρακτήρα για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων και των δραστηριοτήτων στο φυσικό ανθρωπογενές περιβάλλον.

Τέλος έχουμε τα μέτρα αυτορρύθμισης όπου αναφερόμαστε σε περιπτώσεις που στο πλαίσιο συνεργασίας κράτους ιδιωτών ,οι δεύτεροι σχεδιάζουν και λαμβάνουν μέτρα. Τα μέτρα αυτά χωρίζονται σε

1)Μέτρα αυτορρύθμισης φυσικών προσώπων : τελούνται μέσω του αγωγικού δικαιώματος και της ατομικής και συλλογικής εθελοντικής δράσης και εδράζεται σε συνταγματικές αρχές και δικαιώματα.

2)Μέτρα αυτορρύθμισης της αγοράς : συμβαίνει όταν η οικονομική κοινότητα κατανοήσει το ρυθμιστικό αντικείμενο ενός περιβαλλοντικού μέτρου και το αποδεχτεί ευκολότερα (πχ : οικολογική σήμανση , τοποθέτηση , διαφήμιση)

3)Μέτρα κρατικού πλαισίου αυτορρύθμισης : νομικό πλαίσιο που δημιουργεί το κράτος μέσα στο οποίο ο ιδιώτης καλείται να δραστηριοποιηθεί. Χαρακτηρίζεται από την εθελοντική συμμετοχή.(πχ : EMAS ,ISO)

Από τα ως άνω αναφερόμενα κατανοούμε ότι όταν μιλάμε για ποινική προστασία του περιβάλλοντος τότε σίγουρα δε μιλάμε για ένα μέτρο κρατικής αυτορρύθμισης. Καθώς δεν είναι μέτρο που στοχεύει στον προσανατολισμό της κοινωνίας σε μια πιο φιλοπεριβαλλοντική πολιτική με εθελοντική συμμετοχή της κοινωνίας⁷ . Έτσι εξετάζοντας σε ποια από τις παραπάνω κατηγορίες μπορούμε να κατατάξουμε την ποινική προστασία του περιβάλλοντος, αρχικά θα την εντάξουμε στα μέτρα έμμεσης προστασίας καθώς οριοθετεί ένα πλαίσιο ευθύνης για περιβαλλοντικές ζημιές, το πλαίσιο ποινικής ευθύνης για περιβαλλοντικές ζημιές.

Βέβαια , οριοθετώντας ποινικά το πλαίσιο περιβαλλοντικής ευθύνης εκτιμάται να πω ότι αρκετές φορές χρησιμοποιεί τα άμεσα νομοθετικά μέτρα για το σκοπό αυτό . Εννοώντας ότι θεσπίζοντας με νόμο την ποινική ευθύνη καθορίζεις κάποιες οριακές τιμές μόλυνσης , απαγορεύεις με διατακτικό χαρακτήρα να παραβιαστούν αυτές και τέλος υπάρχει η προσταγή ότι εάν παραβιαστούν θα διωχθούν ποινικά οι αυτουργοί .

⁷ Εύλογο είναι ότι ο ποινικός κανόνας δεν συνάδει με την έννοια της εθελοντικής συμμετοχής .

2 . Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος.

Είναι διαπιστωμένο πάντως ότι οι ποινικές κυρώσεις για τα περιβαλλοντικά αδικήματα σε χώρες έχουν επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα για τους εξής κυρίως λόγους⁸ :

- ✓ Η επιβολή ποινικών κυρώσεων είναι ενδεικτική της κοινωνικής αποδοκιμασίας που διαφέρει ποιοτικά από τις διοικητικές κυρώσεις ή μηχανισμούς αποζημίωσης που προβλέπει το αστικό δίκαιο.⁹
- ✓ Οι διοικητικές ή άλλες οικονομικές κυρώσεις μπορεί να μην είναι αποτρεπτικές όταν οι δράστες δεν είναι φερέγγυοι ή , αντιθέτως όταν είναι οικονομικά ισχυροί.
- ✓ Τα μέσα για τις ποινικές έρευνες και διώξεις στο πλαίσιο της αμοιβαίας δικαστικής αρωγής μεταξύ των κρατών μελών, είναι ισχυρότερα από τα προβλεπόμενα από το αστικό και το διοικητικό δίκαιο και ως εκ τούτο μπορούν να βελτιώσουν και να καταστήσουν πιο αποτελεσματικές τις εν λόγω διαδικασίες.
- ✓ Τέλος παρέχεται επιπλέον εγγύηση αμεροληψίας, επειδή οι αρμόδιες για τις έρευνες αρχές που προβλέπεται να συμμετάσχουν στις ποινικού χαρακτήρα έρευνες , είναι άλλες από τις διοικητικές αρχές που έχουν χορηγήσει τις άδειες εκμετάλλευσης των ρυπογόνων δραστηριοτήτων.

Η ποινικοποίηση του περιβάλλοντος όμως δεν είναι βέβαιο ότι αποτελεί πανάκεια για την προστασία του περιβάλλοντος αν αναλογιστεί κανείς ότι :

⁸ Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π), Έκθεση 2010-2011, Συνοπτική Παρουσίαση του έργου της Ε.Υ.Ε.Π, Αθήνα – Μάιος 2011.

⁹ Συγκρίνοντας τις διοικητικές με τις ποινικές κυρώσεις στο βιβλίο «Το έννομο αγαθό περιβάλλον (Προβλήματα εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας), Γιάννας Παναγοπούλου – Μπέκα , Εκδόσεις Σάκκουλα/ Θεσσαλονίκη 1992.» παρατηρούμε ότι τα πράγματα παρουσιάζονται από διαφορετική σκοπιά : «Το διοικητικό πρόστιμο επιβάλλεται αμέσως, μπορεί δε να είναι αυστηρό αφού τα πλαίσια του μπορεί να φθάνουν κατά περίπτωση σε πολύ υψηλά ποσά, αλλά παρατηρεί κανείς ότι τέτοιο πρόστιμο δεν έχει επιβληθεί ποτέ. Αντίθετα η χρηματική ποινή που επιβάλλεται μετά από ποινική διαδικασία απαιτεί χρόνο. Τα ερευνητικά δεδομένα μαρτυρούν σε αυτό το θέμα ότι όσο πιο κοντά χρονικά βρίσκεται η τιμωρία στο έγκλημα τόσες περισσότερες είναι οι πιθανότητες να μειωθεί η ακόμα εξαλειφθεί το έγκλημα.» (σελ178-179) .

Α. Παρουσιάζονται συνήθως ποικίλα νομικά προβλήματα στην άσκηση των ποινικών διώξεων των δραστών που αφορούν τον ακριβή προσδιορισμό τόσο των ίδιων φυσικών ή νομικών προσώπων (ιδιωτών ή επιχειρήσεων) όσο και των παράνομων δραστηριοτήτων τους. Το σημαντικότερο πρόβλημα συνίσταται στο γεγονός ότι ενώ το ποινικό δίκαιο παραμένει αυστηρά προσανατολισμένο στην καταστολή προσβλητικών συμπεριφορών με δράστες φυσικά πρόσωπα, έτσι η αντιμετώπιση της επιχειρηματικής εγκληματικότητας με τη μορφή δηλαδή της λειτουργίας νομικών προσώπων, προσκρούει σε σοβαρές δυσχέρειες κυρίως γιατί η διαπίστωση ποινικής ευθύνης και η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα φυσικά πρόσωπα που διοικούν το νομικό πρόσωπο ή που ενεργούν γι' αυτό είναι συχνά πολύ δυσχερής ή και αδύνατη¹⁰. Συγκεκριμένα, το ποινικό σύστημα είναι συγκροτημένο παραδοσιακά στη βάση δογματικών αρχών που επιτρέπουν την ανάπτυξη της προστατευτικής του λειτουργίας στο φαινόμενο του εγκλήματος ως ατομικής συμπεριφοράς¹¹. Η απονομή, λοιπόν, της ποινικής ευθύνης με βάση την ατομική ενοχή προϋποθέτει τον εντοπισμό συγκεκριμένου προσώπου ή προσώπων τα οποία υπαίτια (με δόλο ή από αμέλεια) βλάπτουν ή θέτουν σε κίνδυνο έννομα αγαθά πραγματώνοντας έτσι την αντικειμενική υπόσταση μιας τυποποιημένης σε έγκλημα πράξης¹².

Β. Στις περιπτώσεις ειδικότερα της μόλυνσης του περιβάλλοντος ούτε η πρόθεση ούτε η τελική υπαιτιότητα των δραστών μπορούν να είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένες, με συνέπεια τη συχνή απαλλαγή τους από τα ποινικά δικαστήρια . Αρχικά παρατηρείται ότι στο επίπεδο της διευθύνουσας ομάδας, που διαθέτει την αποκλειστική αρμοδιότητα για τη λήψη των αποφάσεων καθώς και του ανώτατου στελεχικού δυναμικού, που ασκεί την εποπτεία για την εφαρμογή τους, εντοπίζονται σοβαρές δυσχέρειες τεκμηρίωσης της ποινικής τους ευθύνης για τις αντίστοιχες αξιόποινες πράξεις. Αλλά και στις περιπτώσεις πάντως που συντρέχουν οι προϋποθέσεις απόδοσης ατομικής ποινικής ευθύνης, πολλές φορές είναι δύσκολη έως αδύνατη η απόδειξή τους στην ποινική διαδικασία και αυτό γιατί οι οργανωτικές

¹⁰ Μίχας Αλέξανδρος, Διδακτορική Διατριβή «Το σύστημα των κυρώσεων στο δίκαιο του περιβάλλοντος υπό το πρίσμα των σύγχρονων αξιώσεων προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών» . (σελ 285)

¹¹ Παπανεοφύτου, Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ή των υπόλογων για τη δράση τους φυσικών Προσώπων. (σελ. 199)

¹² Παπανεοφύτου, Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ή των υπόλογων για τη δράση τους φυσικών Προσώπων (σελ. 200).

δομές στις σύγχρονες επιχειρήσεις είναι τόσο πολύπλοκες, ώστε η συμβολή καθενός από τους εκπροσώπους, διοικούντες ή εργαζόμενους του νομικού προσώπου ή η συναπόφαση που απαιτείται για να υπάρχει συμμετοχική δράση να μην μπορεί να αποδειχθεί.

Πρώτον γιατί στις επιχειρήσεις που διοικούνται από διοικητικά συμβούλια πολλές φορές οι αποφάσεις δεν είναι ομόφωνες. Αυτό δημιουργεί μια σειρά από ζητήματα, όπως της ευθύνης των μειοψηφούντων μελών ή των αποδεχόμενων με επιφυλάξεις την απόφαση ή των μη επαρκώς πληροφορημένων για τις συνέπειες της απόφασης ή αυτών που υποχωρούν μπροστά στη βούληση του εκπροσωπούντος την πλειοψηφία των μετοχών μέλους καθώς οι θέσεις των μελών ενός αποφασιστικού συλλογικού οργάνου μιας επιχείρησης δεν είναι μεταξύ τους ισότιμες. Ακόμα και ο καταλογισμός αμέλειας σε μέλη συλλογικών οργάνων των οποίων η ευθύνη για παράβαση του καθήκοντος επιμέλειας τεκμηριώνεται στη συμμετοχή τους στη λήψη παράνομων αποφάσεων, αμφισβητείται έντονα καθώς η συμπεριφορά του ενός με την ψήφο του δεν είναι σε καμία περίπτωση αιτιώδης για την παραγωγή του αποτελέσματος αφού το αποτέλεσμα δεν θα μπορούσε να επέλθει αν δεν είχαν συμπράξει με την ψήφο τους όλα τα μέλη που απαρτίζουν την πλειοψηφία (εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις οριακής πλειοψηφίας)¹³.

Έπειτα, όσον αφορά τα ανώτερης και μεσαίας κατηγορίας στελέχη που είναι εντεταλμένα για την εκτέλεση των αποφάσεων της διοίκησης, η δυνατότητα στοιχειοθέτησης υποκειμενικής ευθύνης (δόλου ή αμέλειας) σε βάρος τους είτε ως αυτοτελώς κρινόμενης συμπεριφοράς είτε ως παροχής συνδρομής στην εκτέλεση της κύρια πράξης, περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό. Και αυτό γιατί η ελεγχόμενη διοχέτευση πληροφοριών στα στελέχη αυτά σε συνδυασμό με την αδυναμία πρόσβασής τους στη γνώση ειδικών τεχνικών στοιχείων, δεν τους επιτρέπει τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης και ορθής εικόνας για τις πιθανές συνέπειες της επιχειρηματικής πολιτικής¹⁴.

Γ. Ακόμη όμως, κι αν υπάρξει καταδίκη του/ων δράστη/ών, η ποινή που του/ς επιβάλλεται στις περισσότερες περιπτώσεις είναι δυσανάλογη σε σχέση με τη ζημιά που επέφερε/αν στο περιβάλλον. Λογικό εάν αναλογιστεί κανείς ότι οι περισσότερες

¹³ Παπανεοφύτου, Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ή των υπόλογων για τη δράση τους φυσικών Προσώπων (σελ. 205).

¹⁴ Παπανεοφύτου, Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ή των υπόλογων για τη δράση τους φυσικών Προσώπων (σελ. 205).

ζημιές στο περιβάλλον είναι μη αναστρέψιμες και το κόστος επαναφοράς του περιβάλλοντος στην πρότερη κατάσταση είναι πολύ πιο υψηλό από ότι μια χρηματική ποινή του ποινικού δικαίου.

3 . Η ποινική προστασία του περιβάλλοντος σε διεθνές επίπεδο.

Οι ιστορικοί τοποθετούν την πρώτη νομοθεσία για προστασία του περιβάλλοντος στο βασίλειο του φαραώ Akhenaton το 1370 π.χ.¹⁵. Αργότερα στο Μεσαίωνα παρατηρούμε την εμφάνιση μιας «αστυνομίας της μόλυνσης» που μάχεται ενάντια στην μόλυνση των υδάτων και το πρόβλημα της ρήψης απορριμμάτων. Η ουσιαστική εμφάνιση του ποινικού δικαίου του περιβάλλοντος στο διεθνές δίκαιο χρονολογείται το 1960 μετά από μία σειρά περιβαλλοντικών καταστροφών¹⁶. Η συνειδητοποίηση, λοιπόν, της ανάγκης για νομική κάλυψη της προστασίας του περιβάλλοντος οδήγησε στη δημιουργία ενός αυτόνομου κλάδου του δικαίου, του δικαίου του περιβάλλοντος, το οποίο αποτελεί ξεχωριστό κλάδο κυρίως γιατί ρυθμίζει μια νέα πτυχή της κοινωνικής ζωής, η οποία συνδέεται με τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον¹⁷. Ένας κλάδος του παραπάνω δικαίου είναι ο ποινικός.

Σήμερα σε πολλά κράτη τα όρια της μόλυνσης έχουν αρχίσει και καθορίζονται από τον νόμο. Σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή έχουν παίζει οι Διεθνείς Συμβάσεις που αφορούν στο περιορισμό της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Μερικές από τις πιο σημαντικές στον τομέα αυτό που έχουν κυρωθεί

¹⁵ FACULTE DE DROIT DE NICE ,DROIT DE L' ENVIRONNEMENT ,Notes de Cours de Pascale STEICHEN, Professeur agrégé de droit privé UNS, Année académique 2011-2012

¹⁶ - Το ναυάγιο του Torrey Canyon από Κορνουάλη το 1967 εγκαινίασε την θλιβερή σειρά των πετρελαιοκηλίδων.

- Τον Μάρτιο του 1978 ήταν η Amoco Cadiz προσάραξε βόρεια στη Βρετάνη και μολυσμένο 440 χιλιόμετρα ακτογραμμής

- Τον Μάρτιο του 1989 ήταν η Exxon Valdez συνετρίβη στις ξέρες του Prince William Sound στην Αλάσκα στα νότια. 37.000 τόνοι αργού πετρελαίου εξαπλώθη πάνω από 2000 τετραγωνικά χιλιόμετρα σε μια περιοχή μεγάλης οικολογικής πλούτο.

- 28 Μαρτίου, 1979, στο Three Mile Island στην Πενσυλβάνια, μία βαλβίδα στο σύστημα ψύξης του αντιδραστήρα της πυρηνικής δέσμησης σπάζει την εκκένωση των χιλιάδων οικογενειών.

25 Απρ, 1986 Τσερνομπίλ, ο αντιδραστήρας του πυρηνικού σταθμού έπιασε φωτιά, προκαλώντας την εκκένωση 135.000 ανθρώπων από την πρώτη ημέρα. Η υλοποίηση ενός σαρκοφάγου κράτησε για μήνες .. Κάθε γεωργική δραστηριότητα και την ανθρώπινη κατοχής απαγορεύεται σε ακτίνα 10 χιλιομέτρων γύρω από το εργοστάσιο για αόριστο χρονικό διάστημα, καθώς και το μέγεθος των συνεπειών αυτής της καταστροφής είναι ακόμα άγνωστη.

Το ραδιενεργό νέφος δραπέτευσε κατά τη διάρκεια του ατυχήματος πέταξε πάνω από ολόκληρη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της Γαλλίας, ότι οι δημόσιες αρχές έχουν εισαχθεί πολύ πρόσφατα.

- Το 1959, ο κόσμος ανακάλυψε ότι οι κάτοικοι της Minamata Bay στην Ιαπωνία είχαν δηλητηριαστεί από τις βιομηχανικές απορρίψεις υδραργύρου, η οποία καθορίζεται στο θαλασσινά που τροφοδοτεί τον πληθυσμό.

- 31 Οκτωβρίου, 1986, στη Βασιλεία, ξέσπασε πυρκαγιά σε αποθήκη χημικών της Sandoz που είναι αποθηκευμένα 1.250 τόνοι φυτοφαρμάκων. Σημαντικές ατμοσφαιρική ρύπανση προκαλεί στην περιοχή, αλλά και το νερό που χρησιμοποιήθηκε για την κατάσβεση της πυρκαγιάς, φορτωμένα με τοξικά χημικά, ο Ρήνος ρέει dan σκοτώνοντας χιλιάδες ψάρια.

¹⁷ Γλυκερία Σιούτη, Δίκαιο Περιβάλλοντος, Γενικό Μέρος, εκδ. Σάκκουλα, 1993, (σελ. 13)

και από την χώρα μας είναι¹⁸ : Σύμβαση Ραμσάρ για την προστασία των διεθνούς ενδιαφερόντων υγροτόπων¹⁹ , Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής²⁰, Σύμβαση για το διεθνές εμπόριο άγριων ειδών πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (Σύμβαση CITES)²¹, Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα²², Σύμβαση της Βόννης για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας²³, Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου

¹⁸ http://www.ecocrete.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1825&Itemid=82

¹⁹ Η Σύμβαση για τους Υγροτόπους (Ramsar, Ιράν, 1971) - που ονομάζεται «Σύμβαση Ραμσάρ» - είναι μια διακυβερνητική συνθήκη που ενσωματώνει τις δεσμεύσεις των χωρών-μελών του για τη διατήρηση του οικολογικού χαρακτήρα των υγροτόπων τους Διεθνούς Σημασίας και να προγραμματίσουν για το "σοφή χρήση", ή η ορθολογική χρήση, όλων των υγρότοπων στην επικράτειά τους. Σε αντίθεση με τις άλλες παγκόσμιες περιβαλλοντικές συμβάσεις, Ramsar δεν είναι συνδεδεμένες με το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών, αλλά δουλεύει πολύ στενά με τα άλλα ΠΠΣ και είναι μια πλήρης εταίρος μεταξύ των "βιοποικιλότητας που σχετίζονται με σύμπλεγμα" των συνθηκών και συμφωνιών.

http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-about-about-ramsar/main/ramsar/1-36%5E7687_4000_0_

²⁰ Υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο του 1979 και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1982. Στην Ελλάδα έχει υιοθετηθεί από το Π.Δ. 1335/83. «Τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεώνονται να προστατεύουν τους πληθυσμούς της άγριας χλωρίδας και πανίδας και να δίνουν ιδιαίτερο βάρος στα ευάλωτα είδη και σε όσα κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Στα τελευταία συμπεριλαμβάνονται και τα μεταναστευτικά είδη. Συγκεκριμένα, κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναλαμβάνει: 1) Να πάρει τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα, νομοθετικά ή διοικητικά, που θα διασφαλίσουν την διατήρηση των βιοτόπων της άγριας χλωρίδας και πανίδας (ιδιαίτερα, των ειδών που θα αναφέρονται στα Παραρτήματα I και II) καθώς και την διατήρηση και την προστασία των φυσικών βιοτόπων που απειλούνται (Άρθρο 4,1). 2) Να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία περιοχών σημαντικών για τα μεταναστευτικά είδη που αναφέρονται στα Παραρτήματα II και III και οι οποίες βρίσκονται στην κατάλληλη θέση σε σχέση με τις μεταναστευτικές οδούς για να χρησιμοποιούνται για ξεχειμώνιασμα, στάση, εύρεση τροφής, αναπαραγωγή ή αλλαγή φτερώματος (Άρθρο 4,3). 3) Να απαγορεύσει την εκ προθέσεως βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή περιοχών ανάπαυσης των ειδών του Παραρτήματος II (Άρθρο 6,β).»

http://www.ornithologiki.gr/page_cn.php?alD=423

²¹ Η Σύμβαση CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) ρυθμίζει το διεθνές εμπόριο ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας που απειλούνται με εξαφάνιση. Τα κράτη-μέρη της Σύμβασης, έχουν συμφωνήσει στην τήρηση και εφαρμογή ενιαίων αρχών, κανόνων και συγκεκριμένων διαδικασιών διακίνησης και εμπορίας των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας, προκειμένου να προστατευθούν σε παγκόσμιο επίπεδο είδη που απειλούνται με εξαφάνιση. Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης, τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας αφανισμού τους (Παραρτήματα I και II). Ορισμένα κράτη-μέρη της Σύμβασης, για λόγους προστασίας κάποιων ενδημικών ειδών της χώρας τους, επέβαλαν στη Σύμβαση και τρίτη κατηγορία (Παράρτημα III).

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=534>

²² Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (CBD) υπεγράφη στη Σύνοδο Κορυφής της Γης στο Ρίο ντε Τζανέιρο, Βραζιλία, το 1992 και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Δεκεμβρίου 1993. Είναι η πρώτη παγκόσμια συμφωνία για να καλύψει όλες τις πτυχές της βιολογικής ποικιλότητας: η διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αειφόρο χρήση των συστατικών της και τη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων.

<http://www.cbd.int/secretariat/>

²³ Η Σύμβαση για την Προστασία των Μεταναστευτικών Ειδών Πανίδας, γνωστή και ως Συνθήκη της Βόννης, έχει ως στόχο τη διατήρηση όλων των μεταναστευτικών ειδών σε όλη την ακτίνα τους.

<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environment.nsf/All/84325FE2D519C826C22578B8003560>

θάλασσας από ρύπανση²⁴, Σύμβαση για την προστασία και χρήση των διασυνοριακών υδάτων και διεθνών λιμνών²⁵, Σύμβαση για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακά πλαίσια²⁶, Σύμβαση για τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων, Σύμβαση –Πλαίσιο του Ο.Η.Ε για τις κλιματικές μεταβολές²⁷.

Το επόμενο στάδιο προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος²⁸ είναι η δημιουργία ποινικών κανόνων προστασίας του περιβάλλοντος από κάθε χώρα ξεχωριστά. Ήδη το Ένατο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του εγκλήματος και τη μεταχείριση των εγκληματιών (Κάιρο 1995) υιοθέτησε μία εισήγηση για τις δυνατότητες και τα όρια της ποινικής δικαιοσύνης σε ότι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος²⁹. Ακόμα ο ρόλος του ποινικού δικαίου για τη διαφύλαξη του σεβασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος αναγνωρίζεται ως

²⁴ Υπογραφή 16 Φεβρουαρίου 1976, σε ισχύ 12 Φεβρουαρίου 1978 (αναθεωρήθηκε σε Βαρκελώνη, Ισπανία, στις 10 Ιουνίου 1995 με τη σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου)

http://www.unep.ch/regionalseas/regions/med/t_barcel.htm

²⁵ Η Σύμβαση για την προστασία και χρήση των διασυνοριακών υδατορευμάτων και των διεθνών λιμνών (Σύμβαση νερού) έχει ως στόχο την ενίσχυση των εθνικών μέτρων για την προστασία και οικολογική διαχείριση των διασυνοριακών επιφανειακών υδάτων και των υπόγειων υδάτων. Η Σύμβαση υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη για την πρόληψη, τον έλεγχο και τη μείωση των διασυνοριακών επιπτώσεων, τη χρήση των διασυνοριακών υδάτινων πόρων σε ένα λογικό και δίκαιο τρόπο και να εξασφαλιστεί η βιώσιμη διαχείρισή τους. Συμβαλλόμενα μέρη που συνορεύουν με τα ίδια διαμεθοριακά ύδατα συνεργάζονται συνάπτοντας ειδικές συμφωνίες και για τη θέσπιση κοινών οργάνων. Η σύμβαση περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την παρακολούθηση, την έρευνα και την ανάπτυξη, τις διαβουλεύσεις, προειδοποίησης και συναγερμού, την αμοιβαία συνδρομή και την ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και την πρόσβαση σε πληροφορίες από το κοινό.

<http://www.unece.org/env/water/>

²⁶ Η Espoo (ΕΠΕ) Σύμβαση ορίζει τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων δραστηριοτήτων σε πρώιμο στάδιο του σχεδιασμού. Ορίζει επίσης την γενική υποχρέωση των κρατών να ενημερώνουν και να συμβουλευονται ο ένας τον άλλον για όλα τα μεγάλα έργα υπό εξέταση, που είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις πέρα από τα όρια. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε το 1991 και τέθηκε σε ισχύ στις 10 Σεπτεμβρίου 1997.

<http://www.unece.org/env/eia/eia.html>

²⁷ Κύρωση από Ελλάδα Ν. 2205/1994 (ΦΕΚ 60/A/15-04-1994).

²⁸ Σύμφωνα με τον Ιωάννη Κ. Καράκωστα στο βιβλίο «Περιβάλλον και Δίκαιο» σελ 3 : “Το περιβάλλον, ως προστατευόμενο αγαθό τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου δικαίου, συμπίπτει με τον υπό ευρεία έννοια ζωτικό χώρο του ανθρώπου, το σύνολο των απειράριθμων αγαθών και στοιχείων που είναι απαραίτητα για την επιβίωση, τη διατήρηση της υγείας του, την ποιότητα της ζωής και την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Οι παρατηρήσεις αυτές δεν υποβαθμίζουν το περιβάλλον σε απλό μέσο για την εξυπηρέτηση μερικών ανθρωπίνων αναγκών, παραβλέποντας την αυτοτελή, διαχρονική σημασία του, τον χαρακτήρα του ως αυτοτελώς προστατευόμενο εννόμου αγαθού. Οριοθετούν απλώς τη νομική προστασία του, η οποία δεν μπορεί να διαμορφωθεί και να πραγματοποιηθεί παρά μόνο σε σχέση με τον άνθρωπο.”

²⁹ Μίχας Αλέξανδρος, Διδακτορική Διατριβή «Το σύστημα των κυρώσεων στο δίκαιο του περιβάλλοντος υπό το πρίσμα των σύγχρονων αξιώσεων προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών». (σελ 285)

μία από τις προτεραιότητες της Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ίδιου Οργανισμού.

Δυστυχώς όμως ο τομέας της παγκοσμιοποίησης στο θέμα του περιβάλλοντος δεν έχει προχωρήσει τόσο ώστε να υπάρχει δυνατότητα διεθνών ποινικών κυρώσεων³⁰. Και υπάρχει κίνδυνος εάν δεν υπάρξουν έντονες πιέσεις από την κοινωνία των πολιτών³¹ σε ένα πλήθος κρατών ο όρος ποινικοποίηση περιβάλλοντος να παραμείνει ρητορικός σε διεθνές επίπεδο³². Αλλά ακόμα και στην ύπαρξη των κυρώσεων το θέμα της εφαρμογής τους είναι σχετικό καθώς ενώ υπάρχουν αρκετοί νόμοι που ποινικοποιούν την κακή χρήση του περιβάλλοντος, η πολιτεία σπάνια κάνει χρήση αυτών³³.

Παρόλα αυτά υπάρχει η ελπίδα ότι το θέμα της ποινικοποίησης του περιβάλλοντος θα έρθει στο προσκήνιο. Καλό θα είναι βέβαια να υπάρξουν και ορισμένα βήματα που θα οδηγήσουν στην βελτίωση του. Πάνω σε αυτό έχει παρατηρηθεί ότι η λειτουργία του δικαίου του περιβάλλοντος για να έχει επιτυχία οφείλει να περάσει από τη μια μεριά στην αύξηση των ουσιαστικών εγγυήσεων και από την άλλη στην αύξηση των δικονομικών εγγυήσεων³⁴:

1 –Η αύξηση των ουσιαστικών εγγυήσεων .

Η αύξηση των ουσιαστικών εγγυήσεων πρέπει να στηριχτεί σε δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά την επέκταση της ιδιότητας του θύματος, κάτι που διευρύνει σημαντικά το πεδίο των προσώπων που επηρεάζονται από τις επικίνδυνες

³⁰ Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το κείμενο του Δήμου Τσαντίλη στο βιβλίο «Παγκοσμιοποίηση και Περιβάλλον» του “Για να γίνει η παγκοσμιοποίηση βιώσιμη, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων διεθνών θεσμικών οργανισμών, προκειμένου να γίνει καλύτερη χρήση της επιμέρους τεχνογνωσίας τους και να αναπτυχθούν συνέργιες.” Ίσως μια σκέψη σε αυτή την γραμμή να είναι η συνεργασία των εξειδικευμένων διεθνών οργανισμών στον τομέα του περιβάλλοντος προκειμένου να υπάρξει ένα μοντέλο επιτυχούς διεθνούς ποινικού δικαίου του περιβάλλοντος.

³¹ Σύμφωνα με την Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα “Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση”, η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών μπορεί να οριστεί, κατά τρόπο αφηρημένο, ως το σύνολο των οργανωτικών δομών, των οποίων τα μέλη εξυπηρετούν μέσω ενός δημοκρατικού διαλόγου και μιας διεργασίας κατανόησης, το γενικό συμφέρον και χρησιμεύουν ως μεσολαβητές μεταξύ των δημόσιων αρχών και των πολιτών. Ο θετικός τους ρόλος εξαρτάται αποφασιστικά από το βαθμό στον οποίο οι παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών είναι πρόθυμοι να συμβάλουν στην επίτευξη συναίνεσης στα πλαίσια μιας δημόσιας και δημοκρατικής συζήτησης και να δεχθούν τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν μέσω δημοκρατικών διαδικασιών έκφρασης της πολιτικής βούλησης.
<http://www.hellenicaid.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=73>

³² CRIMINAL LAW AND ENVIRONMENT, PROSECUTORS, INSPECTORS AND NGOS IN CAMEROON, Sama, Nchunu Justice, Foundation for Environment and Development (FEDEV) P. O Box 593 Bamenda N.W P, Cameroon.

³³ « Le droit pénal de l’environnement: une garantie d’impunité? », Maryse Grandbois, Criminologie, vol. 21, n° 1, 1988, p. 57-81.

³⁴ FACULTE DE DROIT DE NICE, DROIT DE L’ ENVIRONNEMENT, Notes de Cours de Pascale STEICHEN, Professeur agrégé de droit privé UNS, Année académique 2011-2012

δραστηριότητες. Ο δεύτερος άξονας περνά μέσα από την ενίσχυση του κράτους δικαίου.

Η επέκταση του καθεστώτος των θυμάτων των περιβαλλοντικών ζημιών

Η πρόοδος οφείλει να υπάρξει στην αναγνώριση της κατάστασης του θύματος, όχι μόνο για τους κατοίκους της περιοχής ρύπανσης αλλά και για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές από την ρύπανση, οι οποίες όμως αποτελούν απόρροια της ρύπανσης σε συγκεκριμένη περιοχή.

Με λίγα λόγια να αναγνωρίζεται η πιθανότητα να έχουν πληγεί από περιβαλλοντικά εγκλήματα και κάτοικοι που δεν είναι άμεσα συνδεδεμένοι με την περιοχή ρύπανσης και να μην χρησιμοποιείται η απόσταση ως δικαιολογία.

Ενίσχυση κράτους δικαίου.

Ο όρος ενίσχυση του κράτους δικαίου ανάγεται στην προσπάθεια οργάνωσης της κοινωνίας έτσι ώστε κυρίαρχος να είναι ο νόμος και όχι ο άνθρωπος, ή αλλιώς, οι νομικοί κανόνες και όχι τα πρόσωπα. Όπως έλεγε και ο Αριστοτέλης, Πολιτικά (350 π.Χ.) «Στην οργανωμένη πολιτεία κυβερνούν οι νόμοι, όχι οι άνθρωποι.».

Αυτό γίνεται με την πάταξη της διαφθοράς και την ενίσχυση των νόμων που προστατεύουν το κράτος από περιπτώσεις όπου η οικονομική ή κοινωνική ισχύ ενός ατόμου το βοηθά στο να γλιτώσει από τις ευθύνες που το βαραίνουν για περιβαλλοντικά εγκλήματα.

2 - Ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων

Με τον όρο ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων εννοούμε κυρίως τη συνοχή του δικαίου περιβάλλοντος που είναι σημαντική για την εξέλιξη του. Το δίκαιο του περιβάλλοντος οφείλει να παρουσιάζει συνοχή ως προς τους στόχους και ως προς τον ορισμό του τομέα που προστατεύει.

Ο τρόπος που πρέπει να γίνεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων για ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων πρέπει να περιλαμβάνει, από τη μια έρευνες και κατάλληλες μελέτες και από την άλλη το δικαίωμα της πρόσβασης στην πληροφόρηση.

α) Διεξαγωγή ερευνών και κατάλληλη μελέτη

Με τον αυξανόμενο αριθμό των οριζόντιων θεμάτων και την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των νέων προκλήσεων, είναι απαραίτητες οι κοινές προσπάθειες για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας, την επικαιρότητα, τη σχετικότητα και της αξιοπιστίας των περιβαλλοντικών πληροφοριών.

Συνεπώς μια διεξαγωγή ερευνών και κατάλληλων μελετών θα βοηθήσει περαιτέρω στην κατανόηση του θέματος και θα έχουμε καλύτερα αποτελέσματα στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Περιβάλλοντος. Στην Ευρώπη γι αυτά τα θέματα υπάρχει το Ευρωπαϊκό δίκτυο περιβαλλοντικών πληροφοριών και παρατηρήσεων (Eionet)³⁵.

b) Το δικαίωμα της πρόσβασης στην πληροφόρηση

Για πολύ μεγάλο διάστημα οι πολιτικοί κρατούσαν κρυφές τις πολιτικές στο θέμα του περιβάλλοντος καθώς η πολυπλοκότητα αρκετών από τα προβλήματα που προκαλεί θα ανησυχούσε το κοινό και θα οδηγούσε στην απαίτηση για περεταίρω έρευνα. Όποτε κατά κάποιον τρόπο αυτή η άγνοια του πληθυσμού βοηθούσε το κράτος να διαχειριστεί το θέμα όπως αυτό νόμιζε ότι έπρεπε να γίνει.

Όμως η αύξηση του πληθυσμού, η ανάγκη για κατανόηση ορισμένων προβλημάτων και η αύξηση των αποφάσεων της δημόσιας διοίκησης που αφορούσαν το περιβάλλον θα οδηγήσουν στην αύξηση της ζήτησης για συμμετοχή στις πληροφορίες που αφορούν το περιβάλλον. Έτσι μερικά κράτη κάτω από αυτήν την πίεση θα εισαγάγουν μηχανισμούς πρόσβασης σε ορισμένα δημόσια έγγραφα που αφορούν το περιβάλλον μέσω μιας δημοκρατικής και αξιόπιστης διοικητικής διαδικασίας³⁶.

Στην Ευρώπη χάρη στην οδηγία της 7^{ης} Ιουνίου του 1990 έχει γίνει ένα μεγάλο βήμα στον τομέα της συμμετοχής του κοινού στο περιβάλλον και έχουν τεθεί οι βάσεις για μια διοίκηση πιο δημοκρατική και πιο ενεργή στον τομέα του περιβάλλοντος³⁷. Στην πραγματικότητα το δίκαιο της ενημέρωσης είναι το απαραίτητο προαπαιτούμενο για την συμμετοχή των πολιτών στις δημόσιες αποφάσεις. Αυτή η επανάσταση στον τομέα του περιβάλλοντος περιγράφεται πολύ επιτυχημένα στην αρχή 10 της Διακήρυξης του Ρίο το 1992 για το περιβάλλον και την ανάπτυξη : «Τα περιβαλλοντικά προβλήματα αντιμετωπίζονται καλύτερα με την

³⁵ Η (Eionet) έχει ως στόχο να παρέχει έγκαιρη και εγγυημένης ποιότητας δεδομένα, πληροφορίες και εμπειρογνωμοσύνη για την αξιολόγηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στην Ευρώπη και τις πιέσεις που ασκούνται σε αυτήν. Αυτό επιτρέπει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να αποφασίσουν σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και να παρακολουθούν την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών και μέτρων. <http://www.eionet.europa.eu/about>

³⁶ Σε αυτήν τη στροφή της πολιτικής ορισμένων κρατών σημαντικό ρόλο έπαιξε και η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον στην Στοκχόλμη το 1972 που ενθάρρυνε την ελεύθερη κυκλοφορία των πληροφοριών σε όλες τις χώρες.

³⁷ Le Droit à l'information en matière d'environnement dans les pays de l'union européenne, Etude de droit compare de l'environnement réalisé par : L'Association Européenne de Droit de l'Environnement en collaboration avec le Centre de Recherches Interdisciplinaires de Droit de l'Environnement de l'Aménagement et de l'Urbanisme- CNRS, Ouvrage réalisé avec le concours du Conseil Régional du Limousin. (σελ 1)

συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων πολιτών, στο κατάλληλο επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο , κάθε άτομο θα έχει την αρμόζουσα πρόσβαση στην πληροφόρηση που αφορά το περιβάλλον και βρίσκεται στα χέρια των εθνικών αρχών , συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για επικίνδυνα υλικά και επικίνδυνες δραστηριότητες στις κοινότητες των ενδιαφερομένων, και θα έχει την ευκαιρία να συμμετάσχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα κράτη θα διευκολύνουν και θα ενθαρρύνουν την δημόσια ενημέρωση και τη δημόσια συμμετοχή, καθιστώντας ευρέως διαθέσιμες τις σχετικές πληροφορίες . Θα επιτραπεί επίσης αποτελεσματική πρόσβαση σε νομικές και διοικητικές διαδικασίες , περιλαμβανομένης της αποκατάστασης αλλά και της επανόρθωσης.»³⁸.

³⁸ Παναγιώτης Η.Γρηγόριου – Γιώργος Δ.Σαμιώτης – Γρηγόρης Ι.Τσάλτας , Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (νομική και θεσμική διάσταση) – Παράρτημα : Τα νομικά κείμενα της Συνδιάσκεψης, ,Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 1993. (σελ 185)

4. Συμπεράσματα Ενότητας Ι.

Το πρόβλημα του περιβάλλοντος είναι συνδεδεμένο με την κοινωνική και οικονομική εξέλιξη των ανθρώπων . Έτσι και τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τα οικονομικά μέτρα και πολλές φορές ο αναγνώστης δυσκολεύεται να αναγνωρίσει τις διαφορές τους. Αυτό συμβαίνει γιατί πολύ συχνά χρησιμοποιείται η χρηματική ποινή προκειμένου η πολιτεία να πετύχει τους περιβαλλοντικούς της στόχους.

Στο επίπεδο της ποινικής προστασίας θεωρήθηκε με βάση το βιβλίο του Γιώργου Χ. Σμπώκου ότι η θέσπιση περιβαλλοντικής ευθύνης είναι έμμεσο μέτρο καθώς σκοπός της είναι να ρυθμίσει την αγορά μέσω νομικών διατάξεων που αφορούν την οριοθέτηση και τον έλεγχο της ρύπανσης. Προκειμένου βέβαια για την επιτυχία της χρησιμοποιούνται συχνά όπως αναφέρθηκε τα άμεσα μέτρα καθώς θεσπίζοντας με νόμο την ποινική ευθύνη καθορίζεις κάποιες οριακές τιμές μόλυνσης και έπειτα απαγορεύεις με διατακτικό χαρακτήρα να παραβιαστούν . Τέλος , υπάρχει η προσταγή ότι εάν παραβιαστούν θα διωχθούν ποινικά οι αυτουργοί .

Παρακάτω εξετάζουμε τα θετικά και τα αρνητικά της ύπαρξης ποινικής προστασίας στο περιβάλλον , καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι και να υπάρχουν δυσχέρειες στην εφαρμογή της , δεν παύει να αποτελεί ένα θετικό βήμα για τον στόχο της προστασίας του περιβάλλοντος.

Τέλος εξετάζουμε ποια μέτρα ποινικής προστασίας έχουν παρθεί σε διεθνές επίπεδο. Παρατηρούμε ότι παρόλο που υπάρχει έντονο διεθνές ενδιαφέρον στα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν έχουν παρθεί ακόμα ποινικά μέτρα προστασίας σε διεθνές επίπεδο. Έχει πολλά ακόμα να γίνουν σε διεθνές επίπεδο όπως έρευνες σε νομοτεχνικά ζητήματα προκειμένου να βρεθεί ο βέλτιστος τρόπος για μία διεθνής ποινικοποίηση των εγκλημάτων του περιβάλλοντος.

Εδώ θα ήθελα να προτείνω ως ιδέα να υπάρξει ένας διεθνής οργανισμός για την προστασία του περιβάλλοντος με βάση τη δομή του Π.Ο.Ε για την οικονομία. Προκειμένου με αυτό τον τρόπο να υπάρξει διέξοδος στο ζήτημα της διεθνούς ποινικοποίησης του περιβάλλοντος που θα βοηθήσει ουσιαστικά στα διασυνοριακά εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος όπως αυτό στον κόλπο του Μεξικού.

Ενότητα II. Ευρωπαϊκό Δίκαιο Περιβάλλοντος: Η ποινικοποίηση μέσω της οδηγίας 2008/99/ΕΚ.

1. Αρχές και στόχοι του δικαίου περιβάλλοντος της Ένωσης .

Η Ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Συνθήκη της Ρώμης 1957) δεν έθετε ως στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Περιοριζόταν στη διαμόρφωση ενός πλαισίου οικονομικής συνεργασίας των κρατών μελών, όμως με την πάροδο του χρόνου κατέστη σαφές ότι η δημιουργία μιας κοινής αγοράς και η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι δυνατόν να επιδιωχθούν ερήμην της περιβαλλοντικής πολιτικής και χωρίς σαφή κοινωνικό και οικολογικό προσανατολισμό³⁹.

Η πρώτη πράξη διαμόρφωσης κοινοτικού δικαίου του περιβάλλοντος στην Ευρώπη αποτελεί η σύνοδος κορυφής των Παρισίων το 1972. Εκεί στο πλαίσιο διαμόρφωσης ειδικής κοινωνικής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος η διακήρυξη των αρχηγών κρατών μελών οδήγησε στην έκδοση πέντε κοινοτικών προγραμμάτων δράσης , τα όποια όμως αποτελούν διακηρύξεις αρχών και στόχων χωρίς νομική δεσμευτικότητα. Έτσι ελλείπει συγκεκριμένης καταστατικής εξουσιοδότησης για περιβαλλοντική δράση, αρχικά η κοινότητα χρειάστηκε να παρέμβει ενοποιητικά στο επίπεδο των εθνικών νομοθεσιών κάνοντας χρήση της γενικής περί εναρμόνισης αρμοδιότητας που διαθέτει βάσει του άρθρου 100 της Συνθήκης⁴⁰ που προβλέπει την έκδοση οδηγιών του Συμβουλίου «για την προσέγγιση των νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών , οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή λειτουργία της κοινής αγοράς » και μετά τη Σύνοδο Κορυφής των Παρισίων του 1972 . στο άρθρο 235 ΣύνθΕΟΚ ^{41 42}

³⁹ Η διείσδυση του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα (Πρακτικά συνεδρίου) , Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης – Τομέας Διοικητικής Επιστήμης και Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) - Γραφείο Ελλάδας, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομότηνη 1994. (σελ 9)

⁴⁰ A. Gerard, "Les limites et les moyens juridiques de l'intervention des Communautés Européennes en matière de protection de l'environnement", CDE 1975 (σελ 22)

⁴¹ «Αν ενέργεια της κοινότητας θεωρείται αναγκαία για την πραγματοποίηση ενός από τους στόχους της στο πλαίσιο της λειτουργίας της κοινής αγοράς και δεν προβλέπεται από την παρούσα συνθήκη οι προς σκοπό αυτό απαιτούμενες εξουσίες , το Συμβούλιο , προτάσσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο , θεσπίζει ομοφώνως τις κατάλληλες διατάξεις. »

Έπειτα αυτό που ήταν μόνο αποσπασματικά κοινοτικά μέτρα για το περιβάλλον έγινε μετά την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (ΕΕΠ) «δράση της κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος»⁴³ με την οποία προστέθηκαν στη Συνθήκη τα άρθρα 130 Π, 130Ρ και 130 Σ. Από αυτές ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για το άρθρο 130 Π παρ 2 και τις αρχές που διατυπώθηκαν εκεί και αναδιατυπώθηκαν στην παρ 2 του άρθρου 130Ρ όπως αυτό εισάγεται με τη Συνθήκη της Ενώσεως. Οι αρχές αυτές δεν έχουν απλά κατευθυντήριο ή προγραμματικό χαρακτήρα, αλλά είναι νομικά δεσμευτικές, με την έννοια ότι οι πράξεις των κοινοτικών οργάνων και των κρατών μελών πρέπει να συνάδουν προς αυτές.

Οι βασικές αρχές που διέπουν την άσκηση της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής είναι⁴⁴:

- Η αρχή της ενσωμάτωσης: σύμφωνα με την οποία η πολιτική της Κοινότητας, σε κάθε τομέα της αρμοδιότητας της, πρέπει να διαμορφώνεται μετά από συνεκτίμηση των απαιτήσεων της προστασίας του περιβάλλοντος. Από την αρχή αυτή συνάγεται ότι τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος μπορούν να ληφθούν όχι μόνο βάση των άρθρων 130Π αλλά και στο πλαίσιο άσκησης άλλων αρμοδιοτήτων.
- Η αρχή της επικουρικότητας: Σύμφωνα με το άρθρο 130 Π: «Η κοινότητα δρα στον τομέα του περιβάλλοντος, εφ' όσον οι στόχοι που αναφέρονται στην παρ. 1 μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επιμέρους κρατών μελών». Η αρχή δημιουργεί ανταγωνισμό μεταξύ εθνικής και κοινοτικής έννομης τάξης (για εφαρμογή της αρχής βλ υποσημείωση σελ 28) που αποβαίνει τελικά προς όφελος του περιβάλλοντος, το οποίο ανακηρύσσεται από την ΕΕΠ αυτόνομο έννομο αγαθό, χωρίς όμως να αποκλείεται η δυνατότητα λήψεως

⁴² Σύμφωνα με Ι.Κ. Καράκωστα στο βιβλίο του «Περιβάλλον και Δίκαιο» οι διατάξεις αυτές δεν επέτρεπαν στα όργανα της Κοινότητας να λάβουν μέτρα αυτοτελούς προστασίας του περιβάλλοντος παρόλο που στην πράξη τα κοινοτικά όργανα θεωρούσαν την προστασία του περιβάλλοντος έναν από τους στόχους της κοινότητας.

⁴³ Η διείσδυση του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα (Πρακτικά συνεδρίου), Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης – Τομέας Διοικητικής Επιστήμης και Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) - Γραφείο Ελλάδας, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλα, Αθήνα – Κομότηνη 1994. (σελ 53)

⁴⁴ Περιβάλλον και Δίκαιο (Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών), Ιωάννης Κ.Καράκωστας, Νομική Βιβλιοθήκη, 3η Έκδοση, Αθήνα 2011. (σελ 10)

περιβαλλοντικών μέτρων με επιδίωξη την εξασφάλιση συνθηκών ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Εκτός από τις δύο πιο πάνω αρχές , υπάρχουν και ορισμένες αρχές που συνάγονται κυρίως από την παρ. 2 του άρθρου 191 ΣΛΕΕ «Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης , της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος , κατά προτεραιότητα στην πηγή , καθώς και η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Στο πλαίσιο αυτό , τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος, περιλαμβάνουν όπου ενδείκνυται , ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν , για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους , προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε διαδικασία ελέγχου της Ένωσης . » και αναφέρονται στο περιεχόμενο των κοινοτικών ρυθμίσεων που αφορούν το περιβάλλον. Πρόκειται για τις παρακάτω γενικές αρχές , από τις οποίες ο κοινοτικός νομοθέτης αντλεί συνήθως τις κατευθυντήριες γραμμές για τον χειρισμό του έννομου αγαθού περιβάλλοντος⁴⁵ :

- Η απαίτηση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος : αρχή που εισήχθηκε κυρίως από το αρθρ.130 Ρ παρ 2 της Συνθήκης του Μάαστριχ όπου βλέπουμε για πρώτη φορά την απαίτηση για υψηλή ποιότητα παρεχόμενης προστασίας ως αυτοτελές κριτήριο της διαμόρφωσης του περιεχόμενου των κοινοτικών ρυθμίσεων Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) ενίσχυσε τη σημασία της ποιοτικής ρήτρας και την ανήγαγε σε θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου⁴⁶ .
- Η αρχή της προφύλαξης και της πρόληψης : αρχή που έχει τις ρίζες της στη Διακήρυξη του Ρίο το 1992 ⁴⁷, στην οποία εξαγγέλλεται

⁴⁵ Περιβάλλον και Δίκαιο (Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών) , Ιωάννης Κ.Καράκωστας , Νομική Βιβλιοθήκη , 3η Έκδοση ,Αθήνα 2011. (σελ 24)

⁴⁶ Η ευρωπαϊκή πολιτική και το δίκαιο περιβάλλοντος (Το κοινοτικό κεκτημένο), Γ. Κρεμλής , Νόμος και Φύση 1998 (σελ 553)

⁴⁷ Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (νομική και θεσμική διάσταση) – Παράρτημα : Τα νομικά κείμενα της Συνδιάσκεψης, Παναγιώτης Η.Γρηγόριου – Γιώργος Δ.Σαμιώτης – Γρηγόρης Ι.Τσάλτας ,Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 1993. – Αρχή 15 : «Η προληπτική προσέγγιση θα τύχει ευρείας εφαρμογής από τα Κράτη , ανάλογα με τις δυνατότητες του καθενός , έτσι ώστε να επιτευχθεί η προστασία του περιβάλλοντος. Όπου υφίσταται απειλή σοβαρής ή ανεπανόρθωτης ζημιάς , η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν θα

ότι η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να προσεγγίζεται με βάση την προληπτική δράση. Η αρχή της πρόληψης στοχεύει στην εκ των προτέρων εξάλειψη των δυσμενών για το περιβάλλον επιβαρύνσεων και όχι στην εκ των υστέρων εφαρμογή κατασταλτικών μέτρων⁴⁸ και αφορά υποχρέωση για λήψη μέτρων προκειμένου να αποφευχθούν βλάβες ή κίνδυνοι βλαβών οι οποίοι είναι επιστημονικά επιβεβαιωμένοι. Ενώ η αρχή της προφύλαξης οριοθετεί τη λήψη προφυλακτικών μέτρων από του φορείς άσκησης πολιτικής για ζητήματα όπου υφίσταται επιστημονική αβεβαιότητα ως προς τον κίνδυνο επέλευσης μη αναστρέψιμων ή σοβαρών επιπτώσεων στο περιβάλλον⁴⁹. Έτσι η αρχή της πρόληψης λειτουργεί ως μία προληπτική λειτουργία⁵⁰, κυρίως σε θέματα που αφορούν την δημόσια υγεία, τον άνθρωπό και το περιβάλλον με μία βασική διαφορά από την αρχή της προφύλαξης : αναζητά την επιστημονική βεβαιότητα.

- Η αρχή της αειφορείας ή αλλιώς βιώσιμης ανάπτυξης : αυτή δεν εκφράζει τίποτα άλλο παρά τη διαγενεακή δυναμική που πρέπει να έχει η κοινοτική περιβαλλοντική προστασία στο σύνολο της. Ο ορισμός της αρχής που υιοθετήθηκε στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του Ρίο, ως αειφόρος ανάπτυξη ορίζεται « η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς, χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες»⁵¹

χρησιμοποιείται ως αιτιολογία για την αναβολή λήψης δαπανηρών μέτρων που προλαμβάνουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση. »

⁴⁸ Στο ελληνικό σύνταγμα, η αρχή της πρόληψης αναφορικά με το περιβάλλον, καθιερώνεται ρητά με το άρθρο 24, ενώ παράλληλα εμπεριέχεται σε βασικούς νόμους όπως ο ν.1650/1986 (ΦΕΚ Α΄ 160/15-16.10.1986). για την Προστασία του Περιβάλλοντος, το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων κ.α. Επίσης, συναντάμε την εν λόγω αρχή και στην πάγια νομολογία του ΣτΕ (πχ ΣτΕ 2759/94, 860/98).

⁴⁹ Η αρχή της προφύλαξης ως μία από τις θεμελιώδεις συνισταμένες του κοινοτικού δικαίου εφαρμόζεται πλέον και από τον εθνικό δικαστή, έχει δε δεσμευτική ισχύ όπως ρητώς το δέχονται τόσο ο πρωτοβάθμιος όσο ο δευτεροβάθμιος κοινοτικός δικαστής. : ΣτΕ 3445/1998, ΣτΕ Ολ613/2002.

⁵⁰ Σημειώσεις από το μάθημα Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος, Πάντειος, ΠΜΣ Περιβαλλοντική διακυβέρνηση και βιώσιμη ανάπτυξη 2011

⁵¹ Διδακτορική Διατριβή «ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΞΙΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ» Συγγραφέας ΜΙΧΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ του ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ, Επιστημονικός υπεύθυνος υποέργου (υποέργο 02) ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΓΑΠΙΟΣ ΠΑΠΑΝΕΟΦΥΤΟΥ, Λοιπά μέλη συμβουλευτικής επιτροπής ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΧΑΝΟΣ. (Σελ 104)

- Η αρχή της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή : Όταν τα προληπτικά μέτρα δεν έχουν αποτέλεσμα και επέρχεται οικολογική ζημιά , το άρθρ . 191 παρ 2 ΣΛΕΕ επιτάσσει την αποκατάσταση της ζημιάς κατά προτεραιότητα στην πηγή. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται ευρέως , τόσο σε επίπεδο κανονιστικών ρυθμίσεων όσο και σε νομολογιακό , για την εξερεύνηση λύσης στο ζήτημα της διαχείρισης και διάθεσης των απόβλητων.
- Η αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει» : η κοινοτική αυτή αρχή δεσμεύει τον νομοθετεί και τα κοινοτικά όργανα σε όλα τα επίπεδα και τους υποχρεώνει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα. Πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο παρατηρείται με την Σύσταση 75/436 του Συμβουλίου⁵². Σύμφωνα με την αρχή αυτή ,που αλλιώς κατονομάζεται «η αρχή της αποζημίωσης» ,το κράτος μπορεί να ορίσει φορολογικές ή οικονομικές επιβαρύνσεις στις ζημιές που προκαλούνται στο προστατευόμενο υδάτινο περιβάλλον αν η ρύπανση ή η μόλυνση δημιουργεί σοβαρό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία. Ιστορικά η αρχή διατυπώνεται πρώτη φορά στον OECD το 1972., αλλά και αργότερα στο Ρίο (16ή αρχή)⁵³ .
- Η αρχή της συμμετοχής των πολιτών – Το δικαίωμα ελεύθερης πληροφόρησης για θέματα περιβάλλοντος : Η αρχή αυτή συνιστά ειδική εκδήλωση της γενικότερης αρχής της προστασίας του περιβάλλοντος του άρθρου 191 ΣΛΕΕ, αφού απαραίτητη συμμετοχή στις μέρες μας για ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική στις μέρες μας είναι η συμμετοχή του πολίτη. Έτσι η αρχή της συμμετοχής αφενός αναδεικνύει το ρόλο του πολίτη στο

⁵² «Φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου , που είναι υπεύθυνα για την πρόκληση μόλυνσης , οφείλουν να αναλαμβάνουν τα έξοδα των μέτρων εκείνων που είναι απαραίτητα για την εξάλειψη της μόλυνσης ή για τον περιορισμό της , σε συμμόρφωση προς τις προδιαγραφές ή τις αντίστοιχες ρυθμίσεις , οι οποίες καθιερώνουν ποιοτικούς στόχους ή έλλειψη αυτών σε συμμόρφωση προς τις προδιαγραφές ή αντίστοιχα μέτρα που τίθενται από τις δημόσιες αρχές. » : ΕΕ L 194/1975.

⁵³ Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (νομική και θεσμική διάσταση) – Παράρτημα : Τα νομικά κείμενα της Συνδιάσκεψης, Παναγιώτης Η.Γρηγόριου – Γιώργος Δ.Σαμιώτης – Γρηγόρης Ι.Τσάλτας ,Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 1993. «Η ευθύνη για τη δίωξη όσων προκαλούν βλάβες στο περιβάλλον ανήκει στις αρχές που πρέπει να ορίσει κάθε κράτος μέλος. Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν μπορεί να είναι είτε αποτρεπτικά μέτρα είτε μέτρα αποκατάστασης, ανάλογα με την κατάσταση. Αν οι ίδιες οι αρχές λάβουν αυτά τα μέτρα, έχουν δικαίωμα να ανακτήσουν το κόστος τους από τους φορείς εκμετάλλευσης.».

πεδίο προστασίας του περιβάλλοντος , αφ' έτερου αποτελεί το κρισιμότερο ίσως εργαλείο για την επιβολή της κοινοτικής νομιμότητας εν' όψει του ότι η Ευρωπαϊκή ένωση δεν διαθέτει επαρκείς ελεγκτικούς μηχανισμούς επιτόπιας έρευνας και επέμβασης⁵⁴.

Οι εν λόγω αρχές, μπορεί μεν να έχουν γενική διατύπωση, εκ πρώτης όψης κατευθυντήριο χαρακτήρα και πάντως να στερούνται άμεσης εφαρμογής, πλην όμως, σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ, συνιστούν πλήρης και δεσμευτικούς κανόνες δικαίου με αναμφισβήτητη νομική ισχύ⁵⁵. Η απαίτηση υψηλής ποιότητας προστασίας του περιβάλλοντος είναι δύσκολο, λόγω της αοριστίας της να αναπτύξει νομική δεσμευτικότητα χωρίς κατάλληλη νομοθετική και νομολογιακή εξειδίκευση. Σε κάθε περίπτωση όμως δεν επιτρέπει την υποβάθμισης του ήδη επιτευχθέντος επιπέδου προστασίας, καθιερώνοντας με αυτό τον τρόπο ένα κοινοτικό οικολογικό κεκτημένο⁵⁶ που συνεχίζει να ισχύει και στο ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος που αναφερόμαστε παρακάτω.

⁵⁴ Περιβάλλον και Δίκαιο (Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών) , Ιωάννης Κ.Καράκωστας , Νομική Βιβλιοθήκη , 3η Έκδοση ,Αθήνα 2011. (σελ 37)

⁵⁵ Απόφαση ΔΕΚ της 14ης Ιουλίου 1998, Safety Hi – Teck , C- 284/95, Συλλ. I - 4301

⁵⁶ Διδακτορική Διατριβή «ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΞΙΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ» Συγγραφέας ΜΙΧΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ του ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ , Επιστημονικός υπεύθυνος υποέργου (υποέργο 02) ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΓΑΠΙΟΣ ΠΑΠΑΝΕΟΦΥΤΟΥ ,Λοιπά μέλη συμβουλευτικής επιτροπής ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ ,ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΧΑΝΟΣ. (Σελ 92)

2. Το ποινικό περιβαλλοντικό δίκαιο στην Ευρώπη.

Στον τομέα του περιβάλλοντος η Ευρωπαϊκή Ένωση τηρεί τόσα χρόνια ξεκάθαρη στάση σε ευαίσθητα θέματα που επηρεάζουν τους απλούς ανθρώπους. Όπως η προστασία του περιβάλλοντος, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η «αρχή της προφύλαξης» στην ασφάλεια των τροφίμων, τα ηθικά ζητήματα της βιοτεχνολογίας, η ανάγκη προστασίας των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση και κ.λπ.⁵⁷ Η Οδηγία 2005/35/EK σηματοδοτεί ένα σημαντικό βήμα της Κοινότητας προς την κατεύθυνση της πρόληψης και αποκατάστασης των περιβαλλοντικών ζημιών, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην υλοποίηση των στόχων και αρχών της κοινοτικής πολιτικής για το περιβάλλον. Διαπλάθεται έτσι η θεμελιώδης αρχή της «περιβαλλοντικής ευθύνης», σύμφωνα με την οποία ο φορέας εκμετάλλευσης, η δραστηριότητα του οποίου προκάλεσε την περιβαλλοντική ζημία ή τον άμεσο κίνδυνο αυτής, καθίσταται οικονομικά υπεύθυνος. Η περιβαλλοντική ευθύνη αναλύεται σε ποινική, αστική και διοικητική και διαπλάθεται συνεχώς νομολογιακά καθιστώντας πάντα επίκαιρη και σημαντική την επιστημονική συζήτηση, όσον αφορά την εξέλιξη και εφαρμογή της.

Ο καιρός που υπήρχε προβληματισμός εάν θα πρέπει να επέμβει στο ποινικό δίκαιο η Ευρωπαϊκή κοινότητα με την εισαγωγή κοινής ευρωπαϊκής νομοθεσίας έχει παρέλθει προ καιρού⁵⁸. Ήδη από το 1998 το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε σύμβαση για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου. Ακόμα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στο Tampere τον Οκτώβριο του 1999 ζήτησε να καταβληθούν προσπάθειες, ώστε να διατυπωθούν κοινοί ορισμοί, κατηγορίες και κυρώσεις για περιορισμένο αριθμό ιδιαίτερα σημαντικών τομέων εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του περιβαλλοντικού⁵⁹. Από τότε η επιτροπή έχει κάνει σημαντικά βήματα στο τομέα αυτό καθώς διοργάνωσε δημόσια διάσκεψη για το περιβαλλοντικό έγκλημα τον Νοέμβριο του 2003 και υποστήριξε τις ημερίδες που διοργάνωσε για το θέμα αυτό το Βασιλικό Ινστιτούτο Διεθνών Υποθέσεων στο Λονδίνο το 2002. Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν το 2001 στη Φραγκφούρτη και το

⁵⁷ Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα του Pascal Fontaine, Ιούλιος 2010, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (σελ 8)

⁵⁸ Constitution, souveraineté pénale, droit communautaire, Denys SIMON – Cahiers du Conseil constitutionnel n° 26 (Dossier : La Constitution et le droit pénal) – août 2009, Professeur à l'Université de La Réunion.

⁵⁹ COM(2007) 51 τελικό, Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (υποβληθείσα από την Επιτροπή).

2004 στη Βουδαπέστη συνεδριάσεις εμπειρογνομόνων ειδικά για τα εγκλήματα της παράνομης εμπορίας ειδών που κινδυνεύουν να εκλείψουν .

Από τη βιβλιογραφία διακρίνουμε ότι οι λόγοι που οδήγησαν σε μία συζήτηση για ποινικοποίηση των εγκλημάτων από την Ευρωπαϊκή κοινότητα ήταν πολλοί. Αρχικά η έλλειψη εμπιστοσύνης στις διοικητικές κυρώσεις για τους λόγους που αναφέρουμε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Έπειτα η ανάγκη μίας σύγκλισης στον τομέα αυτό καθώς η πολυφωνία (βλ Πίνακα 1) που υπήρχε στο τομέα της ποινικοποίησης του περιβάλλοντος δεν βοηθούσε στους στόχους του τρίτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς το περιβαλλοντικό έγκλημα συχνά έχει διασυνοριακό χαρακτήρα ή επιπτώσεις. Κατά συνέπεια, επί του παρόντος οι δράστες είναι σε θέση να εκμεταλλεύονται υπέρ αυτών τις υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των επιμέρους κρατών μελών⁶⁰. Τέλος η προσπάθεια να ανταπεξέλθει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις προσδοκίες των Ευρωπαίων πολιτών για μία κοινότητα δικαίου όπως δήλωσε και ο Ρομπέρ Σούμαν⁶¹ στην περίφημη διακήρυξη του της 9^{ης} Μαΐου 1950, που έθεσε σε εφαρμογή το σχέδιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης : «Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί ως δια μαγείας ούτε με βάση ένα γενικό σχέδιο. Θα οικοδομείται με συγκεκριμένα επιτεύγματα που πρώτα θα δημιουργήσουν μία πραγματική αλληλεγγύη.»

Πλέον λοιπόν βρισκόμενοι στο κατώφλι μιας Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης⁶²(για ημερομηνίες ορόσημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης βλ Παράρτημα 3) κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούμε και σε ευρωπαϊκό ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος μέσω της οδηγίας 2008/99/ΕΚ(βλ Παράρτημα 1) . Η επιλογή της οδηγίας θεωρήθηκε

⁶⁰ COM(2007) 51 τελικό, Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (υποβληθείσα από την Επιτροπή).

⁶¹ Ο Σουμάν ανέπτυξε τις ευρωπαϊκές ιδέες του την εποχή της θητείας του στο υπουργείο Εξωτερικών. Ήταν πεπεισμένος για την ανάγκη της γαλλογερμανικής συμφιλίωσης και οι απόψεις του συνάντησαν ευήκοον ους στον ομοϊδεάτη του χριστιανοδημοκράτη καγκελάριο της τότε Δυτικής Γερμανίας Κόνραντ Αντενάουερ.

Οι απόψεις αυτές βρήκαν την πρακτική έκφρασή τους στο λεγόμενο Σχέδιο Σουμάν της 9ης Μαΐου 1950, όπου προτεινόταν η συνένωση των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας με δυνατότητα συμμετοχής και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Ο Αντενάουερ δέχθηκε ευχαρίστως την πρόταση του Σουμάν και τις λεπτομέρειες του σχεδίου επεξεργάστηκε ο οικονομολόγος Ζαν Μονέ, στενός συνεργάτης του Σουμάν και επίσης αφοσιωμένος ευρωπαίος.

Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία, το 1952, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα, στην οποία, εκτός από τη Γαλλία και τη Γερμανία, εντάχθηκαν επίσης η Ιταλία και οι χώρες της Μπενελούξ (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο). Πρώτος πρόεδρος της ΕΚΑΧ τοποθετήθηκε ο Ζαν Μονέ.

⁶² Ο Ζακ Μονέ, ο μεγάλος αρχιτέκτονας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ολοκλήρωσε τα απομνημονεύματά του το 1976 με την ακόλουθη διαπίστωση «Τα κυρίαρχα έθνη του παρελθόντος δε μπορούν πλέον να επιλύουν τα προβλήματα του παρόντος : δε μπορούν να διασφαλίσουν τη δική τους πρόοδο ούτε να ελέγξουν το μέλλον τους. Και η ίδια η Κοινότητα είναι μόνο ένα στάδιο προς τον οργανωμένο κόσμο του αύριο. »

ως το πιο ενδεδειγμένο μέσο επειδή καθιερώνει δεσμευτικό ελάχιστο πρότυπο για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, αφήνοντας παράλληλα περιθώρια ευελιξίας στα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας και την μεταφορά της στην εθνική ποινική νομοθεσία.

Με τον τρόπο αυτό, αυτή τη στιγμή τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διατηρήσουν ή να καθιερώσουν αυστηρότερα μέτρα από τα προβλεπόμενα από την οδηγία. Για παράδειγμα, έχουν το δικαίωμα να καθιερώσουν επιπλέον αδικήματα, να διευρύνουν το πεδίο της ποινικής ευθύνης ώστε να καλύπτονται και περιπτώσεις απλής αμέλειας ή και να προσθέσουν επιπλέον τύπους και υψηλότερα επίπεδα ποινών. Η πλήρης εναρμόνιση του ποινικού δικαίου για το περιβάλλον θα υπερέβαινε τα απολύτως αναγκαία και θα αγνοούσε το γεγονός ότι τα επί μέρους εθνικά δίκαια εξακολουθούν να επηρεάζονται σοβαρά από τις αντίστοιχες πολιτιστικές αξίες των κρατών μελών με αποτέλεσμα να απαιτείται ευελιξία κατά την εφαρμογή τους⁶³.

Έχει επιλεγεί λοιπόν αυτός ο τρόπος ποινικοποίησης του περιβάλλοντος στο Ευρωπαϊκό δίκαιο, δηλαδή να επηρεάζονται τα εθνικά δίκαια με την υποχρεωτική εφαρμογή κάποιων κανόνων – οδηγιών όπως ορίζει ο τρίτος πυλώνας⁶⁴ στο κεφάλαιο 5 της συνθήκης για την ευρωπαϊκή ένωση.⁶⁵ Και κυρίως οι οδηγίες των οποίων η φύση δεν μπορεί να αναπτύξει άμεσης ισχύς, αφού κατά ρητή πρόβλεψη του αρθ.249 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής κοινότητας, απευθύνεται σε κράτος μέλος και δεσμεύει μόνο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Ο ιδιώτης έχει δικαίωμα να επικαλεσθεί τις διατάξεις της οδηγίας, όταν το κράτος μέλος θα λάβει τα αναγκαία μέτρα κατά την εθνική νομοθεσία, για να μετατρέψει την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο και να την καταστήσει κατά αυτόν τον τρόπο ενεργή⁶⁶.

Η επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο καθιέρωσε αυτή την πρακτική, εκτιμώντας ότι τα κοινοτικά όρια του κοινοτικού πυλώνα ήταν επαρκή για να ορίσουν αρμόδιους τους πολιτικούς θεσμούς μίας χώρας υπεύθυνους για την

⁶³ COM(2007) 51 τελικό, Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (υποβληθείσα από την Επιτροπή)

⁶⁴ Πρόκειται για δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (γ' πυλώνας ΕΕ).

⁶⁵ Constitution, souveraineté pénale, droit communautaire, Denys SIMON – Cahiers du Conseil constitutionnel n° 26 (Dossier : La Constitution et le droit pénal) – août 2009, Professeur à l'Université de La Réunion

⁶⁶ Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Δονάτος Παπαγιάννης, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1999. (σελ 208)

πρόληψη λειτουργιών που βλάπτουν το περιβάλλον⁶⁷. Παλιότερα το 2001, η Επιτροπή είχε υποβάλει πρόταση οδηγίας για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, με βάση τις διατάξεις της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αφορούν την πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, το 2003, το αρμόδιο Συμβούλιο των υπουργών, με πρωτοβουλία της Δανίας, εξέδωσε, αντί της οδηγίας, απόφαση-πλαίσιο⁶⁸. Νομοθέτημα που προβλέπεται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η Επιτροπή τότε άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης-πλαισίου ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υποστηρίζοντας ότι η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε σε εσφαλμένη νομική βάση. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2005, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ακύρωσε την απόφαση-πλαίσιο και επιβεβαίωσε ότι η Κοινότητα έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει μέτρα ποινικού δικαίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, όταν αυτό είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της.

Έτσι με γνώμονα την απόφαση του Δικαστηρίου η Επιτροπή αποφάσισε να αποσύρει την προηγούμενη πρόταση οδηγίας που είχε υποβάλει το 2001 και να υποβάλει νέα που να αντικαθιστά συγχρόνως την πρόταση οδηγίας του 2001 και την απόφαση-πλαίσιο που εξέδωσε το Συμβούλιο το 2003. Το αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας ήταν η οδηγία 2008/99/ΕΚ.

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου όριζαν ότι ο κοινοτικός δικαστής πάντα αναφερόμενος στην αρχή της έλλειψης μιας αυτόνομης ποινικής ικανότητας της κοινότητας, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να δικάσει, αυτό όμως δεν αποκλείει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης μπορεί « να πάρει μέτρα αντίστοιχα του ποινικού δικαίου των κρατών μελών », και συγκεκριμένα να προβλέψει την υποχρέωση των ποινικών λειτουργιών σε περίπτωση σοβαρών παραβάσεων στους κοινοτικούς κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος σύμφωνα με την οδηγία που υιοθετήθηκε στη βάση του κοινοτικού πυλώνα.

⁶⁷ Constitution, souveraineté pénale, droit communautaire, Denys SIMON – Cahiers du Conseil constitutionnel n° 26 (Dossier : La Constitution et le droit pénal) – août 2009, Professeur à l'Université de La Réunion

⁶⁸ Σύμφωνα με Παπάγιαννη υπάρχει πρόβλημα άμεσης ισχύς όταν αυτές απευθύνονται σε κράτος-μέλος. Καθώς σύμφωνα με συνθΕΚ « Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει. ». Και εγείρεται το ερώτημα εάν κάποιος μπορεί να την επικαλεσθεί ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. : Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Δονάτος Παπαγιάννης, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1999. (σελ 210)

Το δικαστήριο έδωσε την δικιά του καθοριστική άποψη όσον αναφορά το θέμα θεωρώντας ότι : αφ' ενός , η πιθανότητα δημιουργίας ποινικής νομοθεσίας δια μέσου των κοινοτικών οδηγιών συνεπάγεται ότι η επιτροπή ανακτά το μονοπώλιο της πρωτοβουλίας, και ότι το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο δεν είναι απλά μόνο σύμβουλος αλλά και άμεσα συνδεδεμένος με την νομοθετική πράξη μέσω της διαδικασίας της συναπόφασης ⁶⁹, με την ψήφο του εντός του Συμβουλίου να προκύπτει με ειδική πλειοψηφία και ονοματική. Αφ' εταίρου , θεωρήθηκε ότι το καθεστώς των αποφάσεων και των οδηγιών είναι σημαντικά διαφορετικό στις άμεσες τελικές συνέπειες , σε ότι αφορά την ικανότητα ερμηνείας του Δικαστηρίου και της ιδιότητας του να βάζει μία προσφυγή σε ακύρωση .

Έτσι ενώ μια απόφαση-πλαίσιο εκδίδεται αποκλειστικά από το Συμβούλιο, η πρόταση οδηγίας εξετάζεται τόσο από το Συμβούλιο όσο και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο πλαίσιο της κοινοτικής διαδικασίας συναπόφασης. Επιπλέον, όταν εκδίδεται μια οδηγία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ελέγχουν κατά πόσο εφαρμόζεται από τα κράτη μέλη, γεγονός που δεν ισχύει για τις αποφάσεις-πλαίσιο.

Οι επεκτάσεις λοιπόν αυτής της απόφασης ⁷⁰ απείχαν πολύ από κάτι το ανώδυνο . Η Επιτροπή δημοσίευσε πολύ γρήγορα μια ανακοίνωση σχετικά με «τις συνέπειες της απόφασης του Δικαστηρίου,» ⁷¹ συγκρατώντας μια εκτεταμένη αντίληψη του πεδίου εφαρμογής της απόφασης και ανακοινώνοντας μια γενική αντικατάσταση στη χρήση των Οδηγιών περισσότερο αντί για τις αποφάσεις πλαίσιο όσον αναφορά την επιβολή ποινικών κυρώσεων για τους κανόνες της ΕΕ στον τομέα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

⁶⁹ Σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, η οποία είναι η συνήθης νομοθετική διαδικασία, το κοινοβούλιο έχει την ίδια εξουσία με το Συμβούλιο για την έκδοση νομοθετικών πράξεων για όλους τους τομείς πολιτικής για τους οποίους απαιτείται ψηφοφορία με «ειδική πλειοψηφία» στο Συμβούλιο. Από τότε που τέθηκε σε ισχύ η συνθήκη της Λισαβόνας , οι τομείς αυτοί καλύπτουν περίπου το 95% της νομοθεσίας της ΕΕ. Το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο μπορούν να συμφωνήσουν αμέσως με την πρώτη ανάγνωση. Εάν δεν συμφωνήσουν μετά από δύο αναγνώσεις , η πρόταση παραπέμπεται σε μία επιτροπή συνδιαλλαγής. - Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα του Pascal Fontaine, Ιούλιος 2010, Λουξεμβούργο : Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (σελ 24)

⁷⁰ CEDH (déc.), 6 septembre 2005, Ruano Morcuende c/ Espagne.

⁷¹ CEDH, 9 juin 2005, Fadeyeva c/Russie, § 88.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

**Η ύπαρξη ποινικού δικαίου στον τομέα του περιβάλλοντος πριν την οδηγία
2008/99/ΕΚ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

country	years of reform	location			
		penal code	basic eco-regulation	specific administrative laws	criminal non-criminal sanctions
European Union					
Austria	1975/87/96	+	-		+
Belgium	1980/85/91/95	-	+	+	
Denmark	1973/87/91/96/97	+	+	+	+
Finland	1978/82/95	+	-	+	
France	1975 ff./	-	-	+	
Germany	1970 ff./80/94/96	+	-	+	+
Greece	1986 ff.	-	+	+	+
Ireland	1977/87/92/96	-	+	+	
Italy	1966/76/86 ff.	-	-	+	+
Luxembourg	1976/80/82/90	-	-	+	
Netherlands	1969/89/93	+	+	+	
Portugal	1982/87/95	+	+		+
Spain	1983/96	+	-	+	+
Sweden	1969/81/85/99	(+)	+	+	+
UK	1974/89/90/95	-	+	+	

Πηγή: Final Report Criminal Penalties in EU Member States' Environmental Law⁷²

Τελικά παρατηρούμε ότι η απόφαση κινήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 83 § 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας⁷³, "όταν η προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών σε ποινικές υποθέσεις είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής μιας πολιτικής της Ένωσης σε τομέα ο οποίος έχει καταστεί αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης, οι οδηγίες μπορούν να θεσπίζουν

⁷² Final Report Criminal Penalties in EU Member States' Environmental Law coordinated by Prof. Dr. Michael G. Faure LL.M. and Prof. Dr. Günter Heine, Maastricht European Institute for Transnational Legal Research, Faculty of Law, Maastricht University and Institute for Criminal Law and Criminology Faculty of Law, University of Berne Hochschulstraße 4, 3012 Berne, Switzerland, Maastricht, 4 October 2002.

⁷³ «Όταν η προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης σε τομέα στον οποίο εφαρμόζονται μέτρα εναρμόνισης, οδηγίες μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα. Οι εν λόγω οδηγίες εκδίδονται με συνήθη ή με ειδική νομοθετική διαδικασία, ίδια με εκείνη που ακολουθήθηκε κατά τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων εναρμόνισης, με την επιφύλαξη του άρθρου 76.»

ελάχιστους κανόνες σχετικά με την ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στην εν λόγω περιοχή. ". Με αποτέλεσμα μετά από την απόφαση απόφαση που εξέδωσε στις 13 Σεπτεμβρίου 2005 (C-176/03, Επιτροπή κατά Συμβουλίου)⁷⁴ το Δικαστήριο, να θεωρείτε η απόφαση ως μη ενδεδειγμένο νομικό εργαλείο για την ποινικοποίηση του περιβάλλοντος στη Ευρωπαϊκή κοινότητα και να απομένει στην κοινότητα μόνο το νομικό εργαλείο της οδηγίας.

⁷⁴ «Το γεγονός ότι τα άρθρα 135 ΕΚ και 280, παράγραφος 4, ΕΚ προβλέπουν, στους τομείς αντιστοίχως της τελωνειακής συνεργασίας και της καταπολέμησης των προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, ότι μόνο τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για την εφαρμογή του εθνικού ποινικού δικαίου και την απονομή της δικαιοσύνης δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβάλω το συμπέρασμα αυτό. Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις αυτές δεν μπορεί να συναχθεί ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος, κάθε ποινική εναρμόνιση, ακόμη και όταν είναι τόσο περιορισμένη όσο αυτή που προκύπτει από την απόφαση-πλαίσιο, πρέπει να αποκλείεται έστω και αν είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου.» : ΕΠΙΤΡΟΠΗ κατά ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ - ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 13ης Σεπτεμβρίου 2005 * Στην υπόθεση C-176/03, με αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 35 ΕΕ, ασκηθείσα στις 15 Απριλίου 2003. (Σκέψη 52)

3 . Συμπεράσματα Ενότητας II.

Στην παρούσα ενότητα αρχικά επιχειρήθηκε να γίνει μια εισαγωγή στην περιβαλλοντική πολιτική της κοινότητας και τους στόχους της. Έμφαση δόθηκε στις αρχές που διέπουν την περιβαλλοντική πολιτική της κοινότητας : την αρχή της ενσωμάτωσης , την αρχή της επικουρικότητας, την αρχή απαίτησης υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, την αρχή της προφύλαξης και της πρόληψης, την αρχή της αειφορείας, την αρχή της επανόρθωσης των προσβολών , την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει και την αρχή της συμμετοχής των πολιτών ή αλλιώς αρχή ελεύθερης πρόσβασης στην πληροφόρηση.

Αφού αναλύθηκε η έννοια κάθε αρχής και ο τρόπος που οδηγήθηκε η κοινότητα στο να έχει μια φιλοπεριβαλλοντική πολιτική , γίνεται εισαγωγή στο παρόν πλαίσιο του ποινικού δικαίου περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος στην κοινότητα στηρίζεται στην αρχή της περιβαλλοντικής ευθύνης. Δηλαδή στην έννοια ότι όποιος εγκληματεί κατά του περιβάλλοντος πρέπει να διώκεται ποινικά στη βάση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» .

Θεωρήθηκε από το ΔΕΚ, όπως παρατηρήθηκε στα πλαίσια της αρχής της επικουρικότητας, ότι η ευρωπαϊκή κοινότητα μπορεί να επέμβει στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών με σκοπό την εναρμόνιση του ποινικού δικαίου σε θέματα περιβαλλοντικής ευθύνης. Το καταλληλότερο νομικό μέτρο γι αυτό θεωρήθηκε η οδηγία όπως είχε προτείνει η επιτροπή και όχι η απόφαση όπως υποστήριζε το Συμβούλιο των αρμόδιων υπουργών. Η εναρμόνιση αυτή των εθνικών δικαίων αναμένεται να βοηθήσει ιδιαίτερα στη δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών όταν υπάρχουν περιπτώσεις διασυνοριακής ρύπανσης.

Ενότητα III . Η ποινικοποίηση μέσω της οδηγίας 2008/99/EK.

1. Ανάλυση της οδηγίας 2008/99/EK.

Το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁷⁵, εκτιμώντας ότι σύμφωνα με το άρθρο 174 παράγραφος 2 της συνθήκης⁷⁶, η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λόγω ανησυχιών της κοινότητας για την αύξηση των περιβαλλοντικών αδικημάτων και των επιπτώσεων προχώρησε στην έκδοση της οδηγίας 2008/99/EK(για χαρακτηριστικά οδηγίας βλέπε Πίνακα 2).

Η παρατήρηση ότι τα υφιστάμενα συστήματα κυρώσεων δεν επαρκούν για την επίτευξη πλήρους συμμόρφωσης προς το δίκαιο σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ίσως το γεγονός ότι όσον αναφορά τη ποινική προστασία του περιβάλλοντος η κοινότητα δεν είχε μια κοινή νομοθετική οδό⁷⁷(βλέπε Πίνακα 1) θεωρήθηκε ότι η εν λόγω συμμόρφωση έπρεπε να ενισχυθεί με τη διαθεσιμότητα ποινικών κυρώσεων, οι οποίες θα εκφράζουν την κοινωνική αποδοκιμασία με τρόπο ποιοτικά διαφορετικό από τις διοικητικές κυρώσεις ή τον προβλεπόμενο από το αστικό δίκαιο μηχανισμό αποζημιώσεων καθώς οι κοινοί κανόνες για τα ποινικά αδικήματα καθιστούν δυνατή τη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων έρευνας και βοήθειας εντός και μεταξύ των κρατών μελών.

Η βασική ιδέα είναι ότι η θέσπιση αποτρεπτικότερων κυρώσεων για τις δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον και οι οποίες συνήθως προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν ουσιαστική βλάβη στον αέρα(συμπεριλαμβανόμενης της στρατόσφαιρας) στο έδαφος, στο νερό, στα ζώα ή τα

⁷⁵ Παρατηρούμε ότι η οδηγία ψηφίστηκε με τη διαδικασία της συναπόφασης που αναλύθηκε παραπάνω.

⁷⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 174 (πρώην άρθρο 130 P) παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική βασίζεται στις αρχές της προφύλαξης, της πρόληψης, της αποκατάστασης της ρύπανσης στην πηγή και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η ανακοίνωση της Επιτροπής [COM(2000) 1] ορίζει σαφείς και αποτελεσματικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, καθώς δεν είχαν οριστεί στη συνθήκη ΕΚ ή σε άλλες κοινοτικές πράξεις. : http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/environment/article_7292_el.htm

⁷⁷ TACKLING ENVIRONMENTAL CRIME IN THE EUROPEAN UNION: THE CASE OF THE MISSING VICTIM? CARDWELL, PAUL JAMES¹ and FRENCH, DUNCAN² and HALL, MATTHEW.

φυτά (συμπεριλαμβανόμενης της διατήρησης των βιολογικών ειδών) και η παράλειψη συμμόρφωσης προς επιβαλλόμενη από το νόμο πράξη μπορεί να έχει τις ίδιες επιπτώσεις με την ενεργητική συμπεριφορά και θα πρέπει, κατά συνέπεια, να συνεπάγεται αντίστοιχες κυρώσεις. Δηλαδή με λίγα λόγια να υπάρχει μια τιμωρία για τα λεγόμενα «πράσινα εγκλήματα»⁷⁸.

Έτσι με την οδηγία αυτή έχουμε το επίτευγμα ότι η βλαβερή συμπεριφορά για το περιβάλλον θεωρείται ποινικό αδίκημα σε όλη την Κοινότητα, εφόσον είναι εσκεμμένη ή οφείλεται σε βαριά αμέλεια. Οι υποχρεώσεις βάσει της οδηγίας αφορούν μόνο τις διατάξεις της νομοθεσίας, οι οποίες επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίζουν απαγορευτικά μέτρα κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής.

Η παρούσα οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ποινικές κυρώσεις στην εθνική νομοθεσία τους για σοβαρές παραβάσεις διατάξεων του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Η οδηγία δεν δημιουργεί υποχρεώσεις όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των κυρώσεων ή οποιουδήποτε άλλου διαθέσιμου συστήματος επιβολής του νόμου, σε επιμέρους περιπτώσεις. Δεδομένου ότι η παρούσα οδηγία προβλέπει ελάχιστους κανόνες, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να θεσπίζουν ή να διατηρούν αυστηρότερα μέτρα σχετικά με την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου. Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι συμβατά με τη συνθήκη.

Η Κοινότητα μπορεί να υιοθετήσει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας⁷⁹, του άρθρου 5 της συνθήκης και σύμφωνα με την αρχή της

⁷⁸ Σχετικά με τις διάφορες κατηγορίες των “πράσινων εγκλημάτων” θα πρέπει να σημειώσουμε πως σύμφωνα με την άποψη του United Nations Interregional Crime and Justice Institute (UNICRI) η οποία έχει υιοθετηθεί από τη νομοθεσία των περισσότερων χωρών που ενδιαφέρονται πραγματικά για την προστασία του πλανήτη, αυτά μπορεί να είναι :

- Η παράνομη απόρριψη των οικιακών αποβλήτων,
- Η κυκλοφορία και η απόρριψη τοξικών αποβλήτων και πυρηνικών υλικών,
- Η απογύμνωση των δασών,
- Η μόλυνση του περιβάλλοντος ,
- Η παράνομη εμπορία ουσιών που μειώνουν την ποσότητα του όζοντος στην ατμόσφαιρα και,
- Το παράνομο εμπόριο και η λαθροθηρία ειδών του ζωϊκού βασιλείου που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν

<http://www.unicri.it/>

⁷⁹ Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας τελεί υπό μια τυπική και δύο ουσιαστικές προϋποθέσεις , η ύπαρξη των οποίων κρίνεται σε τρία στάδια:

1)Σε πρώτο στάδιο ερευνάται η συγκεκριμένη φύση της σχεδιαζόμενης δράσης και ιδιαίτερα εάν αυτή ανάγεται στις συντρέχουσες κοινοτικές αρμοδιότητες . Η κρίση είναι σαφώς νομική και εμπίπτει στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

2)Για να είναι δυνατή η ανάληψη δράσης σε κοινοτικό επίπεδο , πρέπει να προηγηθεί ενδελεχής έρευνα σε δεύτερο στάδιο με το ερώτημα , εάν οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι «αδύνατον»

αναλογικότητας⁸⁰, του ιδίου άρθρου. Έτσι η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου.

να επιτευχθούν «επαρκώς» από τα κράτη μέλη. Η συγκεκριμενοποίηση και ο σαφής προσδιορισμός των αόριστων αυτών νομικών εννοιών αποτελεί δύσκολο εγχείρημα, στο βαθμό που δεν ορίζεται μέτρο σύγκρισης ή κάποιο σημείο αναφοράς για να κριθεί το «αδύνατον» και το «επαρκές». Αποτελεί μέτρο σύγκρισης το ήδη ληφθέν εθνικό μέτρο ή ενδεχομένως απαιτείται μία γενικότερη κρίση ως προς τα «δυνάμει» εθνικά μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν; Η κρίση είναι προφανώς πολιτική και ο δικαστικός έλεγχος της σχετικής κρίσης δυσχερέστατος.

3) Σε ένα τρίτο στάδιο, ερευνάται εάν και κατά πόσον η προβλεπόμενη δράση, κυρίως λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της, μπορεί να επιτευχθεί «καλύτερα» σε κοινοτικό επίπεδο. Η έρευνα πρέπει να είναι συγκεκριμένη και εξειδικευμένη. Αν και η δεύτερη αυτή κρίση, η οποία είναι επίσης κρίση πολιτική και παρουσιάζει τις ίδιες ερμηνευτικές δυσκολίες με την κρίση του δεύτερου σταδίου, αποβεί θετική, τότε πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της αρχής της επικουρικότητας. Διαφορετικά διαπιστώνεται ένα είδος τεκμηρίου υπέρ των κρατών μελών ως κατώτερη οργάνωση, και εγγύτερη προς τον κοινοτικό πολίτη. : Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Δονάτος Παπαγιάννης, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1999 (σελ 236)

⁸⁰ Κατά το πρότυπο της αρχής της επικουρικότητας, η αρχή της αναλογικότητας διέπει την άσκηση των αρμοδιοτήτων που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σκοπός της είναι να οριοθετήσει τις δράσεις των οργάνων της Ένωσης. Σύμφωνα με τον εν λόγω κανόνα η δράση των κοινοτικών οργάνων δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών. Με άλλα λόγια, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης πρέπει να αντιστοιχεί στον επιδιωκόμενο στόχο της.

Η αρχή της αναλογικότητας εγγράφεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κριτήρια για την εφαρμογή της αναλύονται στο πρωτόκολλο (αριθ. 2) για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που προσαρτούνται στις Συνθήκες. :

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/proportionality_el.htm

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Χαρακτηριστικά στοιχεία της οδηγίας 2008/99/ΕΚ .

	Directive 2008/99/EC (Criminal)
Entered into force	26/12/2008
Implementation date	26/12/2010
Objective	Obliges Member States to provide for criminal penalties for serious infringements of EU law on the protection of environment.
Offence / Damage covered	Unlawful discharge [...] of a quantity of materials [...] into water; and unlawful collection, transport, recovery or disposal of waste [...] which causes or is likely to cause death or serious injury to any person or substantial damage to the quality of [...] water, or to animals or plants. Unlawful shipment of waste. Inciting, aiding and abetting with intent.
Scope	Infringement of certain EU regulation. Relevant for Members: • Reg. (EC) 1013/2006 on shipments of waste; • Directive 2006/11/EC on pollution caused by certain dangerous substances discharged into the aquatic environment of the Community.
Liable parties	Legal and natural persons. Excluded: States or public bodies exercising state authority and public international organisations.
Basis of liability	Intentionally or with serious negligence.
Defences	None specified, but probably lawful conduct.
Sanctions	Effective, proportionate and dissuasive criminal penalties, the level of which is left to the member states' discretion.
Limit of liability	None specified.

Πηγή: An update on EU Environmental Legislation , UK P&I CLUB , Legal Briefing
, February 2010 , EU ENVIRONMENTAL LAW.

Εμβαθύνοντας στο γράμμα του νόμου τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η ακόλουθη συμπεριφορά αποτελεί ποινικό αδίκημα, εφόσον είναι παράνομη⁸¹, και είναι εσκεμμένη ή οφείλεται σε βαριά αμέλεια:

α) η απόρριψη, εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζοντας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους, την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.

β) η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής εποπτείας των πράξεων αυτών και της επακόλουθης συντήρησης των εγκαταστάσεων διάθεσης, και συμπεριλαμβανομένων δράσεων που εκτελούνται από εμπόρους ή μεσίτες (διαχείριση των αποβλήτων), που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά.

γ) η αποστολή αποβλήτων, οσάκις η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 35 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (1) και διενεργείται σε μη αμελητέα ποσότητα, ανεξάρτητα από το εάν εκτελείται ως ενιαία μεταφορά ή ως πολλαπλές μεταφορές που φαίνονται αλληλενδεδετες

δ) η λειτουργία μονάδας, η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται ή χρησιμοποιούνται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα, και η οποία, προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει, εκτός της μονάδας, τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά.

ε) η παραγωγή, η επεξεργασία, ο χειρισμός, η χρήση, η κατοχή, η αποθήκευση, η μεταφορά, η εισαγωγή, η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικινδύνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν

⁸¹ Άρθρο 2 Οδηγίας 2008/99/ΕΚ : Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως: α) «παράνομη»: κάθε παράβαση: i) της νομοθεσίας που έχει υιοθετηθεί βάσει της συνθήκης ΕΚ και εκτίθεται στο παράρτημα Α, ή ii) όσον αφορά δραστηριότητες που διέπονται από τη συνθήκη Ευρατόμ, της νομοθεσίας που έχει υιοθετηθεί βάσει της συνθήκης Ευρατόμ και εκτίθεται στο παράρτημα Β, ή iii) νόμου, κανονιστικής διάταξης κράτους μέλους ή απόφασης που λαμβάνει αρμόδια αρχή κράτους μέλους, που ενεργοποιεί την κοινοτική νομοθεσία στην οποία αναφέρεται το σημείο i) ή το σημείο ii)

θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη σε πρόσωπα ή ουσιαστική βλάβη στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά.

στ) η θανάτωση, ο αφανισμός, η κατοχή ή η σύλληψη προστατευόμενων ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας⁸², εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα αυτών των ειδών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών

ζ) η εμπορία με προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας ή χλωρίδας ή μερών ή παραγώγων αυτών, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα των ειδών αυτών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών

η) κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση οικολογικού ενδιαφέροντος εντός προστατευόμενης περιοχής⁸³.

θ) η παραγωγή, εισαγωγή, εξαγωγή, διάθεση στην αγορά ή η χρήση ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

θα εξασφαλίζεται ότι τα παραπάνω αδικήματα τιμωρούνται με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις.

Σύμφωνα με το Άρθρο 4 της οδηγίας το κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι η ηθική αυτουργία και η συνέργεια στην εσκεμμένη συμπεριφορά του άρθρου 3 τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα.

Σημαντικό είναι το άρθρο που αφορά τις ευθύνες των νομικών προσώπων⁸⁴ όσο αναφορά τα περιβαλλοντικά αδικήματα, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα νομικά πρόσωπα να είναι δυνατό να θεωρηθούν υπεύθυνα για τα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4, εφόσον τα αδικήματα αυτά διαπράττονται επ' ωφελεία τους από οποιοδήποτε πρόσωπο, το οποίο κατέχει

⁸² «προστατευόμενα είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας»: i) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο στ), τα είδη που απαριθμούνται: — στο παράρτημα IV της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, — στο παράρτημα I και τα οποία ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 2, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, ii) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο ζ), τα είδη που απαριθμούνται στα παραρτήματα Α ή Β του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους

⁸³ «οικότοπος εντός προστατευόμενης περιοχής»: κάθε οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει κηρυχθεί ιδιαιτέρως προστατευόμενη σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 ή 2 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, ή κάθε φυσικός οικότοπος ή οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει κηρυχθεί ως ιδιαίτερη περιοχή διατήρησης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

⁸⁴ «νομικό πρόσωπο»: κάθε νομική οντότητα που έχει το καθεστώς αυτό βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πλην κρατών ή δημοσίων φορέων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας καθώς και διεθνών οργανισμών δημοσίου δικαίου.

ιθύνουσα θέση εντός του νομικού προσώπου και ενεργεί ατομικά ή ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου με βάση:

- i. εξουσία αντιπροσώπευσης του νομικού προσώπου.
- ii. εξουσία λήψης αποφάσεων εξ ονόματος του νομικού προσώπου ή.
- iii. εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.

Η οδηγία αποκλείει την περίπτωση αποφυγής του ιθύνοντα ως υπεύθυνο ή του νομικού προσώπου στην περίπτωση που η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου, από πρόσωπο που αναφέρεται στην παράγραφο 1, κατέστησε δυνατή τη διάπραξη αδικήματος που αναφέρεται στα άρθρα 3 και 4 επ' ωφελεία νομικού προσώπου από πρόσωπο το οποίο τελεί υπό την εξουσία του.

Τέλος να σημειωθεί ότι η ευθύνη νομικών προσώπων βάσει των παραγράφων 1 και 2 δεν αποκλείει ποινική δίωξη κατά φυσικών προσώπων που είναι δράστες, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί στα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4.

Όσο αναφορά τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα νομικά πρόσωπα τα οποία θεωρούνται υπεύθυνα βάσει του άρθρου 6 τιμωρούνται με αποτελεσματικές⁸⁵, αναλογικές⁸⁶ και αποτρεπτικές κυρώσεις υπεύθυνο είναι το κράτος.

⁸⁵ Η αποτελεσματικότητα ενός μέτρου εκτιμάται βάσει των εξής κριτηρίων : 1) της προστασίας του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος 2) της ορθολογικής χρήσης των φυσικών πόρων, ανεξάρτητα από τη διακινδύνευση εξάντλησης τους 3) τις δυνατότητες προώθησης του μέτρου διασυνοριακά, εφόσον και η ζημιά είναι διασυνοριακή. Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση), Γιώργος Χ.Σμπώκος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011. (σελ 227)

⁸⁶ Το κριτήριο της αναλογικότητας αναλύεται ως εξής : 1) Κατάλληλο θεωρείται το μέτρο, με τη βοήθεια του οποίου είναι δυνατή η πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού, δηλαδή το μέσο το οποίο ακόμη και μερικώς μπορεί να συμβάλει στην πραγματοποίηση του εν λόγω σκοπού και το οποίο δεν θα πρέπει οπωσδήποτε κατά το χρόνο της δικανικής κρίσης να έχει επιφέρει το ως άνω αποτέλεσμα, αλλά αρκεί η δυνητική συμβολή του σε αυτό. Η καταλληλότητα του μέτρου δεν εξαρτάται από την μοναδικότητα του. 2) Το μέτρο πρέπει να είναι αναγκαίο για την επίτευξη του περιβαλλοντικού στόχου. Αναγκαίο θεωρείται το μέτρο με το οποίο πραγματοποιείται ο σκοπός του νομοθέτη, εάν δεν υπάρχει κανένα άλλο εξίσου αποτελεσματικό και λιγότερο περιοριστικό για τα ατομικά δικαιώματα. 3) Το μέτρο πρέπει να είναι υπό στενή έννοια αναλογικό, να βρίσκεται σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό του νομοθετικού περιορισμού. : Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση), Γιώργος Χ.Σμπώκος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011. (σελ 225)

2. Περίπτωση μελέτης της εφαρμογής της οδηγίας 2008/99/EK στην Ευρώπη- Η περίπτωση στην Καμπανία (Ιταλία) .

Η κρίση στον τομέα των αποβλήτων στην Καμπανία⁸⁷ αποτελεί το πιο περίπλοκο κεφάλαιο μιας ιστορίας προβληματικής διαχείρισης των αποβλήτων σε πολλές περιοχές της Ιταλίας⁸⁸, συμπεριλαμβανομένου του Λάτσιο, της Καλαβρίας και της Σικελίας. Σημειώνεται ότι στη δεκαετία του 1990 κηρύχθηκε κατάσταση έκτακτης ανάγκης όσον αφορά τα απόβλητα και ορίστηκαν κυβερνητικοί επίτροποι με ειδικές εξουσίες και πόρους. Μέχρι που το ιταλικό νομοθετικό διάταγμα αριθ. 195 της 31ης Δεκεμβρίου 2009⁸⁹ κήρυξε επίσημα το τέλος της κατάστασης έκτακτης ανάγκης και ανέθεσε, από την ημερομηνία εκείνη, τη διαχείριση των αποβλήτων στις αρχές της επαρχίας.

Στις 5 Οκτωβρίου 2010 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Αναφορών⁹⁰ το έγγραφο εργασίας σχετικά με τη διερευνητική αποστολή της Επιτροπής Αναφορών στην Καμπανία της Ιταλίας, από τις 28 έως τις 30 Απριλίου 2010, η οποία πραγματοποιήθηκε ως απάντηση σε πολλές αναφορές που υποβλήθηκαν σχετικά με προβλήματα διαχείρισης αποβλήτων στην περιοχή. Το κυρίως πρόβλημα των αναφορών ήταν ότι η αρχική λύση, που στηριζόταν στο να παραχθούν «οικομπάλες» και οργανικά απόβλητα, δεν εφαρμόστηκε σωστά, πράγμα που κατέστησε αδύνατη τη

⁸⁷ Η Καμπανία ή Καμπανία, (ιταλικά: Campania) είναι περιφέρεια της νότιας Ιταλίας. Συνορεύει με τις περιφέρειες της Μπαζιλικάτα, της Απουλίας, του Λάτσιο και του Μολίζε, ενώ στα δυτικά βρέχεται από την Τυρρηνική θάλασσα. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 5.790.187 κατοίκους, σύμφωνα με απογραφή του 2006 και την καθιστούν δεύτερη σε πληθυσμό μετά τη Λομβαρδία και πρώτη ως προς την πυκνότητα πληθυσμού. Πρωτεύουσα είναι η Νάπολη ή Νεάπολη. Το όνομά της προέρχεται πιθανότατα από το λατινικό «campus», που σημαίνει «κάμπος».

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%99%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁸⁸ Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία P7_TA(2011)0041 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04).

⁸⁹ Τροπολογία 3 : Erminia Mazzoni, Crescenzo Rivellini, Elisabetta Gardini, Mario Mauro και άλλοι - Κοινή πρόταση ψηφίσματος S&D, Verts/ALE, ALDE, GUE/NGL -Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία, Ιταλία - Κοινή πρόταση ψηφίσματος -Αιτιολογική σκέψη Β. 1.2.2011

⁹⁰ Η Επιτροπή Αναφορών συνεδριάζει, κατά κανόνα, μία φορά κάθε μήνα, εκτός από τον Αύγουστο, στη διάρκεια του οποίου οι εργασίες του Κοινοβουλίου διακόπτονται. Η επιτροπή βοηθείται στο έργο της από μόνιμη γραμματεία η οποία διαχειρίζεται τη διεργασία των αναφορών, έχει συμβουλευτικό ρόλο και προετοιμάζει τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Αναφορών. Η Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί να επιδιώξει να συνεργαστεί με τις εθνικές ή τοπικές αρχές σε κράτη μέλη, για την επίλυση θέματος που έχει θέσει ο αναφέρων. Τα στοιχεία των αναφορών μπορούν κατά συνέπεια να συμβουλευθούν οι αρχές αυτές εκτός εάν ο αναφέρων προβάλλει ρητά σχετική άρνηση. Η Επιτροπή Αναφορών δεν μπορεί ωστόσο να παραβεί αποφάσεις που έχουν ληφθεί από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι δικαστική αρχή, δεν μπορεί να λάβει απόφαση ή να ανακαλέσει αποφάσεις που έχουν ληφθεί από τα δικαστήρια στα κράτη μέλη. Οι αναφορές που επιδιώκουν τέτοιες ενέργειες δεν είναι παραδεκτές.

<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/00533cec74/Petitions.html>

διάθεση των αποβλήτων σε μπάλες όπως και η έλλειψη διαδικασιών φιλτραρίσματος ή διαλογής των αποβλήτων που οδήγησε στο να έχουν παραχθεί πάνω από επτά εκατομμύρια «οικομπάλες» οι οποίες δεν πληρούν τις προβλεπόμενες προδιαγραφές. Το πρόβλημα αφορούσε και τον πρώτο αποτεφρωτήρα στην Acegra που δεν τέθηκε σε λειτουργία παρά μόνο τον Μάρτιο του 2010 και η λειτουργία του εντοπίστηκε ως προβληματική λόγω της έλλειψης κατάλληλης υποδομής για το διαχωρισμό και την επεξεργασία των αποβλήτων και έτσι υπήρχαν ανησυχίες σχετικά με την τύχη της τοξικής τέφρας που παράγεται από την αποτέφρωση. Πρόβλημα υπήρχε και με την ελάχιστη πρόοδο όσον αφορά τη μείωση των αποβλήτων και την ανακύκλωση των οικιακών αποβλήτων. Τα δε οικιακά και λοιπά απόβλητα μεταφέρονταν σε χώρους υγειονομικής ταφής αδιακρίτως και σε ορισμένες περιπτώσεις προφανώς αναμειγμένα με διάφορα είδη βιομηχανικών αποβλήτων. Όμως το βασικότερο θέμα εκεί ήταν ότι πολλοί χώροι υγειονομικής ταφής είχαν κηρυχθεί περιοχές στρατηγικού ενδιαφέροντος και ότι ως εκ τούτου οι πολίτες, οι δήμαρχοι και οι τοπικές αρχές, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, εμποδίζονταν να διερευνήσουν τι είδους υλικά ακριβώς εναποτίθενται εκεί.

Παρατηρούμε από τα παραπάνω ότι στην Ιταλία το βασικό χαρακτηριστικό της διαχείρισης της κρίσης των αποβλήτων είναι η πρακτική της παρέκκλισης από κανονισμούς και ελέγχους, μεταξύ των οποίων, για παράδειγμα, η εξαίρεση από την υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τήρησης της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων. Οι επίτροποι που διορίστηκαν στα κάτω τόπους μέρη είχαν την εξουσία να αποφασίζουν σχετικά με τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων, χώρων υγειονομικής ταφής και αποτεφρωτήρων, καθώς και να επιλέγουν αντισυμβαλλόμενους, χωρίς υποχρέωση ενημέρωσης των τοπικών αρχών και των κατοίκων σχετικά με τις αποφάσεις που λαμβάνονται. Παρότι σύμφωνα με τη Σύμβαση του Aarhus⁹¹ οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να ενημερώνονται σχετικά με

⁹¹ Στις 25 Ιουνίου 1998 στο Aarhus της Δανίας, με πρωτοβουλία της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη του ΟΗΕ (UNECE) και κατά τη διάρκεια της 4ης Υπουργικής Διάσκεψης της πολυμερούς διαδικασίας «Περιβάλλον για την Ευρώπη», υπεγράφη η Σύμβαση για την Πρόσβαση σε Πληροφορίες, τη Συμμετοχή του Κοινού στη Λήψη Αποφάσεων και την Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για Περιβαλλοντικά Θέματα, γνωστή και ως Σύμβαση Aarhus. Η εν λόγω Σύμβαση άνοιξε για υπογραφή τον Ιούνιο του 1998 από τα κράτη-μέλη της UNECE, και περιφερειακούς οργανισμούς των οποίων τα Κράτη Μέλη έχουν δικαιοδοσία για θέματα που καθορίζονται από τη Σύμβαση, ενώ ετέθη σε ισχύ στις 30/10/2001. Η Σύμβαση, αποτελεί ένα από τα πιο αναλυτικά και νομοτεχνικά επεξεργασμένα διεθνή κείμενα που ρυθμίζουν την ενημέρωση, τη πρόσβαση και συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον. Δεν κάνει αναφορά απλώς σε αρχές οι κατευθυντήριες γραμμές, άλλα αποτελεί το πρώτο δεσμευτικό κείμενο που κατοχυρώνει το δικαίωμα στην περιβ. Πληροφόρηση, το δικαίωμα της συμμετοχής στη διαδικασία

την κατάσταση στην περιφέρειά τους και είναι καθήκον των αρχών να παρέχουν πληροφορίες και να παρακινούν τους πολίτες ώστε να υιοθετήσουν υπεύθυνη συμπεριφορά και στάση. Παρεκκλίνοντας επίσης από την οδηγία 2003/35/ΕΚ⁹² όπου τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι στο κοινό παρέχονται εγκαίρως ουσιαστικές ευκαιρίες συμμετοχής στην κατάρτιση και τροποποίηση ή επανεξέταση των σχεδίων ή προγραμμάτων που απαιτείται να εκπονηθούν. Μάλιστα αντί για την συμμόρφωση με τη νομοθεσία είχαμε ορισμένες συλλήψεις κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων καθιστώντας σαφές ότι η σχέση μεταξύ των πολιτών και των αρχών είχε υποστεί σοβαρό πλήγμα με τη δυσαρέσκεια των πολιτών να αυξάνεται.

⁹³Έτσι το 2007 η Επιτροπή αποφάσισε να αναστείλει την καταβολή 135 εκατ. ευρώ σε εισφορές από την περίοδο χρηματοδότησης 2006-2013 για έργα που σχετίζονταν με τα απόβλητα και περαιτέρω 10,5 εκατ. ευρώ από την περίοδο χρηματοδότησης 2000-2006, έως ότου καταργηθεί το σύστημα των επιτρόπων. Μην ξεχνάμε ότι η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να παραπέμψει ένα κράτος μέλος στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ⁹⁴. Έπειτα εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι ένα κράτος μέλος πρέπει να λάβει τα αναγκαία μέτρα, οφείλει να συμμορφωθεί με την απόφαση. Εάν το κράτος μέλος δεν έχει εφαρμόσει τις οδηγίες εντός της

λήψης αποφάσεων και το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη για θέματα σχετικά με το περιβάλλον. Είναι Περιφερειακή Σύμβαση, ωστόσο η εμβέλεια της είναι παγκόσμια, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 3 μπορεί να προσχωρήσει οποιοδήποτε κράτος μέλος του ΟΗΕ (που δεν αναφέρεται στη παρ. 2 του ίδιου άρθρου) αρκεί να έχει την έγκριση της Συνόδου των Μερών. : (<http://aarchus.e-per.gr/>)

⁹² Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να συμβάλει στην εφαρμογή των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη σύμβαση του Aarhus, ιδίως με: α) την πρόβλεψη περί συμμετοχής του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον β) την ενίσχυση της συμμετοχής του κοινού και την πρόβλεψη διατάξεων σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη στα πλαίσια των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου.

Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι: α) το κοινό ενημερώνεται, είτε με ανακοινώσεις είτε με άλλα πρόσφορα μέσα, όπως τα ηλεκτρονικά μέσα όπου αυτά είναι διαθέσιμα, για κάθε πρόταση που αφορά τέτοια σχέδια ή προγράμματα ή την τροποποίηση ή αναθεώρησή τους και για το ότι οι σχετικές πληροφορίες για τις εν λόγω προτάσεις τίθενται στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με το δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σχετικά με την αρμόδια αρχή στην οποία πρέπει να υποβάλλονται οι παρατηρήσεις ή οι ερωτήσεις β) το κοινό έχει το δικαίωμα να διατυπώνει παρατηρήσεις και γνώμες όταν όλες οι επιλογές είναι ακόμη δυνατές, πριν από τη λήψη των αποφάσεων επί των σχεδίων και προγραμμάτων γ) κατά τη λήψη των αποφάσεων, λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα αποτελέσματα της συμμετοχής του κοινού δ) αφού εξετάσει τις παρατηρήσεις και γνώμες του κοινού, η αρμόδια αρχή καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για να ενημερώσει το κοινό σχετικά με τις αποφάσεις που ελήφθησαν και τους λόγους

και εκτιμήσεις επί των οποίων βασίζονται οι εν λόγω αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένης της πληροφόρησης όσον αφορά τη διαδικασία συμμετοχής του κοινού. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:156:0017:0024:EL:PDF>

⁹³ Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία P7_TA(2011)0041 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04).

⁹⁴ Ωστόσο, περίπου το 95% των περιπτώσεων παράβασης, τα κράτη μέλη συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη νομοθεσία της ΕΕ πριν από την προσφυγή στο Δικαστήριο.

προθεσμίας που συμφωνήθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο την επιβολή χρηματικού προστίμου στο εν λόγω ενδιαφερόμενο κράτος μέλος⁹⁵.

Όμως ακόμα στον τομέα των αποβλήτων στις περισσότερες πόλεις η πρόοδος από πλευράς περιορισμού των αποβλήτων και ανακύκλωσης των οικιακών αποβλήτων υπήρξε ελάχιστη έκτος από αισθητή πρόοδο που σημειώθηκε σε ορισμένες πόλεις στον διαχωρισμό και τη συλλογή οικιακών αποβλήτων, παρά το ότι ο κύκλος των αποβλήτων εξακολουθεί να στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην υγειονομική ταφή και την αποτέφρωση, αντίθετα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εκτίθενται στη νέα οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα (2008/98/ΕΚ)⁹⁶. Στον τομέα του ελέγχου, έλεγχοι δεν διενεργούνται σχετικά με την ποιότητα των οικιακών αποβλήτων και την απόρριψη επικίνδυνων αποβλήτων σε χώρους παράνομης διάθεσης και εκτιμώντας ότι επειδή δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή σε γεωλογικούς και υδρολογικούς παράγοντες όταν ελήφθη η απόφαση της εγκατάστασης χώρων υγειονομικής ταφής σε θέσεις όπως το Chiaiano έχει δημιουργηθεί υψηλός κίνδυνος μόλυνσης του εδάφους που περιβάλλει τους χώρους και των υπογείων υδάτων. Αυτό αποτελεί παραβίαση των άρθρων 17⁹⁷ και 18 της οδηγίας πλαίσιο για τα απόβλητα, καθώς και της οδηγίας για τους χώρους υγειονομικής ταφής.

Έτσι στις 26ης Απριλίου 2007 το Δικαστήριο της ΕΕ αποφάσισε για την υπόθεση C-135/05⁹⁸ και δήλωσε πρώτον ότι η Ιταλική Δημοκρατία, δεδομένου ότι δεν έλαβε όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εξασφαλίσει πρωτίστως ότι η ανάκτηση ή διάθεση των αποβλήτων γίνεται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να χρησιμοποιούνται διεργασίες ή μέθοδοι που θα μπορούσαν να βλάψουν το

⁹⁵ Αυτή η δυνατότητα προβλέπεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας στο άρθρο 260 (3) της ΣΛΕΕ.

⁹⁶ «Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν τη χρήση προϊόντων που μπορούν να υποστούν ανακύκλωση (όπως το ανακτηθέν χαρτί), σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων και το στόχο της επίτευξης μιας κοινωνίας της ανακύκλωσης, και δεν θα πρέπει να στηρίζουν την υγειονομική ταφή ή την αποτέφρωση των ανωτέρω προϊόντων, όποτε είναι δυνατόν.» <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:312:0003:0030:EL:PDF>.

⁹⁷ Άρθρο 17 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ : Έλεγχος επικίνδυνων αποβλήτων : «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η παραγωγή, η συλλογή και η μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων, καθώς επίσης η αποθήκευση και η επεξεργασία τους, διεξάγονται σε συνθήκες που παρέχουν προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας προκειμένου να τηρήσουν τις διατάξεις του άρθρου 13, συμπεριλαμβανομένης δράσης που να διασφαλίζει την ιχνηλασιμότητα από την παραγωγή έως τον τελικό προορισμό και τον έλεγχο των επικίνδυνων αποβλήτων, προκειμένου να τηρηθούν οι απαιτήσεις των άρθρων 35 και 36.»

⁹⁸ Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 26ης Απριλίου 2007 — Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας (Υπόθεση C-135/05) (1) (Παράβαση κράτους μέλους — Διαχείριση των αποβλήτων — Οδηγίες 75/442/ΕΟΚ, 91/689/ΕΟΚ και 1999/31/ΕΚ). <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=61312&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2386531>

περιβάλλον(βλέπε πίνακα με παράνομους χώρους ταφής αποβλήτων στην Ιταλία), και δεύτερον επειδή δεν απαγόρευσε την εγκατάλειψη, την απόρριψη ή την ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων, παρέλειψε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο: “ Ως προς την αιτίαση η οποία αντλείται από το γεγονός ότι οι ιταλικές αρχές δεν διασφάλισαν την απογραφή ή τον εντοπισμό των επικινδύνων αποβλήτων σε κάθε χώρο ταφής ή τόπο απορρίψεως τους, ήτοι ως προς την παράβαση του άρθρου 2 της οδηγίας 91/689, αρκεί να τονιστεί ότι η κυβέρνηση του οικείου κράτους μέλους δεν προβάλλει επιχειρήματα και συγκεκριμένες αποδείξεις προκειμένου να αντικρούσει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής. Ειδικότερα, δεν αμφισβητεί την ύπαρξη, κατά τον χρόνο λήξεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, επί του εδάφους του τουλάχιστον 700 παρανόμων χώρων ταφής που περιέχουν επικίνδυνα απόβλητα και που ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε κανένα μέτρο ελέγχου. Εξ αυτού έπεται ότι οι ιταλικές αρχές αδυνατούν να γνωρίζουν τη ροή επικινδύνων αποβλήτων που απορρίπτονται στους ανωτέρω χώρους ταφής, οπότε δεν τηρείται η υποχρέωση απογραφής και εντοπισμού τους. ”.

Ενώ στην πρόσφατη απόφαση της 4ης Μαρτίου 2010 στην υπόθεση C-297/08⁹⁹, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν θέσπισε όλα τα απαραίτητα μέτρα για την περιφέρεια της Καμπανίας, παρέλειψε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της βάσει των άρθρων 4 και 5 της οδηγίας 2006/12/EK¹⁰⁰. Το Δικαστήριο ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν έχει λάβει την τελική έκδοση του

⁹⁹ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα) της 4ης Μαρτίου 2010 (*) «Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 2006/12/EK– Άρθρα 4 και 5 – Διαχείριση των αποβλήτων – Σχέδιο διαχείρισεως – Κατάλληλο και ολοκληρωμένο δίκτυο εγκαταστάσεων διαθέσεως των αποβλήτων – Κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον – Ανωτέρα βία – Διατάραξη της δημοσίας τάξεως – Οργανωμένο έγκλημα» -Στην υπόθεση C 297/08, με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 3 Ιουλίου 2008.

¹⁰⁰ Άρθρο 4 : «1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι η διάθεση ή η αξιοποίηση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον, ιδίως δε: α) χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα ή το έδαφος, ούτε για την πανίδα και τη χλωρίδα β) χωρίς να προκαλούνται ενοχλήσεις από το θόρυβο ή τις οσμές γ) χωρίς να βλάπτονται οι τοποθεσίες και τα τοπία που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. 2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων.»

Άρθρο 5 : «1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη εφόσον αυτό παρίσταται αναγκαίο ή σκόπιμο , ώστε να δημιουργηθεί ολοκληρωμένο και κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεων διάθεσης των αποβλήτων, που λαμβάνει υπόψη τις καλύτερες διαθέσιμες τεχνολογίες που δεν συνεπάγονται υπερβολικό κόστος. Το δίκτυο αυτό πρέπει να επιτρέπει στην Κοινότητα ως σύνολο να καταστεί αυτόκλητος στον τομέα της διάθεσης των αποβλήτων της και στα κράτη μέλη να τείνουν χωριστά προς το στόχο αυτό, λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών συνθηκών ή της ανάγκης ειδικών εγκαταστάσεων για ορισμένες κατηγορίες αποβλήτων. 2. Το κατά

σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων για την περιφέρεια της Καμπανίας «...Η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει για την Περιφέρεια Καμπανίας όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι η αξιοποίηση και η διάθεση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, ειδικότερα δε παραλείποντας να δημιουργήσει κατάλληλο και ολοκληρωμένο δίκτυο εγκαταστάσεων διαθήσεως των αποβλήτων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 4 και 5 της οδηγίας 2006/12/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων.»¹⁰¹, ωστόσο, το Κοινοβούλιο έλαβε υπό σημείωση ότι παρουσιάστηκε ένα προσχέδιο σχεδίου διαχείρισης μετά την προθεσμία της 31ης Δεκεμβρίου 2010¹⁰².

Συνοψίζοντας την κατάσταση στην Ιταλία : Η Ιταλία έχει μείνει πίσω όσον αφορά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας στα απόβλητα. Το 2011, η Επιτροπή απηύθυνε αιτιολογημένη γνώμη για πάνω από 143 πόλεις σε όλη τη χώρα οι οποίες εξακολουθούν να είναι συνδεδεμένες με ένα κατάλληλο σύστημα αποχέτευσης και / ή δεν διέθεταν εγκαταστάσεις δευτεροβάθμιας επεξεργασίας ή διέθεταν αλλά είχε ανεπαρκή ικανότητα. Ενώ ουσιαστική πρόοδος δεν έχει σημειωθεί, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις και χρειάζεται περισσότερη δουλειά για να εξασφαλιστεί ότι τα αστικά κέντρα που δεν είναι ακόμα συμβατά με την επίτευξη των προτύπων που απαιτούνται για την προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος, θα φτάσουν στο επιθυμητό επίπεδο. Συνεπώς, η Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την υπόθεση στην ΕΕ Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αυτή είναι η δεύτερη παραπομπή σε δικαστήριο της Ιταλίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων¹⁰³.

την παράγραφο 1 δίκτυο πρέπει να καθιστά δυνατή τη διάθεση των αποβλήτων σε μία από τις πλησιέστερες

κατάλληλες εγκαταστάσεις, με χρησιμοποίηση των καταλληλότερων μεθόδων και τεχνολογιών για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.»

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:114:0009:0009:EL:PDF>

¹⁰¹ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα) της 4ης Μαρτίου 2010 (*) «Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 2006/12/EK– Άρθρα 4 και 5 – Διαχείριση των αποβλήτων – Σχέδιο διαχείρισης – Κατάλληλο και ολοκληρωμένο δίκτυο εγκαταστάσεων διαθήσεως των αποβλήτων – Κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον – Ανωτέρα βία – Διατάραξη της δημόσιας τάξεως – Οργανωμένο έγκλημα» -Στην υπόθεση C 297/08, με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 3 Ιουλίου 2008.

¹⁰² Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία P7_TA(2011)0041 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04).

¹⁰³ IP/12/658 , IP / 10/528

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Απογραφή παράνομων χώρων ταφής CFS

Περιφέρεια	Αριθμός παράνομων χώρων ταφής	Επιφάνεια των παράνομων χώρων ταφής σε (m ²)	Χρησιμοποιούμε- νοι/μη χρησιμο- ποιούμενοι χώροι ταφής	Απολυμανθέν- τες/μη απόλυ- μανθέντες χώροι ταφής
Abruzzo	361	1 016 139	111/250	70/291
Basilicato	152	222 830	40/112	43/109
Καλαβρία	447	1 655 479	81/366	19/428
Καμπανία	225	445 222	40/185	37/188
Emilia- Romagna	380	254 398	189/191	59/321
Latio	426	663 535	120/306	110/316
Λιγυρία	305	329 507	145/160	58/247
Λομβαρδία	541	1 132 233	124/417	159/382
Marche	244	364 781	70/174	41/203
Molise	84	199 360	14/70	13/71
Umbria	157	71 510	33/124	61/96
Piemonte	335	270 776	114/221	119/216
Πούλια	599	3 861 622	440/159	37/562
Τοσκάνη	436	545 005	107/329	154/282
Veneto	174	5 482 527	26/148	50/124
Σύνολον	4 866	16 519 790	1 654/3 212	1 030/3 836

Πηγή: Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 26ης Απριλίου 2007 — Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας (Υπόθεση C-135/05) (1) (Παράβαση κράτους μέλους — Διαχείριση των αποβλήτων — Οδηγίες 75/442/ΕΟΚ, 91/689/ΕΟΚ και 1999/31/ΕΚ).

Η ιταλική κυβέρνηση πρέπει να ενεργήσει επί του θέματος αυτού σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και ειδικότερα να συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Επιπροσθέτως να τηρήσει τις συνακόλουθες προθεσμίες συμμόρφωσης που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και να αντιμετωπίσει όλες τις διαπιστωμένες παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου, υπενθυμίζοντας την υποχρέωση λήψης μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση του κοινοτικού κεκτημένου σε όλα τα επίπεδα. Τέλος πρέπει να μεταφέρει στο εθνικό της δίκαιο την οδηγία 2008/99/ΕΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου εντός της προθεσμίας της 26ης Δεκεμβρίου 2010.

Έτσι η Ιταλία, αν συμμορφωθεί πλήρως με αυτή την οδηγία και επιβάλει τις δέουσες κυρώσεις στα αδικήματα που συνδέονται με τα απόβλητα και απαριθμούνται στην οδηγία θα έχει εκπληρώσει τις κοινοτικές τις υποχρεώσεις. Η οδηγία που αναμένεται να ενσωματωθεί στο Ιταλικό δίκαιο θα μπορούσε να φέρει πιο γρήγορα και πιο άμεσα αποτελέσματα στον τομέα των αποβλήτων. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως ανέφεραμε και παράπανω στην εργασία « Τα μέσα για τις ποινικές έρευνες και δίωξεις στο πλαίσιο της αμοιβαίας δικαστικής αρωγής μεταξύ των κρατών μελών, είναι ισχυρότερα από τα προβλεπόμενα από το αστικό και το διοικητικό δίκαιο και ως εκ τούτο μπορούν να βελτιώσουν και να καταστήσουν πιο αποτελεσματικές τις εν λόγω διαδικασίες.» . Και επειδή το πρόβλημα στην Ιταλία έχει από ότι μαρτυρούν δημοσιεύματα τις ρίζες του στην Μαφία της Ιταλίας ¹⁰⁴, ίσως μία ποινική δίωξη να είναι πιο εύκολη από ότι μία διοικητική ποινή ή μια αστική δίωξη όπου η δύναμη της Μαφίας θα μπορούσε να δράσει αποτρεπτικά στο να υπάρξει ένα θετικό αποτέλεσμα όσο αναφορά τα απόβλητα στην Καμπανία. Θεωρώ ότι με την ποινικοποίηση του περιβάλλοντος είναι πολύ πιθανό να υπάρξει μία λύση στην παράνομη απόρριψη σε ανοιχτές χωματερές ανάμεικτων και μη ταυτοποιημένων αποβλήτων.

Σύμφωνα με την οδηγία ΟΠΕΡ (οδηγία 2010/75/ΕΕ) ¹⁰⁵, οφείλουν να ασκούν αυστηρό έλεγχο στη διαχείριση αυτών των ειδικών τύπων βιομηχανικών αποβλήτων, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους. Επίσης πρέπει να δημιουργηθούν ειδικές εγκαταστάσεις, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις διατάξεις των οδηγιών της ΕΕ, διασφαλίζοντας την ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών για τη διαχείριση των

¹⁰⁴ Η μαφία της Καμπανίας, η γνωστή Καμόρα, θεωρείται ότι είναι υπεύθυνη για τους συγκεκριμένους σκουπιδότοπους αποβλήτων, μία σύνδεση που έγινε ευρέως γνωστή από το βιβλίο του Roberto Saviano «Γόμορρα» το 2006.

http://www.newsit.gr/default.php?pname=Article&art_id=134886&catid=35

¹⁰⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:334:0017:0119:el:PDF>

βιομηχανικών, ειδικών και τοξικών αποβλήτων. Αυτό θα ενισχυθεί από την ενσωμάτωση του άρθρου 3 της οδηγίας 2008/99/EK στο εθνικό δίκαιο της Ιταλίας , καθώς σύμφωνα με το εδάφιο β εάν τα απόβλητα που συλλέγονται και διατίθενται προκαλούν σοβαρές ασθένειες όπως έχει παρατηρηθεί στην Ιταλία τότε εμπίπτουν ποινικές ευθύνες¹⁰⁶.

Υπήρχε απόφαση να λειτουργήσουν χώροι υγειονομικής ταφής σε περιοχές φυσικής προστασίας μέσα στο εθνικό πάρκο Βεζούβιου όπως στο Terzigno. Σκέψη η οποία σίγουρα ήταν ανορθολογική¹⁰⁷ όπως και οποιαδήποτε σχέδια επέκτασης αυτών των χώρων υγειονομικής ταφής . Η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι η τοποθέτηση χώρων υγειονομικής ταφής σε τόπους Natura 2000¹⁰⁸ δεν είναι από μόνη της παραβίαση της ενωσιακής νομοθεσίας και επίσης ότι οι ζώνες που έχουν καθοριστεί ή χρησιμοποιούνται ήδη με αυτό το χαρακτήρα σε εθνικά πάρκα, τόπους Natura 2000 καθώς και τόπους πολιτισμικής κληρονομιάς της UNESCO¹⁰⁹ συμμορφώνονται με

¹⁰⁶ « Ο ρυθμός θνησιμότητας από καρκίνο του συκωτιού έφτανε στους άνδρες τους 38,4 θανάτους και στις γυναίκες τους 20,8 θανάτους ανά 100.000 πάσχοντες. Τα αντίστοιχα επίπεδα σε όλη την υπόλοιπη Ιταλία ήταν έξι θάνατοι ανά 100.000 πάσχοντες. Αντιστοίχως, υπερπολλαπλάσια είναι και τα ποσοστά άλλων ειδών καρκίνου για τους ανθρώπους που κατοικούν μεταξύ της Ατσέρα, της Νόλα και του Μαριλιάνο. Μάλιστα, η ονομασία «τρίγωνο του θανάτου» δεν οφείλεται στη δραματοποιημένη παρουσίαση της κατάστασης από κάποιο κοινό μέσο ενημέρωσης, αλλά χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2004, από την επιστημονική επιθεώρηση του Lancet Oncology, δηλαδή ένα από τα το εγκυρότερα ιατρικά περιοδικά που κυκλοφορούν διεθνώς.»

<http://live.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=142997&catID=5>

¹⁰⁷ Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία P7_TA(2011)0041 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04).

¹⁰⁸ Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/EK «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών»
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Για τον προσδιορισμό των ΤΚΣ λαμβάνονται υπόψη οι τύποι οικοτόπων και τα είδη των Παραρτημάτων Ι και ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ καθώς και τα κριτήρια του Παραρτήματος ΙΙΙ αυτής.

Οι ΖΕΠ, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000, και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 2, 3, 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ και τις διατάξεις του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Αντίθετα, για την ένταξη των ΤΚΣ πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων. Οι ΤΚΣ υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 2, 3, 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=432>

¹⁰⁹ Με τον όρο Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO νοείται μία διακριτή θέση ή τόπος (όπως δάσος, όρος, λίμνη, έρημος, μνημείο, κτήριο, σύμπλεγμα ή πόλη), που προτάθηκε και έγινε αποδεκτό στον κατάλογο των μνημείων που διαχειρίζεται το διεθνές Πρόγραμμα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, η οποία

την ενωσιακή νομοθεσία. Εδώ με την ενσωμάτωση της οδηγίας για ποινικοποίηση του περιβάλλοντος θα θεωρούνταν αδίκημα μία τέτοια ενέργεια και δε θα υπήρχε καν αυτή η σκέψη καθώς το εδάφιο του άρθρου της οδηγία 2008/99/EK τονίζει ότι είναι παράνομη κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση οικολογικού ενδιαιτήματος εντός προστατευόμενης περιοχής.

Όπως τόνισε και το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο με ψήφισμα του στις 3 Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04) «ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του κύκλου διαχείρισης των αποβλήτων αποτελεί ευθύνη των ιταλικών αρχών· θεωρεί ότι το βάρος της εκκαθάρισης των χώρων υγειονομικής ταφής στην Καμπανία που έχουν μολυνθεί από διάφορα είδη αποβλήτων δεν πρέπει να υποστούν οι φορολογούμενοι αλλά, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», οι υπεύθυνοι για τη ρύπανση». Αρχή που βρίσκει σύμφωνη την οδηγία που εξετάζουμε προκειμένου να αποτραπούν δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον θεσπίζονται κυρώσεις σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που τιμωρούν τις περισσότερες φορές οικονομικά τα νομικά πρόσωπα ή φυσικά πρόσωπα για τα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 .

Ανακεφαλαιώνοντας θεωρώ ότι η κατάσταση στην Καμπανία θα βελτιωθεί μόνο όταν η ιταλική κυβέρνηση ενεργήσει επί του θέματος αυτού σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και ειδικότερα αν συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου , τηρώντας παράλληλα τις συνακόλουθες προθεσμίες συμμόρφωσης που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αντιμετωπίζοντας όλες τις διαπιστωμένες παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου. Στην περίπτωση μελέτης για την περιοχή της Καμπανίας κρίνω ότι στην Ιταλία είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση του κοινοτικού κεκτημένου σε όλα τα επίπεδα. Μέσα σε αυτό και η ενσωμάτωση της οδηγίας για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος που θα δώσει μία εγγύηση αμεροληψίας επειδή οι αρμόδιες για τις έρευνες αρχές που προβλέπεται να συμμετάσχουν στις ποινικού χαρακτήρα έρευνες , είναι άλλες από τις διοικητικές αρχές που έχουν χορηγήσει τις άδειες εκμετάλλευσης των ρυπογόνων

δραστηριοτήτων και ίσως τότε να καμφθεί το πρόβλημα της πίεσης στα διοικητικά όργανα από τοπικούς ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες .

3. Συμπεράσματα Ενότητας III.

Στην ενότητα αυτή εμπεριέχεται το κυρίως θέμα της εργασίας που αφορά την οδηγία 2008/99/EK που έκδοσε η ευρωπαϊκή ένωση με σκοπό την ποινικοποίηση του περιβάλλοντος , την οδηγία 2008/99/EK . Αναλύεται το περιεχόμενό της , ο σκοπός της και τα μέσα με τα οποία επιχειρεί να πραγματοποιηθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Η οδηγία αυτή στοχεύει σε μία ποινική τιμωρία των «πράσινων εγκλημάτων» σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας . Δηλαδή , η τιμωρία πρέπει ανάλογη της περιβαλλοντικής καταστροφής και της ευθύνης που βαρύνει το νομικό ή φυσικό πρόσωπο. Τα αδικήματα αναφέρονται διεξοδικά στην οδηγία αλλά τα μέτρα αφήνονται στη διακριτική ευχέρεια του κράτους μέλους.

Παρακάτω μελετάμε την κατάσταση στην Καμπανία όπου έχουμε το φαινόμενο των παράνομων χωματερών και της μη ύπαρξης κατάλληλου χώρου για φύλαξη των αποβλήτων. Πρόκειται για μια μακροχρόνια δικαστική διαμάχη μεταξύ της Ιταλικής κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής κοινότητας ύστερα από προσφυγές ευρωπαίων πολιτών κατά της πρώτης . Αναμένοντας την ενσωμάτωση της οδηγίας καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι μόνο θετικά θα απέφερε στην περιοχή η συγκεκριμένη ενσωμάτωση.

Ενότητα IV. Η μεταφορά της οδηγίας στο Ελληνικό Δίκαιο

1. Το περιβαλλοντικό δίκαιο στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα το περιβάλλον προστατεύεται από το Σύνταγμα από το άρθρο 24 «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας.»¹¹⁰. Η σημασία του άρθρου 24 Συντ. πέρα από τη ρητή αναγνώριση ενός δικαιώματος στο περιβάλλον, έγκειται στο ότι ανάγει την προστασία του περιβάλλοντος σε στόχο που πρέπει να συνεκτιμάται κατά τη διαμόρφωση και το σχεδιασμό της κρατικής δραστηριότητας σε όλους τους τομείς (θεσμική εγγύηση), ενώ παράλληλα, θεσπίζει έναν αυξημένης τυπικής ισχύος αντικειμενικό κανόνα δικαίου, μια γενική αρχή του δικαίου, η οποία καθορίζει την ερμηνεία και την εφαρμογή των ιεραρχικά υποδεέστερων κανόνων του δικαίου μας συστήματος.¹¹¹

Όσον αφορά την επιβολή προστίμου είχαμε κυρίως την επιβολή διοικητικών προστίμων με τον άρθρο 4 του ν. 1650/86, όπως τροποποιήθηκε από τον ν. 3010/2002 όπου καθορίζει ότι σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού, ανεξάρτητα από την αστική ή ποινική ευθύνη, επιβάλλεται, ως διοικητική κύρωση, πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες ως πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ, ύστερα από εισήγηση, είτε των υπηρεσιών, είτε των κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Αλλά και σε ποινικό επίπεδο με το Ν.743/77 όπως κωδικοποιήθηκε με το Π.Δ. 55/1998 θεσπίστηκαν προβλέψεις για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και στη συνέχεια πάλι με το Ν. 1650/1986 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.3010/2002, προβλέφθηκε ρητά η ποινική τιμωρία για όποιον i) προκαλεί ρύπανση ή υποβαθμίζει το περιβάλλον, με πράξη ή παράλειψη που αντιβαίνει στις διατάξεις του νόμου ή των κατ' εξουσιοδότηση διαταγμάτων, ή υπουργικών αποφάσεων ή ii) ασκεί

¹¹⁰ Το Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001, Αντώνης Μανιτάκης(Πρόλογος), Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001. (Άρθρο 24 παρ 1.)

¹¹¹ Περιβάλλον και Δίκαιο (Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών), Ιωάννης Κ.Καράκωστας, Νομική Βιβλιοθήκη, 3η Έκδοση, Αθήνα 2011. (σελ 76)

δραστηριότητα ή επιχείρηση χωρίς την απαιτούμενη, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις άδεια ή έγκριση ή υπερβαίνει τα όρια της άδειας ή έγκρισης που του έχει χορηγηθεί και υποβαθμίζει το περιβάλλον .Πρόκειται για διατάξεις πρωτοποριακές για την εποχή στην οποία θεσπίστηκαν.

Όμως η ανάγκη για πιο αυστηρή προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού κώδικα ήταν εμφανής στην ελληνική κοινωνία παρόλο που ο ν.1650/86 παρείχε ορισμένη ποινική προστασία στο περιβάλλον. Έτσι καθώς το ποινικό δίκαιο , ως ιδιαίτερος δικαϊκός κλάδος ακολουθεί με ανάλογους ρυθμούς τις εξελίξεις που καταγράφονται στη δομή του κοινωνικοπολιτικού συστήματος και επηρεάζουν τη λειτουργία των νομικών κανόνων. Ως εκ τούτου οι κυρίαρχες τάσεις , προτεραιότητες και επιλογές που συγκροτούν τα θεμελιώδη στοιχεία του σύγχρονου κράτους ενσωματώνονται στους αντεγκληματικούς προσανατολισμούς του μέσω της νομοθετικής λειτουργίας και αποτυπώνονται στους ποινικούς κανόνες¹¹² επέβαλαν την επαναδιαπραγμάτευση των ποινικών κανόνων δικαίου στην ελληνική έννομη κοινωνία.

Εξελίξεις έφερε στον τομέα η Ευρωπαϊκής Ένωση με την υποχρέωση ενσωμάτωσης της οδηγίας 2008/99/EK και την μεταφορά της στην Ελληνική νομοθεσία μέσω του ν. 4042/2012. Όπως βλέπουμε και στον πίνακα παρακάτω τα τελευταία χρόνια η χώρας μας σέβεται τους κοινοτικούς κανόνες δικαίου σε θέματα περιβάλλοντος σε μεγάλο ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες κράτη – μέλη.

¹¹² Αγ. Παπανεοφύτου, Ζητήματα βελτίωσης και συστημικής συγκρότησης της ποινική νομοθεσίας για το περιβάλλον, Εκδ. Κουράκη , Αντεγκληματική πολιτική 2, 2000 (σελ 407).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Παραβάσεις στην εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία περιβάλλοντος για την Ελλάδα.

BETTER REGULATION AND IMPLEMENTATION

	Greece			EU-27 total
	31/12/2007	31/12/2008	31/12/2009	
Infringements of EU environmental legislation	26	27	24	451

Πηγή: Brussels, 2.8.2010 - SEC(2010) 975 final Part 3 of 3 -COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT
2009 Environment Policy Review Part 3 .

Στο νόμο θεσπίζονται αποτρεπτικές , αποτελεσματικές και αναλογικές κυρώσεις, μέσω του ποινικού δίκαιου , για τις περιπτώσεις που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ποινικής προστασίας του.¹¹³ Ο νόμος αυτός ήρθε για να βελτιώσει επί το αυστηρότερο τις υφιστάμενες ρυθμίσεις του άρθρου 28 του ν.1650/1986 με υιοθέτηση αναγκαίων προς τούτο τροποποιήσεων που θα εξασφαλίζουν πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία. Καθώς και προς χάριν εμπλουτισμού του ποινικού κώδικα και ποινικής νομοθεσίας με διατάξεις περιβαλλοντικής προστασίας¹¹⁴ .

Τέλος ο νόμος φροντίζει για θέσπιση ειδικών νομοθετικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος¹¹⁵ που έχουν συσταθεί με το

¹¹³ Ενημερωτικό σημείωμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σχετικά με το σχέδιο νόμου για την μεταφορά στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος.

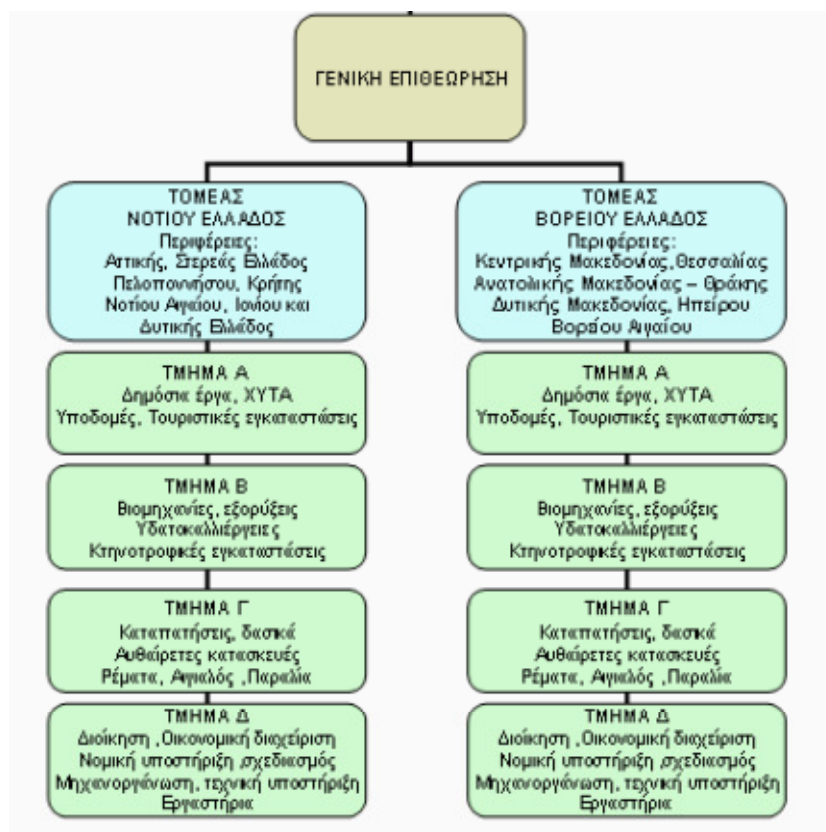
¹¹⁴ Σημειώνεται ότι όπως αναφέρει και ο ΜΙΧΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ στη Διδακτορική Διατριβή του «ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΞΙΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ» υπάρχουν πέραν της οδηγίας διατάξεις του ποινικού κώδικα στην Ελλάδα που προστατεύουν το περιβάλλον όπως : 1) Στα άρθρα 265 και 266 ΠΚ (εμπρησμός σε δάση από δόλο ή από αμέλεια αντίστοιχα) περιέχονται οι βασικότερες διατάξεις του ποινικού κώδικα για την προστασία του περιβάλλοντος , 2) στο Κεφάλαιο ΚΣΤ' τυποποιούνται, μεταξύ άλλων, σε μορφή πταίσματος τα εγκλήματα: α) διατάραξης ησυχίας (άρθρο 417), β) παράβασης διατάξεων περί οδών (άρθρο 420), γ) παράβασης διατάξεων περί αιγιαλών (άρθρο 421), δ) παράβασης διατάξεων περί καθαριότητας (άρθρο 427), ε) ρύπανσης (άρθρο 428), στ) παράνομης παρασκευής και παροχής εκρηκτικών υλών (άρθρο 432), ζ) παράβασης διατάξεων προφυλακτικών από του πυρός (άρθρο 433), η) παράβασης διατάξεων οικοδομικών (άρθρο 434).

¹¹⁵ Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π.) συγκροτήθηκε με το άρθρο 9 του νόμου 2947/2001 «Θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας, Έργων Ολυμπιακής Υποδομής και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 228/Α/2001). Η διοικητική οργάνωση της Υπηρεσίας καθορίστηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 165/2003 «Διοικητική οργάνωση, διάρθρωση και στελέχωση της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος» (ΦΕΚ 137/Α/2003). Βασική αρμοδιότητα της ΕΥΕΠ είναι να διενεργεί ελέγχους και να διαπιστώνει αν τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι στα έργα και τις δραστηριότητες του δημοσίου, ευρύτερου δημοσίου και ιδιωτικού τομέα σε ολόκληρη τη χώρα.

άρθρο 9 του ν.2947/2001 (Α 228) , εξοπλίζονται με προανακριτικές αρμοδιότητες και ενδυναμώνεται ο ρόλος τους στην πρόληψη , την αποτροπή και την επέκταση περιβαλλοντικών αδικημάτων. Η Ε.Υ.Ε.Π από τις αρχές του 2010 υπάγεται με νόμο 3818/2010, στη νεοσύστατη γραμματεία Ειδική Γραμματεία Περιβάλλοντος και Ενέργειας και κατά το έτος 2010 συνέταξαν Έκθεση ως ανταπόκριση σε σειρά ερωτημάτων του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης. Αυτή η έκθεση αποτελεί την επίσημη ενημερωτική πηγή για κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη ή φορέα σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό ή και διεθνές επίπεδο για την πορεία της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Οργανόγραμμα της Ε.Υ.Ε.Π. του άρθρου 9 του Ν. 2947/2001.

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π), Έκθεση 2010-2011, Συνοπτική Παρουσίαση του έργου της Ε.Υ.Ε.Π, Αθήνα – Μάιος 2011.

2. Η Ενσωμάτωση της οδηγίας 2008/99/EK στο ελληνικό δίκαιο- Ο νόμος 4042/2012 .

Η Ελλάδα όφειλε να ενσωματώσει την οδηγία 2008/99/EK μέχρι τις 26 Δεκεμβρίου 2010 , η οδηγία όμως τελικά ενσωματώθηκε με το ν.4042/2012 στις 13 Φεβρουαρίου το 2012 και στην ουσία βελτιώνει επί το αυστηρότερο τις ρυθμίσεις του άρθρου 28 του Ν 1650/1986¹¹⁶. Ο νόμος φροντίζει για την τιμωρία των υπεύθυνων περιβαλλοντικών εγκλημάτων μέσω του ποινικού δικαίου της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα το εξεταζόμενο νομοθετικό πλαίσιο στοχεύει¹¹⁷ α) στην περαιτέρω βελτίωση, επί το αυστηρότερο, των υφιστάμενων ρυθμίσεων του άρθρου 28 του ν.1650/1986, με την υιοθέτηση των αναγκαίων προς τούτο τροποποιήσεων, που θα διασφαλίζουν πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία, β) στον εμπλουτισμό του ποινικού κώδικα και της ποινικής νομοθεσίας με διατάξεις περιβαλλοντικής προστασίας, γ) στη θέσπιση ειδικών νομοθετικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος που έχουν συσταθεί με το άρθρο 9 του ν.2947/2001 (Α' 228) , εξοπλίζονται με προανακριτικές αρμοδιότητες και ενδυναμώνεται ο ρόλος τους στην πρόληψη , την αποτροπή και την επέκταση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων .

Συμφωνά με αυτόν τιμωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν.1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου:

- i. Η απόρριψη , εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζοντας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες , στην ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.
- ii. Η συλλογή , μεταφορά , ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων , συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής εποπτείας των πράξεων αυτών και της επακόλουθης συντήρησης των εγκαταστάσεων διάθεσης, και συμπεριλαμβανομένων δράσεων που εκτελούνται από έμπορους ή μεσίτες (διαχείριση αποβλήτων) , που προκαλούν η

¹¹⁶ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Μηνιαία Ενημέρωση , Δεκέμβριος 2011

¹¹⁷ Ενημερωτικό σημείωμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σχετικά με το σχέδιο νόμου για την μεταφορά στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/99/EK για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος.

ενδέχεται να προκαλέσουν το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.

- iii. Η αποστολή αποβλήτων , οσάκις η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 35 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων και διενεργείται σε μη αμελητέα ποσότητα , ανεξάρτητα από το εάν εκτελείται ως ενιαία μεταφορά ή ως πολλαπλές μεταφορές που φαίνονται αλληλένδετες.
- iv. Η λειτουργία μονάδας , η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται ή χρησιμοποιούνται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα και η οποία προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει , εκτός της μονάδας, το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες , σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.
- v. Η παραγωγή , η επεξεργασία , η διαχείριση , η χρήση, η κατοχή , η αποθήκευση , η μεταφορά , η εισαγωγή , η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικίνδυνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν η ενδέχεται να προκαλέσουν το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.
- vi. Η θανάτωση , ο αφανισμός, η κατοχή ή η σύλληψη προστατευόμενων ειδών και της άγριας χλωρίδας ή πανίδας, εξαιρούμενων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα αυτών των ειδών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών.
- vii. Η εμπορία με προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας ή χλωρίδας ή μερών ή παραγώγων αυτών , εξαιρούμενων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα των ειδών αυτών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών.

- viii. Κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση του οικοτόπου / ενδιαιτήματος μέσα σε προστατευόμενη περιοχή.
- ix. Η παραγωγή , εισαγωγή , εξαγωγή , διάθεση στην αγορά ή χρήση ουσιών που καταστρέφουν την στιβάδα του όζοντος.

Παρατηρούμε λοιπόν εδώ ότι πολλά από τα αδικήματα περιλαμβάνουν ασαφείς- αόριστους όρους όπως «ουσιαστική ζημιά» ή «βαριές σωματικές βλάβες». Οι παραπάνω όροι όμως δεν ορίζονται ξεκάθαρα διότι ο προσδιορισμός τους επαφίεται στο κράτος μέλος το οποίο καλείται να τους ερμηνεύσει σύμφωνα με το δικό του νομικό σύστημα. Δηλαδή αφήνεται στην κρίση του δικαστή να κρίνει τι είναι ουσιαστική ζημιά και τι ουσιαστική βλάβη.

Παρακάτω σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου την ευθύνη έχουν τα νομικά πρόσωπα εφόσον τα παραπάνω αδικήματα διαπράττονται επ' ωφελεία τους από οποιοδήποτε πρόσωπο που κατέχει ιθύνουσα θέση¹¹⁸ εντός του νομικού προσώπου είτε ενεργεί ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου(εκπροσώπηση , λήψη αποφάσεων, άσκηση ελέγχου). Δηλαδή εδώ εξασφαλίζεται η δυνατότητα θέσπισης ευθύνης των νομικών προσώπων για αδικήματα που διαπράττονται επ' ωφέλεια τους από πρόσωπα που ενεργούν εξ' ονόματος τους. Λογικό ότι δίνεται έμφαση στο νόμο για την ευθύνη νομικού προσώπου εάν αναλογιστεί κανείς ότι η πλειονότητα των περιβαλλοντικών εγκλημάτων όσον αφορά τις δημοσιευμένες στο νομικό περιοδικό τύπο αποφάσεις, διαπιστώνουμε ότι αφορούν την επιβλαβή για το περιβάλλον επιχειρηματική δραστηριότητα νομικού προσώπου¹¹⁹ .

Τα ίδια συνεχίζουν να ισχύουν ακόμα και εάν υπάρχει έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου , εάν από πράξη προσώπου που τελεί υπό την εξουσία ανθρώπου που έχει ιθύνουσα θέση μέσα στο νομικό πρόσωπο , προκύψει διάπραξη αδικήματος επ' ωφέλεια του νομικού προσώπου. Ακόμα και τότε η ευθύνη αποδίδεται στο νομικό πρόσωπο .

¹¹⁸ Η θέση που κατέχει φυσικό πρόσωπο σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο όταν έχει εξουσία , ενεργώντας ατομικά ή ως μέλος οργάνου, είτε να το εκπροσωπεί είτε να λαμβάνει αποφάσεις για λογαριασμό του είτε να ασκεί έλεγχο εντός αυτού. (παρ 2 άρθρου 6 του ω.4042/2012)

¹¹⁹ Διπλωματική εργασία «Η προβληματική της ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια του ν.1650/86», Φιλιόπουλος Ευθύμης, ΠΜΣ Γενικό Τμήμα Δικαίου «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση», έτος 2006. (σελ 56)

Στο νόμο ξεκαθαρίζεται πάντως ότι η δίωξη του νομικού προσώπου¹²⁰ δεν αποκλείει και ποινική δίωξη κατά φυσικών προσώπων που είναι δράστες, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί στα αδικήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Έτσι η μετατόπιση του βάρους της ενοχής και στους ιθύνοντες πέραν του νομικού προσώπου συμβαδίζει με τις κοινωνικές αξιώσεις απονομής ουσιαστικής δικαιοσύνης που ασφαλώς δεν ικανοποιούνται με την «κατασκευή» ενόχων από τα κατώτατα κλιμάκια της ιεραρχίας καθώς θεωρείται ότι ο καθοδηγητικός ρόλος τους στη δράση που αναπτύσσουν οι εργαζόμενοι και ακόμη η προσδοκία προσωπικού άμεσου οφέλους από τα θετικά οικονομικά αποτελέσματα της επιχειρηματικής πολιτικής που ακολουθείται, αποτελούν αξιόπιστες ενδείξεις για την τεκμηρίωση της έμμεσης έστω αλλά κυριαρχικής συμμετοχής τους σε περιβαλλοντικές προσβολές.

Επιπρόσθετα προκειμένου για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος μέσω της ποινικής νομοθεσίας, θεωρήθηκε απαραίτητο να τροποποιηθούν ορισμένες διατάξεις του άρθρου 28 του ν.1650/1986 (Α' 160). Η πρώτη τροποποίηση βρίσκεται στην παρ 1 του άρθρου 7 του ν.4042/2012 σύμφωνα με την οποία όποιος υπερβαίνει τα όρια της άδειας ή έγκρισης που του έχει χορηγηθεί και υποβαθμίζει το περιβάλλον τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο ετών ή και χρηματική ποινή 1.000,00 έως 60.000,00 ευρώ.

Διαφορετική είναι η αντιμετώπιση εκείνου που προκαλεί ρύπανση του περιβάλλοντος ή υποβαθμίζει το περιβάλλον με πράξη ή παράλειψη που αντιβαίνει στις διατάξεις του εξεταζόμενου νόμου ή των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατά εξουσιοδότησή του. Αυτός τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή και χρηματική ποινή 3.000,00 έως 60.000, ευρώ με ειδικεύσεις για κάθε περίπτωση να ορίζονται στο άρθρο 7 του παρόντος νόμου και την πρόληψη ακόμα πιο αυστηρών μέτρων για ορισμένες περιπτώσεις¹²¹. Η ποινή είναι πιο επιεικής εάν η πράξη

¹²⁰ Η τιμωρία των νομικών προσώπων που θεωρούνται υπεύθυνα γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 28 του ν.1650/1986(Α' 160), όπως τροποποιείται με την παράγραφο 4 του άρθρου 7 του ν.4042/2012.

¹²¹ Άρθρο 7 παρ 3 «Αν η πράξη α) τελέσθηκε από υπαίτιο που σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο έτη ή και χρηματική ποινή 20.000,00 έως 150.000,00 ευρώ, β) τελέσθηκε με τον ανωτέρω σκοπό και το συνολικό οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος υπερβαίνει το ποσό των 73.000 ευρώ ή από υπαίτιο που διαπράττει εγκλήματα του παρόντος άρθρου κατά επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό οικονομικό ή υλικό όφελος υπερβαίνει το ποσό των 15.000,00 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη ή και χρηματική ποινή 60.000,00 έως 250.000,00 ευρώ, γ) δημιούργησε με βάση το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή την έκταση ή την σημασία της υποβάθμισης, κίνδυνο σοβαρής ή ευρείας ρύπανσης ή υποβάθμισης ή σοβαρής ή ευρείας οικολογικής και περιβαλλοντικής διατάραξης ή καταστροφής, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών ή και χρηματική ποινή 20.000,00 έως 150.000,00, δ) δημιούργησε κίνδυνο θανάτου εμβρύου ή ανθρώπου ή εμφάνιση βαριάς σωματικής ή

τελέστηκε από αμέλεια ή εάν οι αρνητικές επιπτώσεις της ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος είναι περιορισμένες με την ποινή φυλάκισης να μειώνεται με μέγιστο τον ένα χρόνο και τη χρηματική ποινή να μην αρχίζει από ένα ελάχιστο ποσό .

Πάντως και για τις δυο παραπάνω περιπτώσεις ο νόμος δίνει μία δυνατότητα ελάφρυνσης των ποινών , καθώς εάν ο δράστης των παραβάσεων συμβάλει , με έγκαιρη αναγγελία προς την αρχή , αποτελεσματικά στην ουσιώδη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ρύπανσης ή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος τότε το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να του επιβάλλει ποινή μειωμένη σύμφωνα με το άρθρο 83 του Ποινικού Κώδικα ή να τον απαλλάξει από κάθε ποινή.

Τα φυσικά πρόσωπα που κατέχουν ιθύνουσα θέση σε νομικά πρόσωπα έχουν ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να εποπτεύουν και να ελέγχουν την τήρηση των διατάξεων του νόμου αυτού που αφορά στην ποινικοποίηση του περιβάλλοντος από τα άτομα που βρίσκονται υπό τις εντολές τους. Αλλιώς κινδυνεύει να κατηγορηθούν ως αυτουργός εφόσον οι πράξεις που χρήζουν τιμωρίας δεν αποτράπηκαν λόγω παράλειψης , πρόθεσης ή και αμελείας τους , ανεξάρτητα από την τυχόν ποινική , αστική ή διοικητική ευθύνη άλλου φυσικού προσώπου ή του ίδιου του νομικού προσώπου. Δηλαδή εδώ παρατηρούμε την αναγνώριση ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης για την αποτροπή του προσβλητικού αποτελέσματος στο πρόσωπο του ιθύνοντος.

Σε όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται πιο πάνω εάν τελέστηκαν προς όφελος του νομικού προσώπου, πέραν της ποινικής ευθύνης του φυσικού προσώπου που κατέχει την ιθύνουσα θέση ο νόμος τιμωρεί και το νομικό πρόσωπο ανάλογα με το είδος και την σοβαρότητα των επιπτώσεων στο περιβάλλον¹²². Ο τρόπος , τα

διανοητικής πάθησης σε νεογνό ή βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης ανθρώπου, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη ή και χρηματική ποινή 150.000,00 έως 500.000,00 ευρώ , ε) είχε ως επακόλουθο σοβαρή ή ευρεία ρύπανση ή υποβάθμιση ή σοβαρή ή ευρεία οικολογική και περιβαλλοντική διατάραξη ή καταστροφή , με βάση το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή την έκταση ή την σημασία της υποβάθμισης ή τον θάνατο εμβρύου ή ανθρώπου ή την εμφάνιση βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης σε νεογνό ή τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση ανθρώπου , επιβάλλεται κάθειρξη ή και χρηματική ποινή 150.000,00 έως 500.000,00 ευρώ
Αν οι πράξεις των στοιχείων γ', δ' και ε' της παραγράφου αυτής τελέστηκαν από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή και χρηματική ποινή 60.000,00 έως 150.000,00 ευρώ »

¹²² Άρθρο 7 παρ 5.3 του ν.4042/2012 «...επιβάλλεται και στο νομικό πρόσωπο ανάλογα με την σοβαρότητα των επιπτώσεων στο περιβάλλον : α) Διοικητικό πρόστιμο μέχρι του τριπλασίου της αξίας του οφέλους που επιτεύχθηκε ή επιδιώχθηκε ή β) Προσωρινή ή σε περίπτωση υποτροπής οριστική απαγόρευση άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας ή γ) Πρόσκαιρος ή οριστικός αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή δ) Η δημοσίευση, με δαπάνες του, της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης σε δύο ημερίδες ευρείας κυκλοφορίας ή συνδυασμός των ανωτέρων κυρώσεων.»

όργανα και η διαδικασία επιβολής των κυρώσεων προς τα νομικά πρόσωπα ως τιμωρία καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού. Σε περίπτωση διοικητικού προστίμου αυτό είναι έσοδο του «Πράσινου Ταμείου»¹²³ σύμφωνα με τις παρ 5.5 και 5.6 του άρθρου 7. Βέβαια αξίζει να σημειώσουμε εδώ ότι οι ενστάσεις που έχουν εγερθεί γενικά στο τομέα του δίκαιου του περιβάλλοντος σύμφωνα με το αν είναι επιτυχής η επιβολή προστίμου προς αποφυγήν ενεργειών επιβλαβής για το περιβάλλον είναι μάλλον εύλογες καθώς όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία αυτές συχνά μπορούν να ενσωματωθούν στο λειτουργικό κόστος μιας επιχείρησης¹²⁴.

Στο τελευταίο άρθρο του νόμου προβλέπεται και ο τρόπος που θα διερευνούνται τα σχετικά περιβαλλοντικά εγκλήματα. Με το έργο αυτό επωμίζονται οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος με καθεστώς ειδικού προανακριτικού υπαλλήλου στο στάδιο της δίωξης του περιβαλλοντικού εγκλήματος¹²⁵. Κατά το έτος 2010 πραγματοποιήθηκαν 230 περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις¹²⁶ σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπεται από το αρ 9 του Ν.2947/2001. Το σύνολο των επιθεωρήσεων αυτών διαβιβάστηκαν στον αρμόδιο εισαγγελία πλημμελειοδικών για την διερεύνηση τυχόν ποινικών ευθυνών σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 9 του Ν.3889/2010.

¹²³ Η αξιοποίηση από το Πράσινο Ταμείο των Πράσινων Πόρων γίνεται μέσω προγραμμάτων για τη χρηματοδότηση δράσεων προστασίας, αναβάθμισης και αποκατάστασης του περιβάλλοντος που υλοποιούν τρίτοι (φορείς υλοποίησης) και μπορεί να έχει τη μορφή επιχορηγήσεων, δανείων, κεφαλαιακής συμμετοχής ή άλλης ισοδύναμης μορφής κεφαλαιακής ενίσχυσης. Οι δράσεις αυτές επιτρέπεται ταυτόχρονα να συγχρηματοδοτούνται ή να ενισχύονται και από άλλες δημόσιες ή ευρωπαϊκές πηγές ή/και ιδιωτικούς πόρους ή που δανειοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ή άλλους φορείς. <http://www.prasinotameio.gr/index.php/el/to-prasino-tameio/poroi-prasinou-tameiou>

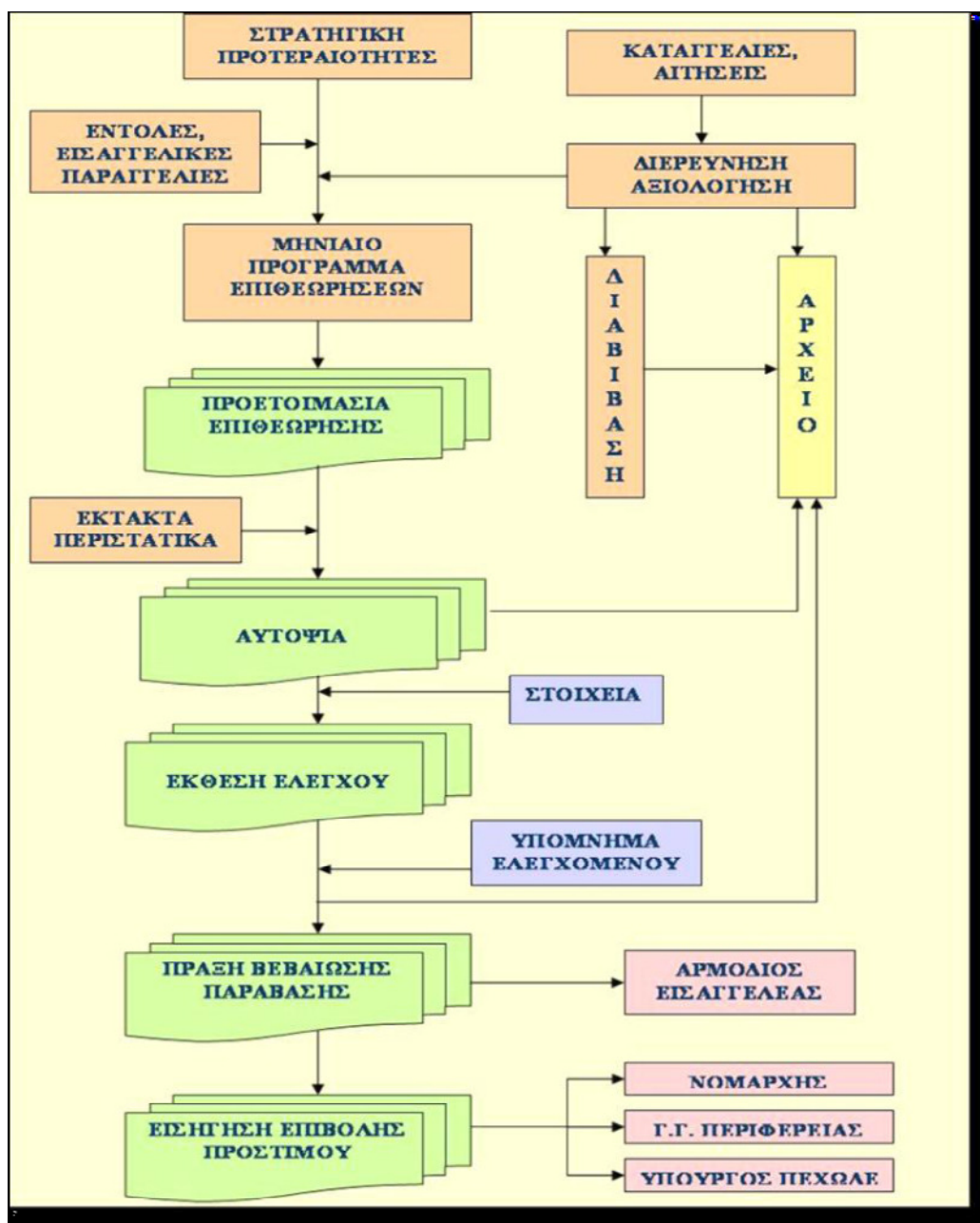
¹²⁴ Criminal Liability Concerns to the Environmental Professional – I Should Have Known Better by Edwin J. Tomko and Peter K. Wahl Akin, Gump, Strauss, Hauer & Feld, L.L.P.

¹²⁵ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Μηνιαία Ενημέρωση, Δεκέμβριος 2011

¹²⁶ Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π), Έκθεση 2010-2011, Συνοπτική Παρουσίαση του έργου της Ε.Υ.Ε.Π, Αθήνα – Μάιος 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Τα στάδια ελέγχου για περιβαλλοντικά εγκλήματα

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π), Έκθεση 2010-2011, Συνοπτική Παρουσίαση του έργου της Ε.Υ.Ε.Π, Αθήνα – Μάιος 2011.

Από αυτές οι πλέον σημαντικές θεωρούνται: η υπόθεση περιβαλλοντικής ρύπανσης του Ασωπού, η Ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα στην περιοχή Μεσσαπίας στην Εύβοια, η απόρριψη φαρμακευτικού υλικού σε στοά στο Λαύριο, έλεγχος στη μονάδα βιολογικού καθαρισμού Οινοφύτων, έλεγχοι σε νοσοκομεία σχετικά με την διαχείριση των ΕΙΑ, έλεγχοι σε εταιρείες διαχείρισης των ΕΙΑ, εντοπισμός οφειδόμενων βαρελίων πλησίον εργοστασίου εμπλουτισμού λευκόλιθου στην περιοχή Δ.Κυρέως Εύβοιας, έλεγχος στο Χ.Α.Δ.Α Κρανιδίου, διακίνηση φορτίου διχλωροπροπυλένιου στο Ηράκλειο Κρήτης, διερεύνηση παράνομης διακίνησης φορμόλης, έλεγχοι σε ξενοδοχεία της Πάτμου, κατασκευή ανοικτού κολυμβητήριου στην Κω, καμένη και εκχερσωμένη έκταση στον Κοκκιναρά, κατασκευές στην Α΄ Ζώνη προστασίας του Υμηττού, παράνομες οικοδομικές εργασίες στους Παξούς, παράνομες επεμβάσεις στην παραλία Αγ.Στέφανου Κέρκυρας , διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων, παράνομες επεμβάσεις στην παραλία Παρίσαινας Ν.Μαγνησίας, Αμβρακικός κόλπος : ποταμός Άραχθο , ποταμός Λούρος, πεδιάδα Άρτας , ρύπανση Τάφρου 66 και Λουδία, Κορώνεια (ο έλεγχος διενεργήθηκε μετά από εισαγγελική παραγγελία) , ρύπανση από πλυντήρια ρούχων βιομηχανικού τύπου, εφαρμογή εθνικού σχεδίου διαχείρισης στερεών απόβλητων, επενδυτικό σχέδιο εκμετάλλευσης μεταλλείων Κασσάνδρας στην Χαλκιδική, έλεγχος οικοδομικών αδειών στο Πόρτο Καρράς Χαλκιδικής, έλεγχοι στην «Βιόχαρτική» στον Ασπρόπυργο, έλεγχος εταιρείας «Κύκνος Α.Ε.» στο Γκα Κορινθίας (Αθήκια) , έλεγχοι πυρηνελαιουργείου «GRECOLLO» στην Λευκάδα, έλεγχος αλλαγής χρήσης σε διατηρητέο , έλεγχος στον ποταμό Εύηνο για παράνομες αμμοληψίες .

Αργότερα η διενέργειά τους σε ανακριτικές πράξεις δεν αποκλείει την εξέτασή τους ως μάρτυρες λόγω των εξειδικευμένων γνώσεών τους στο ακροατήριο. Η εξέτασή τους σα μάρτυρες στη διαδικασία στο ακροατήριο , συμβάλει λόγω των εξειδικευμένων γνώσεων που διαθέτουν στην διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης για τον κατηγορούμενο¹²⁷.

Κατά τη διενέργεια της έρευνας δε θεωρείται άδικη η πράξη προανακριτικού υπαλλήλου που με σκοπό την αποκάλυψη ή σύλληψη προσώπου που διαπράττει τα εγκλήματα που εξετάζουμε έχει εμφανιστεί ως ενδιαφερόμενος για τη συλλογή ,

¹²⁷ Αιτιολογική Έκθεση προς την Βουλή των Ελλήνων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στο σχέδιο νόμου «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/99/ΕΚ » .

μεταφορά, αποθήκευση, διάθεση και αξιοποίηση (γενικά την διαχείριση) αποβλήτων. Βέβαια σε περίπτωση που ο προανακριτικός υπάλληλος έχει βάλει σε αυτό τον ρόλο ιδιώτη πρέπει προηγουμένως να έχει ειδοποιήσει έστω και τηλεφωνικά τον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Τέλος όταν φθάσουμε στην εκδίκαση μιας υπόθεσης υπεύθυνο είναι το Τριμελές εφετείο. Με αυτό τον τρόπο αντιμετωπίζεται η παρατηρούμενη δυσχέρεια κατά την εφαρμογή των διατάξεων του ν.1650/1986.

Ανακεφαλαιώνοντας , παρατηρούμε ότι το εν λόγω νομοσχέδιο ενισχύει τον παρεμβατικό ρόλο της πολιτείας στην διαμόρφωση και άσκηση αποτελεσματικών πολιτικών για το περιβάλλον και την αποτροπή ζημιογόνων για το περιβάλλον ενεργειών.

3. Συμπεράσματα Ενότητας IV

Στην τελευταία ενότητα αναλύθηκε η ελληνική έννομη τάξη στον τομέα του περιβαλλοντικού δικαίου και ειδικότερα στον ποινικό. Παρατηρεί κανείς ότι η Ελλάδα στην θέσπιση νομοθετικών κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος είναι πρωτοπόρα.

Αυτό εξηγείται αν αναλογισθεί κανείς ότι το αυστηρό Σύνταγμα της χώρας μας διαθέτει άρθρο αποκλειστικά αφιερωμένο στην προστασία του περιβάλλοντος : το περίφημο άρθρο 24. Αλλά και στην ποινικοποίηση του περιβάλλοντος φαίνεται ότι ο ελληνικός νομοθέτης είχε προβάδισμα έναντι πολλών άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Την στιγμή που σε χώρες πιο ανεπτυγμένες σε νομοθετικό επίπεδο δεν υπήρχε προσδιορισμός της έννοιας ποινικοποίησης του περιβάλλοντος, στην Ελλάδα το θέμα ρυθμιζόταν από το ν.1650/86.

Αρα με λίγα λόγια η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής οδηγίας 2008/99/EK ήρθε για να αντικαταστήσει επί το αυστηρότερο τις ρυθμίσεις του ν.1650/86 αλλά και για να εναρμονίσει το δίκαιο της χώρας μας σε αυτό τον τομέα με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά . Η κυριότερη αλλαγή που έφερε λοιπόν ο ν4042/2012 είναι η θέσπιση ειδικών νομοθετικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες οι Επιθεωρητές περιβάλλοντος εξοπλίζονται με προανακριτικές αρμοδιότητες και ενδυναμώνεται ο ρόλος τους στην πρόληψη , την αποτροπή και την επέκταση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Τέλος , διαβάζοντας την έκθεση των επιθεωρητών περιβάλλοντος είμαι αισιόδοξη ότι θα ανταποκριθούν αναλόγως στα νέα τους καθήκοντα και θα φέρουν εις πέρας το έργο που τους ανατέθηκε. Οποιοδήποτε βήμα προς την βελτίωση του νομικού συστήματος προστασίας του περιβάλλοντος είναι ένα ακόμα σκαλοπάτι προς τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Αντί Επιλόγου : Προοπτικές και Αποτελέσματα.

Η νομική τάξη που δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη καθιερωθεί ως ένα απαραίτητο στοιχείο της πολιτικής και κοινωνικής ζωής μας. Λογικό είναι ότι η επέκταση αυτής της νοοτροπίας θα επηρέαζε και τον ευρωπαϊκό τομέα της πολιτικής του Περιβάλλοντος που τα τελευταία χρόνια αποτελεί ένα βασικό στοιχείο της διεθνούς πολιτικής καθημερινότητας μετά και τη Συνδιάσκεψη του Ρίο.

Η Ευρωπαϊκή ένωση, πρωτοπόρα σε πολλούς τομείς, θέλησε να προλάβει τις διεθνείς εξελίξεις για μία ακόμη φορά. Έτσι , όταν συνειδητοποίησε ότι η διεθνής κοινότητα έχει αρχίσει να ενδιαφέρεται για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος, θεώρησε, ότι στα πλαίσια λειτουργίας της θα έπρεπε να θεσπίσει ένα νομικό κανόνα, που να είναι σύμφωνος με τις αρχές του περιβάλλοντος που έχει υιοθετήσει, ο οποίος θα εναρμονίζει τα εθνικά δίκαια περιβάλλοντος όσον αφορά τη λήψη ποινικών μέτρων στις περιπτώσεις φθοράς του περιβάλλοντος. Με γνώμονα τον κανόνα αυτό, θεωρήθηκε από την Επιτροπή και αργότερα από το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο απαραίτητη η ύπαρξη μιας κοινής ποινικής νομικής κατεύθυνσης στον τομέα του περιβάλλοντος με τη μορφή της οδηγίας.

Η οδηγία επιλέχθηκε μετά από δικαστικό αγώνα μεταξύ επιτροπής και ευρωπαϊκού συμβουλίου αντί της απόφασης ως πιο εγκεκριμένο μέσο λόγω της ευελιξίας που αφήνει στον εθνικό νομοθέτη στο να θεσπίσει σύμφωνα με τη γνώμη του ποινές ορισμένες φορές αποτρεπτικότερες από ότι ορίζεται στην οδηγία . Το γεγονός ότι η οδηγία ως νομική επιταγή της κοινότητας αφήνει τα περιθώρια στον εθνικό νομοθέτη να συνυπολογίσει τις εγγενείς δυσκολίες της χώρας κράτους – μέλους στην οποία ανήκει ήταν καθοριστικό για την απόφαση του δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή ήταν βαρύνουσα σημασίας καθώς καθιέρωσε την οδηγία ως πρόσφορο μέσο για τις περιβαλλοντικές νομικές επιταγές της κοινότητας.

Τα κράτη μέλη, ως γνωστόν, είναι υποχρεωμένα να ενσωματώσουν τις οδηγίες της κοινότητας στο εθνικό τους δίκαιο, αλλιώς η επιτροπή έχει δικαίωμα να τους παραπέμψει στο ΔΕΚ. Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα που μελετήσαμε, η περίπτωση της Ιταλίας που αρνείται πεισματικά να συμμορφωθεί με την περιβαλλοντική κοινοτική νομοθεσία. Διαπιστώθηκε ότι η ενσωμάτωση της οδηγίας 2008/99/EK στο Ιταλικό δίκαιο μόνο θετικά θα μπορούσε να προσφέρει στην περιοχή

της Καμπανίας που χρόνια τώρα έχει προβλήματα με παράνομες χωματερές . Από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα που θα μπορούσε να αποφέρει, είναι να καμφθεί το πρόβλημα της πίεσης στα διοικητικά όργανα από τοπικούς ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες (φημολογείται ότι στο θέμα είναι μπλεγμένη και ομάδα μαφίας της Ιταλίας) .

Τέλος, αναφερθήκαμε στη χώρα μας που πρόσφατα ενσωμάτωσε στο εθνικό της δίκαιο την οδηγία 2008/99/EK με τον ν.4042/2012 παρόλο που ήδη υπήρχε ο νόμος ν1650/1986 που ποινικοποιούσε τις βλάβες στο περιβάλλον . Νόμος ο οποίος είχε θεωρηθεί καινοτόμος για την εποχή του. Η βασικότερη συνεισφορά στην ποινικοποίηση του περιβάλλοντος του καινούριου νόμου είναι η θέσπιση ως υπευθύνου για τον έλεγχο της φθοράς στο περιβάλλον το σώμα επιθεωρητών περιβάλλοντος. Έτσι, εκτιμάται ότι το σώμα αυτό θα δώσει από τούδε και στο εξής καθοριστικές λύσεις στο πρόβλημα ρύπανσης του περιβάλλοντος, καταδιώκοντας ποινικά τους δράστες περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Συνοψίζοντας, η ποινικοποίηση του περιβάλλοντος αποτελεί ένα κλάδο δικαίου ο οποίος αναπτύσσεται αργά αλλά σταθερά και αξίζει να του δοθεί η δέουσα σημασία προκειμένου να έρθει στο προσκήνιο των νομοθετικών μεταρρυθμίσεων του 21ου αιώνα σε διεθνές επίπεδο. Ευελπιστώ ότι όποιες πρακτικές δυσλειτουργίες και αν υπάρχουν στην εφαρμογή του θα ξεπεραστούν μέσα από διαδικασίες έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα αυτό.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- ◆ Αντώνης Μανιτάκης (Πρόλογος) , Το Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001.
- ◆ Κατερίνα Γιαννακοπούλου , Η νομική προστασία του περιβάλλοντος , Εκδοτικός οίκος Π.Σάκκουλα , Αθήνα.
- ◆ Παναγιώτης Η.Γρηγόριου – Γιώργος Δ.Σαμιώτης – Γρηγόρης Ι.Τσάλτας , Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio de Janeiro) για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (νομική και θεσμική διάσταση) – Παράρτημα : Τα νομικά κείμενα της Συνδιάσκεψης, Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 1993.
- ◆ Καραγεώργου Β , Η αειφόρος ανάπτυξη βάση της σύγχρονης περιβαλλοντικής πολιτικής – βασικοί άξονες και εργαλεία με βάση νέα δεδομένα, Περ Δικ 3/2004.
- ◆ Ιωάννης Κ.Καράκωστας , Περιβάλλον και Δίκαιο (Δίκαιο διαχείρισης και προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών) , Νομική Βιβλιοθήκη , 3^η Έκδοση ,Αθήνα 2011.
- ◆ Γ. Κρεμλής , Η ευρωπαϊκή πολιτική και το δίκαιο περιβάλλοντος (Το κοινοτικό κεκτημένο), , Νόμος και Φύση 1998.
- ◆ Δονάτος Παπαγιάννης , Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, , Δεύτερη Έκδοση , Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα , Αθήνα – Κομοτηνή 1999.
- ◆ Ηλίας Ευθύμιοπουλος και Μιχάλης Μόδινος (επιμέλεια), Παγκοσμιοποίηση και περιβάλλον, Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών ερευνών (ΔΙΠΕ) , Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002 .
- ◆ Μίχας Αλέξανδρος, Διδακτορική Διατριβή «Το σύστημα των κυρώσεων στο δίκαιο του περιβάλλοντος υπό το πρίσμα των σύγχρονων αξιώσεων προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών» .
- ◆ Γιάννας Παναγοπούλου – Μπέκα , Το έννομο αγαθό περιβάλλον (Προβλήματα εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας), Εκδόσεις Σάκκουλα/ Θεσσαλονίκη 1992.
- ◆ Παπανεοφύτου, Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ή των υπόλογων για τη δράση τους φυσικών προσώπων; Στον τιμητικό τόμο για τον Γ.Α. Μαγκάκη, εκδ. Σάκκουλα,1999.

- ◆ Αγ. Παπανεοφύτου, Ζητήματα βελτίωσης και συστήμικης συγκρότησης της ποινική νομοθεσίας για το περιβάλλον, Εκδ. Κουράκη , Αντεγκληματική πολιτική 2, 2000 .
- ◆ Γιώργος Χ.Σμπώκος , Εφαρμογές Μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας (Κρατική ρύθμιση και αυτορρύθμιση), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011.
- ◆ Πολυχρόνης Π. Τσιρίδης ,Η Προστασία του Περιβάλλοντος μέσω του Ποινικού Δικαίου στην Ευρώπη και η Επικείμενη Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας,.
- ◆ Χρ. Τσουραμάνη, Άρθρο , Εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος. (Εγκληματολογική προσέγγιση).
- ◆ Φιλίππου Ευθύμης , Διπλωματική εργασία «Η προβληματική της ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια του ν.1650/86», ΠΜΣ Γενικό Τμήμα Δικαίου «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση», έτος 2006.
- ◆ Pascal Fontaine , Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα , Λουξεμβούργο : Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ιούλιος 2010.
- ◆ Ενημερωτικό σημείωμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σχετικά με το σχέδιο νόμου για την μεταφορά στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/99/EK για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος.
- ◆ Σύνδεσμος μεταλλευτικών επιχειρήσεων, Μηνιαία Ενημέρωση , Δεκέμβριος 2011.
- ◆ Σημειώσεις από το μάθημα Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος, Πάντειος, ΠΜΣ Περιβαλλοντική διακυβέρνηση και βιώσιμη ανάπτυξη 2011.
- ◆ Αιτιολογική Έκθεση προς την Βουλή των Ελλήνων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στο σχέδιο νόμου «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/99/EK » .
- ◆ Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π), Έκθεση 2010-2011, Συνοπτική Παρουσίαση του έργου της Ε.Υ.Ε.Π, Αθήνα – Μάιος 2011.
- ◆ Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Πολίτικης Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης – Τομέας Διοικητικής Επιστήμης και Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) - Γραφείο Ελλάδας, Η διεύθυνση του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος στην Ελλάδα (Πρακτικά συνεδρίου) , Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομότηνη 1994.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- ◆ Criminal law and environment : prosecutors, inspectors and ngos in Cameroon , Sama, Nchunu Justice, Foundation for Environment and Development (FEDEV) P. O Box 593 Bamenda N.W P, Cameroon.
- ◆ Pascale Steichen, Notes de Cours de Faculte de Droit de Nice , Droit de l'environment , Professeur agrégé de droit privé UNS, Année académique 2011-2012.
- ◆ Maryse Grandbois , « Le droit pénal de l'environnement : une garantie d'impunité ? », Criminologie, vol. 21, n° 1, 1988, p. 57-81.
- ◆ Denys Simon , Professeur à l'Université de La Réunion , Constitution, souveraineté pénale, droit communautaire , Cahiers du Conseil constitutionnel n° 26 (Dossier : La Constitution et le droit pénal) – août 2009.
- ◆ Final Report Criminal Penalties in EU Member States' Environmental Law coordinated by Prof. Dr. Michael G. Faure LL.M. and Prof. Dr. Günter Heine, Maastricht European Institute for Transnational Legal Research ,Faculty of Law, Maastricht University and Institute for Criminal Law and Criminology Faculty of Law, University of Berne Hochschulstraße 4, 3012 Berne, Switzerland , Maastricht, 4 October 2002.
- ◆ Cardwell, Paul James and French Dunkan and Hall Matthew, Tackling environmental crime in the European Union : the case of the missing victim ?
- ◆ Le Droit a l'information en matière d'environnement dans les pays de l'union européenne, Etude de droit compare de l'environnement réalisé par : L'Association Européenne de Droit de l'Environnement en collaboration avec le Centre de Recherches Interdisciplinaires de Droit de l'Environnement de l'Aménagement et de l'Urbanisme- CNRS, Ouvrage réalisé avec le concours du Conseil Régional du Limousin.
- ◆ Professor Klaus , The ABC of the European Union Law , EU Publications Office, Luxemburg.
- ◆ Edwin J. Tomko and Peter K. Wahl Akin, Gump, Strauss, Hauer & Feld, L.L.P. , Criminal Liability Concerns to the Environmental Professional – I Should Have Known Better .

- ◆ An update on EU Environmental Legislation , UK P&I CLUB , Legal Briefing , EU environmental law, February 2010 .
- ◆ A. Gerard, “Les limites et les moyens juridiques de l’intervention des Communautés Européennes en matière de protection de l’ environnement” , CDE 1975.

Επίσημα έγγραφα της ΕΕ

- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2008/99/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.
- ◆ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ 2009 – 2014, *Επιτροπή Αναφορών* 29.03.2011 ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ.
- ◆ Κρίση αποβλήτων στην Καμπανία P7_TA(2011)0041 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 2011 σχετικά με την κρίση αποβλήτων στην Καμπανία (2012/C 182 E/04).
- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2003/35/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Μαΐου 2003 σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου.
- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2008/98/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Νοεμβρίου 2008 για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών.
- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2006/12/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 5ης Απριλίου 2006 περί των στερεών αποβλήτων.
- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2010/75/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Νοεμβρίου 2010 περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (αναδιατύπωση).
- ◆ Συνθήκη της Λισσαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπογράφηκε στη Λισσαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007.

- ◆ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 30.3.2010 Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 83/47.
- ◆ COM(2007) 51 τελικό, Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (υποβληθείσα από την Επιτροπή)
- ◆ ΕΠΙΤΡΟΠΗ κατά ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ - ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 13ης Σεπτεμβρίου 2005 Στην υπόθεση C-176/03.
- ◆ ΕΠΙΤΡΟΠΗ κατά ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ , ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ, DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER της 26ης Μαΐου 2005.
- ◆ Τροπολογία 3 : Erminia Mazzoni, Crescenzo Rivellini, Elisabetta Gardini, Mario Mauro και άλλοι - Κοινή πρόταση ψηφίσματος S&D, Verts/ALE, ALDE, GUE/NGL -Κρίση αποβλήτων την Καμπανία, Ιταλία - Κοινή πρόταση ψηφίσματος -Αιτιολογική σκέψη Β. - 1.2.2011.
- ◆ Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 26ης Απριλίου 2007 — Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας (Υπόθεση C-135/05) (1) (Παράβαση κράτους μέλους — Διαχείριση των αποβλήτων — Οδηγίες 75/442/ΕΟΚ, 91/689/ΕΟΚ και 1999/31/ΕΚ).
- ◆ MEMO/07/50 - Βρυξέλλες, 9 Φεβρουαρίου 2007 , Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.
- ◆ ΕΠΙΤΡΟΠΗ κατά ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ - ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 13ης Σεπτεμβρίου 2005 * Στην υπόθεση C-176/03, με αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 35 ΕΕ, ασκηθείσα στις 15 Απριλίου 2003.

- ◆ Απόφαση του Δικαστηρίου (όγδοο τμήμα) της 8ης Νοεμβρίου 2007. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας. Παράβαση κράτους μέλους - Οδηγία 2001/42/EK - Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων - Παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Υπόθεση C-40/07.

- ◆ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα) της 4ης Μαρτίου 2010 (*) «Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 2006/12/EK– Άρθρα 4 και 5 – Διαχείριση των αποβλήτων – Σχέδιο διαχείρισεως – Κατάλληλο και ολοκληρωμένο δίκτυο εγκαταστάσεων διαθέσεως των αποβλήτων – Κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον – Ανωτέρα βία – Διατάραξη της δημοσίας τάξεως – Οργανωμένο έγκλημα» -Στην υπόθεση C-297/08, με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 3 Ιουλίου 2008.

- ◆ Brussels, 2.8.2010 - SEC(2010) 975 final Part 3 of 3 -COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 2009 Environment Policy Review Part 3 .

- ◆ Απόφαση ΔΕΚ της 14ης Ιουλίου 1998, Safety Hi – Teck , C- 284/95, Συλλ. I – 4301.

- ◆ ΟΔΗΓΙΑ 2004/35/EK ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Απριλίου 2004 σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας.

Ιστοσελίδες

- ◆ <http://el.wikipedia.org>
- ◆ <http://aarchus.e-per.gr/>
- ◆ <http://www.ypeka.gr>
- ◆ <http://circa.europa.eu>
- ◆ <http://www.ecocrete.gr>
- ◆ <http://www.hellenicaid.gr>
- ◆ <http://www.eionet.europa.eu>
- ◆ <http://www.europarl.europa.eu>
- ◆ <http://www.newsit.gr>
- ◆ <http://www.unicri.it/>
- ◆ <http://www.ramsar.org>
- ◆ <http://www.ornithologiki.gr>
- ◆ <http://www.cbd.int>
- ◆ <http://www.moa.gov.cy>
- ◆ http://www.unep.ch/regionalseas/regions/med/t_barcel.htm
- ◆ <http://www.unece.org/env/water/>
- ◆ <http://www.euretirio.com>

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

L 328/28

EL

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

6.12.2008

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΟΔΗΓΙΑ 2008/99/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 19ης Νοεμβρίου 2008

σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 175 παράγραφος 1,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁽¹⁾,

Αφού ζητήθηκε η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Σύμφωνα με το άρθρο 174 παράγραφος 2 της συνθήκης, η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας.

(2) Η Κοινότητα ανησυχεί λόγω της αύξησης των περιβαλλοντικών αδικημάτων και των επιπτώσεών τους, που ολόένα και συχνότερα υπερβαίνουν τα σύνορα των κρατών στα οποία διαπράττονται. Τα εν λόγω αδικήματα απαλούν το περιβάλλον και, ως εκ τούτου, επιβάλλεται να αντιμετωπίζονται δεόντως.

(3) Από την ήδη υπάρχουσα πείρα προκύπτει ότι τα υφιστάμενα συστήματα κυρώσεων δεν επαρκούν για την επίτευξη πλήρους συμμόρφωσης προς το δίκαιο σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Η εν λόγω συμμόρφωση μπορεί και θα πρέπει να ενισχύεται με τη διαθεσιμότητα ποινικών κυρώσεων, οι οποίες θα εκφράζουν την κοινωνική αποδοκιμασία με τρόπο ποιοτικά διαφορετικό από τις διοικητικές κυρώσεις ή τον προβλεπόμενο από το αστικό δίκαιο μηχανισμό αποζημιώσεων.

(4) Οι κοινοί κανόνες για τα ποινικά αδικήματα καθιστούν δυνατή τη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων έρευνας και βοήθειας εντός και μεταξύ των κρατών μελών.

(5) Για να επιτευχθεί αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος, είναι ιδιαίτερα αναγκαίο να θεσπισθούν αποτρεπτικές κυρώσεις για τις δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον και οι οποίες συνήθως προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν ουσιαστική βλάβη στον αέρα, συμπεριλαμβανομένης της στρατόσφαιρας, το έδαφος, το νερό, τα ζώα ή τα φυτά, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των βιολογικών ειδών.

(6) Η παράλειψη συμμόρφωσης προς επιβαλλόμενη από το νόμο πράξη μπορεί να έχει τις ίδιες επιπτώσεις με την ενεργητική συμπεριφορά και θα πρέπει, κατά συνέπεια, να συνεπάγεται αντίστοιχες κυρώσεις.

(7) Κατά συνέπεια, τέτοια συμπεριφορά θα πρέπει να θεωρείται ποινικό αδίκημα σε όλη την Κοινότητα, εφόσον είναι εσκεμμένη ή οφείλεται σε βαριά αμέλεια.

(8) Η νομοθεσία, η οποία εκδίδεται στα παραρτήματα της παρούσας οδηγίας, περιέχει διατάξεις που θα πρέπει να υπόκεινται σε μέτρα ποινικού δικαίου για να εξασφαλίζεται η πλήρης αποτελεσματικότητα των κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος.

(9) Οι υποχρεώσεις βάσει της παρούσας οδηγίας αφορούν μόνο τις διατάξεις της νομοθεσίας, η οποία απαριθμείται στα παραρτήματα της παρούσας οδηγίας, οι οποίες επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίζουν απαγορευτικά μέτρα κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής.

(10) Η παρούσα οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ποινικές κυρώσεις στην εθνική νομοθεσία τους για σοβαρές παραβάσεις διατάξεων του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Η παρούσα οδηγία δεν δημιουργεί υποχρεώσεις όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των κυρώσεων ή οιοδήποτε άλλου διαθέσιμου συστήματος επιβολής του νόμου, σε επιμέρους περιπτώσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 10 της 15.1.2008, σ. 47.

⁽²⁾ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2008.

- (11) Η παρούσα οδηγία ισχύει υπό την επιφύλαξη άλλων συστημάτων απόδοσης ευθυνών για την πρόκληση βλάβης στο περιβάλλον, δυνάμει του κοινοτικού ή του εθνικού δικαίου.
- (12) Δεδομένου ότι η παρούσα οδηγία προβλέπει ελάχιστους κανόνες, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να θεσπίζουν ή να διατηρούν αυστηρότερα μέτρα σχετικά με την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου. Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι συμβατά με τη συνθήκη.
- (13) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στην Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ώστε να καθίσταται δυνατή η εκ μέρους της αξιολόγηση των επιπτώσεων της παρούσας οδηγίας.
- (14) Δεδομένου ότι ο στόχος της παρούσας οδηγίας, ήτοι η εξασφάλιση αποτελεσματικότερης προστασίας του περιβάλλοντος, δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, λόγω του εύρους και των αποτελεσμάτων της παρούσας οδηγίας, μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να υιοθετήσει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, του άρθρου 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, του ίδιου άρθρου, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου.
- (15) Οσάκις θεσπίζονται μεταγενέστερες νομοθετικές διατάξεις για θέματα περιβάλλοντος, θα πρέπει να καθίσταται, κατά περίπτωση, σαφές ότι θα εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία. Εφόσον επιβάλλεται, το άρθρο 3 θα πρέπει να τροποποιηθεί.
- (16) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα βασικά δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ii) όσον αφορά δραστηριότητες που διέπονται από τη συνθήκη Ευρατόμ, της νομοθεσίας που έχει υιοθετηθεί βάσει της συνθήκης Ευρατόμ και εκτίθεται στο παράρτημα Β, ή
- iii) νόμου, κανονιστικής διάταξης κράτους μέλους ή απόφασης που λαμβάνει αρμόδια αρχή κράτους μέλους, που ενεργοποιεί την κοινοτική νομοθεσία στην οποία αναφέρεται το σημείο i) ή το σημείο ii).
- β) «προστατευόμενα είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας»
- i) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο στ), τα είδη που απαριθμούνται:
- στο παράρτημα IV της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (¹),
- στο παράρτημα I και τα οποία ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 2, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (²),
- ii) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο ζ), τα είδη που απαριθμούνται στα παραρτήματα Α ή Β του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (³).
- γ) «οικότοπος εντός προστατευόμενης περιοχής»: κάθε οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει κηρυχθεί ιδιαίτερος προστατευόμενης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 ή 2 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, ή κάθε φυσικός οικότοπος ή οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει κηρυχθεί ως ιδιαίτερη περιοχή διατήρησης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
- δ) «νομικό πρόσωπο»: κάθε νομική οντότητα που έχει το καθεστώς αυτό βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πλην κρατών ή δημοσίων φορέων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας καθώς και διεθνών οργανισμών δημοσίου δικαίου.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει μέτρα σχετικά με το ποινικό δίκαιο ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικότερα το περιβάλλον.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως

α) «παράνομη»: κάθε παράβαση:

i) της νομοθεσίας που έχει υιοθετηθεί βάσει της συνθήκης ΕΚ και εκτίθεται στο παράρτημα Α, ή

Άρθρο 3

Αδικήματα

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η ακόλουθη συμπεριφορά αποτελεί ποινικό αδίκημα, εφόσον είναι παράνομη και είναι εσκεμμένη ή οφείλεται σε βαριά αμέλεια:

α) η απόρριψη, εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους, την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά.

(¹) ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7.

(²) ΕΕ L 103 της 25.4.1979, σ. 1.

(³) ΕΕ L 61 της 3.3.1997, σ. 1.

β) η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής εποπτείας των πράξεων αυτών και της επακόλουθης συντήρησης των εγκαταστάσεων διάθεσης, και συμπεριλαμβανομένων δράσεων που εκτελούνται από εμπόρους ή μεσίτες (διαχείριση των αποβλήτων), που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά·

γ) η αποστολή αποβλήτων, οσάκις η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 35 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων⁽¹⁾ και διενεργείται σε μη αμελητέα ποσότητα, ανεξάρτητα από το εάν εκτελείται ως ενιαία μεταφορά ή ως πολλαπλές μεταφορές που φαίνονται αλληλένδετες·

δ) η λειτουργία μονάδας, η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται ή χρησιμοποιούνται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα, και η οποία, προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει, εκτός της μονάδας, τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά·

ε) η παραγωγή, η επεξεργασία, ο χειρισμός, η χρήση, η κατοχή, η αποθήκευση, η μεταφορά, η εισαγωγή, η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικινδύνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη σε πρόσωπα ή ουσιαστική βλάβη στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού, ή στα ζώα ή τα φυτά·

στ) η θανάτωση, ο αφανισμός, η κατοχή ή η σύλληψη προστατευόμενων ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα αυτών των ειδών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών·

ζ) η εμπορία με προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας ή χλωρίδας ή μερών ή παραγώγων αυτών, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα των ειδών αυτών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών·

η) κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση οικολογικού ενδιαφέροντος εντός προστατευόμενης περιοχής·

θ) η παραγωγή, εισαγωγή, εξαγωγή, διάθεση στην αγορά ή η χρήση ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

⁽¹⁾ ΕΕ L 190 της 12.7.2006, σ. 1.

Άρθρο 4

Ηθική αυτουργία και συνέργεια

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι η ηθική αυτουργία και η συνέργεια στην εσκεμμένη συμπεριφορά του άρθρου 3 τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα.

Άρθρο 5

Κυρώσεις

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν ότι τα αδικήματα τα οποία αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 τιμωρούνται με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις.

Άρθρο 6

Ευθύνη νομικών προσώπων

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα νομικά πρόσωπα να είναι δυνατό να θεωρηθούν υπεύθυνα για τα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4, εφόσον τα αδικήματα αυτά διαπράττονται επ' ωφελεία τους από οιοδήποτε πρόσωπο, το οποίο κατέχει ιδιουσα θέση εντός του νομικού προσώπου και ενεργεί ατομικά ή ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου με βάση:

α) εξουσία αναπροσώπωσης του νομικού προσώπου·

β) εξουσία λήψης αποφάσεων εξ ονόματος του νομικού προσώπου· ή

γ) εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν επίσης ότι νομικά πρόσωπα είναι δυνατό να θεωρηθούν υπεύθυνα και στην περίπτωση που η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου, από πρόσωπο που αναφέρεται στην παράγραφο 1, κατέστησε δυνατή τη διαπράξη αδικήματος που αναφέρεται στα άρθρα 3 και 4 επ' ωφελεία νομικού προσώπου από πρόσωπο το οποίο τελεί υπό την εξουσία του.

3. Η ευθύνη νομικών προσώπων βάσει των παραγράφων 1 και 2 δεν αποκλείει ποινική δίωξη κατά φυσικών προσώπων που είναι δράστες, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί στα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4.

Άρθρο 7

Κυρώσεις κατά νομικών προσώπων

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι τα νομικά πρόσωπα τα οποία θεωρούνται υπεύθυνα βάσει του άρθρου 6 τιμωρούνται με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις.

Άρθρο 8

Μεταφορά στην εθνική νομοθεσία

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία πριν από τις 26 Δεκεμβρίου 2010.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή, κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιαστών διατάξεων εθνικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία καθώς και πίνακα αντιστοιχίας μεταξύ των διατάξεων αυτών και της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 9

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 10

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Στρασβούργο, 19 Νοεμβρίου 2008.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο Πρόεδρος

H.-G. PÖTTERING

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

J.-P. JOUYET

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Κατάλογος κοινοτικών νομοθετικών πράξεων, που εκδόθηκαν δυνάμει της συνθήκης ΕΚ, η παράβαση των οποίων συνιστά παράνομη συμπεριφορά κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 στοιχείο α) σημείο i) της παρούσας οδηγίας

- Οδηγία 70/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1970, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ρύπανσης του αέρα από τις εκπομπές των οχημάτων με κινητήρα ⁽¹⁾.
- Οδηγία 72/306/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Αυγούστου 1972, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τα μέτρα κατά της ρύπανσης που προκαλείται από τις εκπομπές των πετρελαιοκινητήρων οχημάτων ⁽²⁾.
- Οδηγία 75/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 1975, περί διαθέσεως των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων ⁽³⁾.
- Οδηγία 76/160/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 1975, περί της ποιότητας των υδάτων κολυμβήσεως ⁽⁴⁾.
- Οδηγία 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων ⁽⁵⁾.
- Οδηγία 77/537/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά των εκπομπών μολυνόντων αερίων που προέρχονται από πετρελαιοκινητήρες προοριζόμενους για την προώθηση των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς ⁽⁶⁾.
- Οδηγία 78/176/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 1978, περί των αποβλήτων που προέρχονται από τη βιομηχανία διοξειδίου του τιτανίου ⁽⁷⁾.
- Οδηγία 79/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1978, περί απαγορεύσεως της θέσεως σε κυκλοφορία και της χρησιμοποίησεως φυτοφαρμακευτικών προϊόντων που περιέχουν ορισμένες δραστικές ουσίες ⁽⁸⁾.
- Οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών ⁽⁹⁾.
- Οδηγία 82/176/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1982, περί των οριακών τιμών και των ποιοτικών στόχων για τις απορρίψεις υδραργύρου από τον βιομηχανικό τομέα της ηλεκτρολύσεως των χλωριούχων αλάτων αλκαλίων ⁽¹⁰⁾.
- Οδηγία 83/513/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1983, για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις καδμίου ⁽¹¹⁾.
- Οδηγία 84/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Μαρτίου 1984, για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους όσον αφορά τις απορρίψεις υδραργύρου σε τομείς άλλους εκτός του τομέα της ηλεκτρολύσεως των χλωριούχων αλάτων των αλκαλίων ⁽¹²⁾.
- Οδηγία 84/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1984, σχετικά με την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από βιομηχανικές εγκαταστάσεις ⁽¹³⁾.
- Οδηγία 84/491/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 1984, σχετικά με τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις εξαχλωροκυκλοεξανίου ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 76 της 6.4.1970, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 190 της 20.8.1972, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ L 194 της 25.7.1975, σ. 23.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 31 της 5.2.1976, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 262 της 27.9.1976, σ. 201.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 220 της 29.8.1977, σ. 38.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 54 της 25.2.1978, σ. 19.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 33 της 8.2.1979, σ. 36.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 103 της 25.4.1979, σ. 1.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 81 της 27.3.1982, σ. 29.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 291 της 24.10.1983, σ. 1.

⁽¹²⁾ ΕΕ L 74 της 17.3.1984, σ. 49.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 188 της 16.7.1984, σ. 20.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ L 274 της 17.10.1984, σ. 11.

- Οδηγία 85/203/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 1985, σχετικά με τις προδιαγραφές ποιότητας του αέρα για το διοξείδιο του αζώτου ⁽¹⁾.
- Οδηγία 86/278/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1986, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της υλίας καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία ⁽²⁾.
- Οδηγία 86/280/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1986, σχετικά με τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις ορισμένων επικινδύνων ουσιών που υπάγονται στον κατάλογο I του παραρτήματος της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ ⁽³⁾.
- Οδηγία 87/217/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 1987, σχετικά με την πρόληψη και τη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος από τον αμίαντο ⁽⁴⁾.
- Οδηγία 90/219/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 1990, για την περιορισμένη χρήση γενετικής τροποποιημένων μικροοργανισμών ⁽⁵⁾.
- Οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων ⁽⁶⁾.
- Οδηγία 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων ⁽⁷⁾.
- Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης ⁽⁸⁾.
- Οδηγία 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για τα επικίνδυνα απόβλητα ⁽⁹⁾.
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας ⁽¹⁰⁾.
- Οδηγία 92/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των διαδικασιών εναρμόνισης των προγραμμάτων περιορισμού της ρύπανσης που προκαλούν τα απόβλητα της βιομηχανίας διοξειδίου του τιτανίου, με προοπτική την εξάλειψή της ⁽¹¹⁾.
- Οδηγία 94/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 1994, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών οι οποίες αφορούν τα σκάφη αναψυχής: οι διατάξεις που τροποποιήθηκαν με την οδηγία 2003/44/ΕΚ ⁽¹²⁾.
- Οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας ⁽¹³⁾.
- Οδηγία 94/63/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, για τον έλεγχο των εκπομπών πτητικών οργανικών ουσιών (VOC) που προέρχονται από την αποθήκευση βενζίνης και τη διάθεσή της από τις τερματικές εγκαταστάσεις στους σταθμούς διανομής καυσίμων ⁽¹⁴⁾.
- Οδηγία 96/49/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις οδηγόδρομικές μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 87 της 27.3.1985, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 181 της 4.7.1986, σ. 6.

⁽³⁾ ΕΕ L 181 της 4.7.1986, σ. 16.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 85 της 28.3.1987, σ. 40.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 117 της 8.5.1990, σ. 1.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 135 της 30.5.1991, σ. 40.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 230 της 19.8.1991, σ. 1.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 375 της 31.12.1991, σ. 1.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 377 της 31.12.1991, σ. 20.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 409 της 31.12.1992, σ. 11.

⁽¹²⁾ ΕΕ L 214 της 26.8.2003, σ. 18.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 365 της 31.12.1994, σ. 10.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ L 365 της 31.12.1994, σ. 24.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ L 235 της 17.9.1996, σ. 25.

- Οδηγία 96/59/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 1996, για τη διάθεση των πολυχλωροδιφαινυλίων και των πολυχλωροτριφαινυλίων (PCB/PCT) ⁽¹⁾.
- Οδηγία 96/62/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1996, για την εκτίμηση και τη διαχείριση της ποιότητας του αέρα του περιβάλλοντος ⁽²⁾.
- Οδηγία 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες ⁽³⁾.
- Οδηγία 97/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1997, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα ληπτικά μέτρα κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων προερχόμενων από κινητήρες εσωτερικής καύσης που τοποθετούνται σε μη οδικά κινητά μηχανήματα ⁽⁴⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους ⁽⁵⁾.
- Οδηγία 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά ⁽⁶⁾.
- Οδηγία 98/70/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ ⁽⁷⁾.
- Οδηγία 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης ⁽⁸⁾.
- Οδηγία 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1999, για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις ⁽⁹⁾.
- Οδηγία 1999/30/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 1999, σχετικά με τις οριακές τιμές διοξειδίου του θείου, διοξειδίου του αζώτου και οξειδίων του αζώτου, σωματιδίων και μολύβδου, στον αέρα του περιβάλλοντος ⁽¹⁰⁾.
- Οδηγία 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων ⁽¹¹⁾.
- Οδηγία 1999/32/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο ⁽¹²⁾.
- Οδηγία 2000/53/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους ⁽¹³⁾.
- Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ⁽¹⁴⁾.
- Οδηγία 2000/69/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000, για οριακές τιμές βενζολίου και μονοξειδίου του άνθρακα στον αέρα του περιβάλλοντος ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 243 της 24.9.1996, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ L 296 της 21.11.1996, σ. 55.

⁽³⁾ ΕΕ L 10 της 14.1.1997, σ. 13.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 59 της 27.2.1998, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 61 της 3.3.1997, σ. 1.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 123 της 24.4.1998, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 350 της 28.12.1998, σ. 58.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 330 της 5.12.1998, σ. 32.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 85 της 29.3.1999, σ. 1.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 163 της 29.6.1999, σ. 41.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 182 της 16.7.1999, σ. 1.

⁽¹²⁾ ΕΕ L 121 της 11.5.1999, σ. 13.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 269 της 21.10.2000, σ. 34.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ L 313 της 13.12.2000, σ. 12.

- Οδηγία 2000/76/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2000, για την αποτέφρωση των αποβλήτων ⁽¹⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2037/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος ⁽²⁾.
- Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον ⁽³⁾.
- Οδηγία 2001/80/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2001, για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων ⁽⁴⁾.
- Οδηγία 2002/3/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2002, σχετικά με το όζον στον ατμοσφαιρικό αέρα ⁽⁵⁾.
- Οδηγία 2002/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού ⁽⁶⁾.
- Οδηγία 2002/96/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) ⁽⁷⁾.
- Οδηγία 2004/107/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα ⁽⁸⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 648/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, σχετικά με τα απορριπτικά ⁽⁹⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 850/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τους έμμοιους οργανικούς ρύπους και την τροποποίηση της οδηγίας 79/117/ΕΟΚ ⁽¹⁰⁾.
- Οδηγία 2005/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά των εκπομπών αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ανάφλεξης με συμπίεση που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, καθώς και κατά των εκπομπών αερίων ρύπων από κινητήρες επιβαλλόμενης ανάφλεξης που τροφοδοτούνται με φυσικό αέριο ή υγραέριο και χρησιμοποιούνται σε οχήματα ⁽¹¹⁾.
- Οδηγία 2005/78/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Νοεμβρίου 2005, για την εφαρμογή της οδηγίας 2005/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά των εκπομπών αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ανάφλεξης με συμπίεση που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, καθώς και κατά των εκπομπών αερίων ρύπων από κινητήρες επιβαλλόμενης ανάφλεξης που τροφοδοτούνται με φυσικό αέριο ή υγραέριο και χρησιμοποιούνται σε οχήματα ⁽¹²⁾.
- Οδηγία 2006/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση της ποιότητας των υδάτων καλύψεως ⁽¹³⁾.
- Οδηγία 2006/11/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2006, για τη ρύπανση που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας ⁽¹⁴⁾.
- Οδηγία 2006/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 332 της 28.12.2000, α. 91.

⁽²⁾ ΕΕ L 244 της 29.9.2000, α. 1.

⁽³⁾ ΕΕ L 106 της 17.4.2001, α. 1.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 309 της 27.11.2001, α. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 67 της 9.3.2002, α. 14.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 37 της 13.2.2003, α. 19.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 37 της 13.2.2003, α. 24.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 23 της 26.1.2005, α. 3.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 104 της 8.4.2004, α. 1.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 158 της 30.4.2004, α. 7.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 275 της 20.10.2005, α. 1.

⁽¹²⁾ ΕΕ L 313 της 29.11.2005, α. 1.

⁽¹³⁾ ΕΕ L 64 της 4.3.2006, α. 37.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ L 64 της 4.3.2006, α. 52.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ L 114 της 27.4.2006, α. 9.

- Οδηγία 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας ⁽¹⁾.
- Οδηγία 2006/40/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για τις εκπομπές των συστημάτων κλιματισμού των μηχανοκίνητων οχημάτων ⁽²⁾.
- Οδηγία 2006/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, περί της ποιότητας των γλυκών υδάτων που έχουν ανάγκη προστασίας ή βελτιώσεως για τη διατήρηση της ζωής των ιχθύων ⁽³⁾.
- Οδηγία 2006/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών σπλών και συσσωρευτών ⁽⁴⁾.
- Οδηγία 2006/118/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση ⁽⁵⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 842/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για ορισμένα φθοριούχα αέρια θερμοκηπίου ⁽⁶⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων ⁽⁷⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 715/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2007, που αφορά την έγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων όσον αφορά εκπομπές από ελαφρά επιβατηγά και εμπορικά οχήματα (ευρώ 5 και ευρώ 6) και σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες επισκευής και συντήρησης οχημάτων ⁽⁸⁾.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1418/2007 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με την εξαγωγή για αξιοποίηση ορισμένων αποβλήτων που περιέχονται στο παράρτημα ΙΙΙ ή ΙΙΙΑ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου προς ορισμένες χώρες στις οποίες δεν εφαρμόζεται η απόφαση του ΟΟΣΑ για τον έλεγχο των διασυνοριακών διακινήσεων αποβλήτων ⁽⁹⁾.
- Οδηγία 2008/1/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 102 της 11.4.2006, σ. 15.

⁽²⁾ ΕΕ L 161 της 14.6.2006, σ. 12.

⁽³⁾ ΕΕ L 264 της 25.9.2006, σ. 20.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 266 της 26.9.2006, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 372 της 27.12.2006, σ. 19.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 161 της 14.6.2006, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 190 της 12.7.2006, σ. 1.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 171 της 29.6.2007, σ. 1.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 316 της 4.12.2007, σ. 6.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 24 της 29.1.2008, σ. 8.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Κατάλογος κοινοτικών νομοθετικών πράξεων, που εκδόθηκαν δυνάμει της συνθήκης Ευρατόμ, η παράβαση των οποίων συνιστά παράνομη συμπεριφορά κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 στοιχείο α) σημείο ii) της παρούσας οδηγίας

- Οδηγία 96/29/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 1996, για τον καθορισμό των βασικών κανόνων ασφάλειας για την προστασία της υγείας των εργαζομένων και του πληθυσμού από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιονίζουσες ακτινοβολίες ⁽¹⁾
- Οδηγία 2003/122/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για τον έλεγχο των κλειστών πηγών ραδιενέργειας και των έκθετων πηγών ⁽²⁾
- Οδηγία 2006/117/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, σχετικά με την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου πυρηνικού καυσίμου ⁽³⁾

⁽¹⁾ ΕΕ L 159 της 29.6.1996, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 346 της 31.12.2003, σ. 57.

⁽³⁾ ΕΕ L 337 της 5.12.2006, σ. 21.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 24

13 Φεβρουαρίου 2012

ΝΟΜΟΣ ΥΠ ΑΡΙΘ. 4042

Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδουμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1

Σκοπός - Αντικείμενο - Πεδίο εφαρμογής

1. Με τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 9 της Ενότητας Α' εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2008 «σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L328/28/6.12.2008) και θεσπίζονται αποτρεπτικές, αποτελεσματικές και αναλογικές κυρώσεις, μέσω του ποινικού δικαίου, για τις περιπτώσεις που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ποινικής προστασίας του.

2. Με τις διατάξεις των άρθρων 10 έως 48 της Ενότητας Β' εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 312/3 της 22.11.2008) και θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων και περιορίζοντας το συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτώνοντας την αποδοτικότητά της.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α'

ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
(ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ
ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/99/ΕΚ)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 2

(άρθρο 2 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ)
Ορισμοί

Κατά την έννοια του νόμου αυτού νοούνται ως:

1) «Παράνομη»: κάθε παράβαση της νομοθεσίας που εκτίθεται στα Παραρτήματα Α' και Β' της παρούσας ενότητας, όπως εκάστοτε ισχύει.

2) «Προστατευόμενα είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας»:

α) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο στ', τα είδη που απαριθμούνται:

αα) στο παράρτημα IV του άρθρου 20 της 33318/3028/1998 κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Πολιτισμού (Β' 1289), όπως τροποποιήθηκε με την 14849/853 /2008 κοινή υπουργική

απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (Β' 645), οι οποίες εκδόθηκαν σε συμμόρφωση με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».

ββ) στο Παράρτημα Ι του άρθρου 14 της 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 1495), που εκδόθηκε σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Περί διατήρησης των άγριων πτηνών», όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, τα οποία ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της εν λόγω απόφασης.

β) για τους σκοπούς του άρθρου 3 στοιχείο ζ', τα είδη που απαριθμούνται στα Παραρτήματα Α' ή Β' του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/1997 του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1996 «για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους».

3) «Οικότοπος/ενδιαιτήμα εντός προστατευόμενης περιοχής»: κάθε οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφοι 1, 2 και 4 της 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης ή κάθε φυσικός οικότοπος ή οικότοπος ειδών για τον οποίο μια περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος Β' της 33318/3028/1998 κοινής υπουργικής απόφασης.

4) «Νομικό πρόσωπο»: κάθε νομική οντότητα (legal entity) που έχει το καθεστώς αυτό βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πλην κρατών ή δημόσιων φορέων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας, καθώς και διεθνών οργανισμών δημοσίου δικαίου.

**ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΕΘΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2008/99/ΕΚ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ - ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΝΟΜΙΚΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

**Άρθρο 3
(άρθρο 3 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ)
Αδίκηματα**

Τιμωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου:

α) η απόρριψη, εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες, στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους, την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά·

β) η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής εποπτείας των πράξεων αυτών και της επακόλουθης συντήρησης των εγκαταστάσεων διάθεσης, και συμπεριλαμβανομένων δράσεων που εκτελούνται από εμπόρους ή μεσίτες (διαχείριση των αποβλήτων), που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά·

γ) η αποστολή αποβλήτων, οσάκις η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 35 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων και διενεργείται σε μη αμελητέα ποσότητα, ανεξάρτητα από το εάν εκτελείται ως ενιαία μεταφορά ή ως πολλαπλές μεταφορές που φαίνονται αλληλένδετες·

δ) η λειτουργία μονάδας, η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται ή χρησιμοποιούνται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα και η οποία προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει, εκτός της μονάδας, το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά·

ε) η παραγωγή, η επεξεργασία, η διαχείριση, η χρήση, η κατοχή, η αποθήκευση, η μεταφορά, η εισαγωγή, η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικίνδυνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη σε πρόσωπα ή ουσιαστική βλάβη στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά·

στ) η θανάτωση, ο αφανισμός, η κατοχή ή η σύλληψη προστατευόμενων ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα αυτών των ειδών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών·

ζ) η εμπορία με προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας ή χλωρίδας ή μερών ή παραγώγων αυτών, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα των ειδών αυτών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών·

η) κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση του οικότοπου/ ενδιαιτήματος μέσα σε προστατευόμενη περιοχή·

θ) η παραγωγή, εισαγωγή, διάθεση στην αγορά ή η χρήση ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

**Άρθρο 4
(άρθρο 6 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ)
Ευθύνη νομικών προσώπων**

1. Τα νομικά πρόσωπα θεωρούνται υπεύθυνα για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3, εφόσον τα αδικήματα αυτά διαπράττονται επ' ωφελεία τους από οποιοδήποτε πρόσωπο, το οποίο κατέχει ιθύνουσα θέση εντός του νομικού προσώπου και ενεργεί ατομικά ή ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου με βάση:

α) εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου,
β) εξουσία λήψης αποφάσεων εξ ονόματος του νομικού προσώπου ή
γ) εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.

2. Τα νομικά πρόσωπα θεωρούνται υπεύθυνα και στην περίπτωση που η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου, από πρόσωπο που αναφέρεται στην παράγραφο 1, κατέστησε δυνατή τη διάπραξη αδικήματος που αναφέρεται στο άρθρο 3 επ' ωφελεία νομικού προσώπου, από πρόσωπο το οποίο τελεί υπό την εξουσία του.

3. Η ευθύνη νομικών προσώπων βάσει των παραγράφων 1 και 2 δεν αποκλείει ποινική δίωξη κατά φυσικών

προσώπων που είναι δράστες, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί στα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 5
Κυρώσεις κατά νομικών προσώπων
(άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ)

Τα νομικά πρόσωπα, τα οποία θεωρούνται υπεύθυνα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4, τιμωρούνται σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως τροποποιείται με την παράγραφο 4 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6

1. Για την εφαρμογή των άρθρων 2 έως 9, στην έννοια του όρου «παράνομη», όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2, εκτός των παραβάσεων της νομοθεσίας που περιγράφεται στα Παραρτήματα Α' και Β', περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες παραβάσεις:

α) όλων των λοιπών κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του ν. 1650/1986 (Α' 160) όπως ισχύει,

β) των διατάξεων του ν. 3199/2003 (Α' 280), του ν. 3937/2011 (Α' 60) και του ν. 4014/2011 (Α' 209), καθώς και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των νόμων αυτών,

γ) των διατάξεων του ν. 2939/2001 (Α' 179), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3854/2010 (Α' 94), καθώς και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του,

δ) των διατάξεων του π.δ. 148/2009 (Α' 190).

Τα αδικήματα που αναφέρονται στις περιπτώσεις α', β', γ' και δ' της προηγούμενης παραγράφου τιμωρούνται, σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου.

2) Για την εφαρμογή των άρθρων 2 έως 9, ο όρος «ιθύνουσα θέση» έχει την εξής έννοια:

«Ιθύνουσα θέση»: η θέση που κατέχει φυσικό πρόσωπο σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο όταν έχει εξουσία, ενεργώντας ατομικά ή ως μέλος οργάνου, είτε να εκπροσωπεί είτε να λαμβάνει αποφάσεις για λογαριασμό του είτε να ασκεί έλεγχο εντός αυτού.

Η έννοια του όρου αυτού ισχύει και για την εφαρμογή του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου.

3) Τα αδικήματα που κατ' ελάχιστο περιγράφονται στο άρθρο 3 τιμωρούνται σύμφωνα με τους όρους και τις διακρίσεις του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν. 1650/1986 (Α' 160)
«ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ»
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Άρθρο 7

Τροποποίηση του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 (Α' 160)

Το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 τροποποιείται ως εξής:

1. Η παρ. 1 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος ασκεί δραστηριότητα ή επιχείρηση χωρίς την απαιτούμενη, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3010/2003 (Α' 91) και το ν. 4014/2011 (Α' 209), ή των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του, άδεια ή έγκριση, ή υπερβαίνει τα όρια της άδειας ή έγκρισης που του έχει χορηγηθεί και υποβαθμίζει το περιβάλλον, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο ετών ή και χρηματική ποινή 1.000,00 έως 60.000,00 ευρώ.»

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Όποιος προκαλεί ρύπανση ή υποβαθμίζει το περιβάλλον με πράξη ή παράλειψη που αντιβαίνει στις διατάξεις του νόμου αυτού ή των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή και χρηματική ποινή 3.000,00 έως 60.000,00 ευρώ. Αν η πράξη του προηγούμενου εδαφίου τελέστηκε από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή και χρηματική ποινή. Αν οι αρνητικές επιπτώσεις της ρύπανσης ή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος είναι, με βάση το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή την έκταση ή τη σημασία της υποβάθμισης, περιορισμένες επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή και χρηματική ποινή.»

3. Η παράγραφος 3 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Αν η πράξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου:

(α) τελέστηκε από υπαίτιο που σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών ή και χρηματική ποινή 20.000,00 έως 150.000,00 ευρώ,

(β) τελέστηκε με τον ανωτέρω σκοπό και το συνολικό οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος υπερβαίνει το ποσό των 73.000,00 ευρώ ή από υπαίτιο που διαπράττει εγκλήματα του παρόντος άρθρου κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος υπερβαίνει το ποσό των 15.000,00 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη ή και χρηματική ποινή 60.000,00 έως 250.000,00 ευρώ,

(γ) δημιούργησε, με βάση το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή την έκταση ή τη σημασία της υποβάθμισης, κίνδυνο σοβαρής ή ευρείας ρύπανσης ή υποβάθμισης ή σοβαρής ή ευρείας οικολογικής και περιβαλλοντικής διατάραξης ή καταστροφής, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών ή και χρηματική ποινή 20.000,00 έως 150.000,00 ευρώ,

(δ) δημιούργησε κίνδυνο θανάτου εμβρύου ή ανθρώπου ή εμφάνισης βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης σε νεογνό ή βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης ανθρώπου, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη ή και χρηματική ποινή 150.000,00 έως 500.000,00 ευρώ,

(ε) είχε ως επακόλουθο σοβαρή ή ευρεία ρύπανση ή υποβάθμιση ή σοβαρή ή ευρεία οικολογική και περιβαλλοντική διατάραξη ή καταστροφή, με βάση το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή την έκταση ή τη σημασία της υποβάθμισης ή το θάνατο εμβρύου ή ανθρώπου ή την εμφάνιση βαριάς σωματικής ή διανοητικής πάθησης σε νεογνό ή τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση ανθρώπου, επιβάλλεται κάθειρξη ή και χρηματική ποινή 150.000,00 έως 500.000,00 ευρώ.

Αν οι πράξεις των στοιχείων γ', δ' και ε' της παραγράφου αυτής τελέστηκαν από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή και χρηματική ποινή 60.000,00 έως 150.000,00 ευρώ.»

4. Η παράγραφος 5 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«5.1. Τα φυσικά πρόσωπα που κατέχουν ιθύνουσα θέση σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο και ιδίως οι πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, οι εντεταλμένοι ή διευθύνοντες σύμβουλοι ανώνυμων εταιριών, οι διαχειριστές εταιριών περιορισμένης ευθύνης, ο πρόεδρος του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου συνεταιρισμών, έχουν ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να εποπτεύουν και να ελέγχουν την τήρηση, από φυσικά πρόσωπα που τελούν υπό τις εντολές του, των διατάξεων του παρόντος νόμου και των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων κανονιστικών πράξεων, που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

5.2. Το φυσικό πρόσωπο, το οποίο κατέχει ιθύνουσα θέση, τιμωρείται ως αυτουργός για κάθε πράξη ή παράλειψη, που προβλέπεται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου αυτού και τελέσθηκε κατά ή εξ αφορμής της δραστηριότητας ή επιχείρησης του νομικού προσώπου, εφόσον αυτή δεν αποτράπηκε λόγω της παράλειψής του, από πρόθεση ή από αμέλεια, να ασκήσει την προβλεπόμενη στην περίπτωση 5.1 εποπτεία ή έλεγχο, ανεξάρτητα από την τυχόν ποινική ή αστική ή διοικητική ευθύνη άλλου φυσικού προσώπου ή του ίδιου νομικού προσώπου.

5.3. Αν η πράξη ή παράλειψη, που προβλέπεται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου αυτού ή οποιαδήποτε μορφή συμμετοχής σε αυτές, τελέσθηκαν προς όφελος νομικού προσώπου από φυσικό πρόσωπο το οποίο κατέχει ιθύνουσα θέση, πέραν της ποινικής ευθύνης του φυσικού προσώπου, επιβάλλεται και στο νομικό πρόσωπο, ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα των επιπτώσεων στο περιβάλλον:

(α) διοικητικό πρόστιμο μέχρι του τριπλάσιου της αξίας του οφέλους που επιτεύχθηκε ή επιδιώχθηκε ή
(β) προσωρινή ή σε περίπτωση υποτροπής οριστική απαγόρευση άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας ή
(γ) πρόσκαιρος ή οριστικός αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή

(δ) η δημοσίευση, με δαπάνες του, της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης σε δύο ημερήσιες εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας ή συνδυασμός των ανωτέρω κυρώσεων.

5.4. Οι ίδιες κυρώσεις επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο και στην περίπτωση που η παράλειψη άσκησης της προβλεπόμενης στην περίπτωση 5.1. εποπτείας ή ελέγχου από φυσικό πρόσωπο, που κατέχει ιθύνουσα θέση, κατέστησε δυνατή την τέλεση από φυσικά πρόσωπα που τελούν υπό τις εντολές του, των ποινικών αδικημάτων, που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου αυτού προς όφελος του νομικού προσώπου.

5.5. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού καθορίζεται ο τρόπος, τα όργανα και η διαδικασία επιβολής των κυρώσεων της περίπτωσης 5.3., καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της.

5.6. Το διοικητικό πρόστιμο που προβλέπεται στην υποπερίπτωση α' της περίπτωσης 5.3., αποτελεί έσοδο υπέρ του «Πράσινου Ταμείου» σύμφωνα με την περίπτω-

ση ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του ν. 3889/2010 (Α' 182).»

5. Η παράγραφος 6 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«6. Αν ο δράστης των παραβάσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού περιορίσει ο ίδιος ή (αν) τρίτος που ενεργεί κατ' εντολή ή για λογαριασμό του συντελέσει, με έγκαιρη αναγγελία προς την αρχή, αποτελεσματικά στην ουσιαστική μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ρύπανσης ή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, που προκάλεσε η πράξη ή η παράλειψή του, το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει ποινή μειωμένη, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Ποινικού Κώδικα ή να τον απαλλάξει από κάθε ποινή.»

6. Η παρ. 7 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται ως εξής:

«7. Στις περιπτώσεις εγκλημάτων του κεφαλαίου αυτού ως πολιτικός ενάγων μπορεί να παρίσταται το Δημόσιο, καθώς και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων τελέσθηκε το έγκλημα, το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, πανεπιστήμια, άλλοι επιστημονικοί φορείς, δικηγορικοί σύλλογοι, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φυσικά πρόσωπα, ανεξάρτητα αν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία, προς υποστήριξη της κατηγορίας και μόνο και με αίτημα ιδίως την αποκατάσταση των πραγμάτων, στο μέτρο που είναι δυνατή. Έγγραφο προδικασίας δεν απαιτείται.»

Άρθρο 8

Τροποποίηση ποινικών διατάξεων

1. Στο τέλος της πρώτης παραγράφου του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται η φράση «... καθώς και τη νομοθεσία περί προστασίας του περιβάλλοντος.».

2. Στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων κ.λπ.» (Α' 166) προστίθεται περίπτωση ιθ' και η υπάρχουσα περίπτωση ιθ' αναριθμείται σε κ' ως εξής:

«ιθ) τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις του άρθρου 28 παράγραφος 3 εδάφιο α' του ν. 1650/1986.».

3. Στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του ν. 2225/1994 «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις» (Α' 121) προστίθεται εδάφιο θ' ως εξής:

«θ) το άρθρο 28 του ν. 1650/1986.».

Άρθρο 9

Ειδικές δικονομικές διατάξεις

1. Η προκαταρκτική εξέταση και η προανάκριση των εγκλημάτων, που προβλέπονται στο άρθρο 28 του ν. 1650/1986, ενεργείται και από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, συνεπικουρούμενους, εφόσον χρειαστεί και μετά από πρόσκλησή τους, από τους κατά περίπτωση αρμόδιους γενικούς ή ειδικούς προανακριτικούς υπαλλήλους, πάντοτε υπό τη διεύθυνση και την εποπτεία του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος τέλεσης. Οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος έχουν αρμοδιότητα για όλη τη χώρα και εφοδιάζονται για όλη τη διάρκεια της θητείας τους με υπηρεσιακή ταυτότητα, που αποδεικνύει την ιδιότητά τους. Η διενέργεια ή η συμμετοχή τους σε ανακριτικές πράξεις

δεν αποκλείει την εξέτασή τους ως μάρτυρες, λόγω των εξειδικευμένων γνώσεών τους, κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο.

2. Ειδικά για τα κακουργήματα που προβλέπονται στον ανωτέρω νόμο, η, κατά τη διάταξη του άρθρου 253 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια των μορφών έρευνας, που περιγράφονται στις διατάξεις του άρθρου 253Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται με αυτές.

3. Κατά την ποινική διαδικασία για τα κακουργήματα που προβλέπονται στον ανωτέρω νόμο μπορεί να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την αποτελεσματική προστασία από πιθανή εκδίκηση ή εκφοβισμό των καταγγελλόντων τις πράξεις αυτές ή των ουσιαστών μαρτύρων, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 9 παράγραφοι 2 ως και 4 του ν. 2928/2001.

4. Δεν είναι άδικη η πράξη ειδικού ή γενικού προανακριτικού υπαλλήλου που με σκοπό την αποκάλυψη ή σύλληψη προσώπου που διαπράττει έγκλημα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 28 του ν. 1650/1986, εμφανίζεται ενδιαφερόμενος για τη συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση, διάθεση και αξιοποίηση και γενικά τη διαχείριση αποβλήτων. Το ίδιο ισχύει και για τον ιδιώτη που με αυτόν το σκοπό ενεργεί ύστερα από πρόταση των αρμόδιων προανακριτικών υπαλλήλων για τα ανωτέρω εγκλήματα. Οφείλει όμως, στην περίπτωση αυτή, ο ανωτέρω υπάλληλος να ειδοποιήσει προηγουμένως, έστω και τηλεφωνικά, τον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Επίσης, δεν είναι άδικη η πράξη ειδικού ή γενικού προανακριτικού υπαλλήλου, όταν ύστερα από βάσιμη καταγγελία ή ισχυρές υπόνοιες ενεργεί έρευνα σε μεταφορικό μέσο για την ανεύρεση αποβλήτων.

5. Για την εκδίκαση των κακουργημάτων, που προβλέπονται στον ανωτέρω νόμο, αρμόδιο είναι το Τριμελές Εφετείο.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄
ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ
(ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ
2008/98/ΕΚ)

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 10
(άρθρο 2 της Οδηγίας)
Εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής

1. Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου:

α) τα αέρια απόβλητα που εκλύονται στην ατμόσφαιρα και το διοξείδιο του άνθρακα το οποίο δεσμεύεται και μεταφέρεται για αποθήκευση σε γεωλογικούς σχηματισμούς και το οποίο αποθηκεύεται σε γεωλογικούς σχηματισμούς σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2009 (ΕΕ L 140/114/5.6.2009), ή εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 αυτής,

β) τα (επιτόπου) εδάφη, που περιλαμβάνουν ρυπασμένες (contaminated) γαίες που δεν έχουν ακόμα εκσκαφθεί, και τα κτίρια που συνδέονται μόνιμα με εδάφη,

γ) μη ρυπασμένα (contaminated) γη και άλλα φυσικά υλικά που έχουν εκσκαφθεί κατά τη διάρκεια κατασκευαστικών δραστηριοτήτων, εφόσον είναι βέβαιο ότι το υλικό αυτό θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή στη φυσική του κατάσταση, στο χώρο από τον οποίο έγινε η εκσκαφή,

δ) τα ραδιενεργά απόβλητα,

ε) τα αποχαρακτηρισμένα εκρηκτικά (decommissioned explosives),

στ) τα περιπτώματα, εφόσον δεν καλύπτονται από την περίπτωση β΄ της παραγράφου 2, το άχυρο και άλλα φυσικά ακίνδυνα υλικά προερχόμενα από τη γεωργία ή τη δασοκομία, τα οποία χρησιμοποιούνται στη γεωργία ή τη δασοκομία ή για την παραγωγή ενέργειας από βιομάζα με διαδικασίες ή μεθόδους που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον και δεν θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία.

2. Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, μόνο εφόσον η διαχείρισή τους διέπεται από άλλες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις ή εθνικές διατάξεις που μεταφέρουν οδηγίες στην εθνική έννομη τάξη:

α) τα λύματα (waste waters),

β) τα ζωικά υποπροϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των μεταποιημένων προϊόντων που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 (ΕΕ L 300/1/14.11.2009), εκτός από εκείνα που προορίζονται για αποτέφρωση, υγειονομική ταφή ή χρήση σε εγκαταστάσεις βιοαερίου ή κομποστοποίησης ή λιπασματοποίησης,

γ) τα πτώματα ζώων, τα οποία απονήσκουν εκτός σφαγείων, συμπεριλαμβανομένων ζώων που θανατώνονται για την εξάλειψη επιζωοτιών και διατίθενται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1069/2009,

δ) τα απόβλητα που προκύπτουν από εργασίες έρευνας, εξόρυξης, επεξεργασίας και αποθήκευσης ορυκτών πόρων και από τις εργασίες εκμετάλλευσης λατομείων που καλύπτονται από την υπ' αριθ. 39624/2209/Ε.103/2009 (Β΄ 2076) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (Οδηγία 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας, ΕΕ L 102/15/11.4.2006).

3. Με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις ή εθνικές διατάξεις που μεταφέρουν οδηγίες στην εθνική έννομη τάξη, τα ιζήματα που επαναποθετούνται σε επιφανειακά ύδατα με σκοπό τη διαχείριση των υδάτων και των υδάτινων οδών ή την πρόληψη πλημμυρών ή την εκτέλεση εγγειοβελτιωτικών έργων ή το μετριασμό των επιπτώσεων από πλημμύρες και ξηρασίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, εφόσον αποδειχθεί ότι τα ιζήματα αυτά δεν είναι επικίνδυνα.

Άρθρο 11
(άρθρο 3 της Οδηγίας)
Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. *απόβλητα*: κάθε ουσία ή αντικείμενο, το οποίο ο κάτοχος του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει,

2. *επικίνδυνα απόβλητα*: τα απόβλητα που εμφανίζουν μία ή περισσότερες από τις επικίνδυνες ιδιότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ,

3. *απόβλητα έλαια*: τα ορυκτέλαια ή τα συνθετικά λιπαντικά ή τα βιομηχανικά έλαια που δεν είναι πλέον κατάλληλα για τη χρήση, για την οποία αρχικώς προορίζονταν, όπως τα χρησιμοποιημένα έλαια κινητήρων εσωτερικής καύσης, τα έλαια κιβωτίων ταχυτήτων, τα λιπαντικά έλαια, τα έλαια για στροβίλους και τα υδραυλικά έλαια,

4. *βιολογικά απόβλητα (βιοαπόβλητα)*: τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα κήπων και πάρκων, τα απορρίμματα τροφών και μαγειρειών από σπίτια, εστιατόρια, εγκαταστάσεις ομαδικής εστίασης και χώρους πωλήσεων λιανικής και τα συναφή απόβλητα από εγκαταστάσεις μεταποίησης τροφίμων,

5. *παραγωγός αποβλήτων*: κάθε πρόσωπο, του οποίου οι δραστηριότητες παράγουν απόβλητα (αρχικός παραγωγός αποβλήτων) ή κάθε πρόσωπο που πραγματοποιεί εργασίες προεπεξεργασίας, ανάμειξης ή άλλες οι οποίες οδηγούν σε μεταβολή της φύσης ή της σύνθεσης των αποβλήτων αυτών,

6. *κάτοχος αποβλήτων*: ο παραγωγός αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, στην κατοχή του οποίου ευρίσκονται τα απόβλητα,

7. *έμπορος*: οποιαδήποτε επιχείρηση, η οποία ενεργεί ως εντολέας για την αγορά και την περαιτέρω πώληση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των εμπορών που δεν καθίστανται υλικοί κάτοχοι των αποβλήτων,

8. *μεσίτης*: οποιαδήποτε επιχείρηση, η οποία οργανώνει την ανάκτηση ή τη διάθεση αποβλήτων για λογαριασμό τρίτων, συμπεριλαμβανομένων των μεσιτών που δεν καθίστανται υλικοί κάτοχοι των αποβλήτων,

9. *διαχείριση αποβλήτων*: η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση και διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας των εργασιών αυτών, καθώς και της επίβλεψης των χώρων διάθεσης (disposal sites) και των ενεργειών στις οποίες προβαίνουν οι έμποροι ή οι μεσίτες,

10. *συλλογή*: η συγκέντρωση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της προκαταρκτικής διαλογής και της προκαταρκτικής αποθήκευσης αποβλήτων με σκοπό τη μεταφορά τους σε εγκατάσταση επεξεργασίας αποβλήτων,

11. *χωριστή συλλογή*: η συλλογή όπου μια ροή αποβλήτων διατηρείται χωριστά με βάση τον τύπο και τη φύση για να διευκολυνθεί η ειδική επεξεργασία,

12. *πρόληψη*: τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται πριν μία ουσία, υλικό ή προϊόν καταστούν απόβλητα, και τα οποία μειώνουν:

α) την ποσότητα των αποβλήτων, μέσω επαναχρησιμοποίησης ή παράτασης της διάρκειας ζωής των προϊόντων,

β) τις αρνητικές επιπτώσεις των παραγόμενων αποβλήτων στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, ή

γ) την περιεκτικότητα των υλικών και προϊόντων σε επικίνδυνες ουσίες,

13. *επαναχρησιμοποίηση*: κάθε εργασία με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία που δεν είναι απόβλητα χρησιμοποιούνται εκ νέου για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν,

14. *επεξεργασία*: οι εργασίες ανάκτησης ή διάθεσης, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η προετοιμασία πριν από την ανάκτηση ή τη διάθεση,

15. *ανάκτηση*: οποιαδήποτε εργασία της οποίας το κύ-

ριο αποτέλεσμα είναι ότι απόβλητα εξυπηρετούν ένα χρήσιμο σκοπό αντικαθιστώντας άλλα υλικά τα οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένης λειτουργίας, ή ότι απόβλητα υφίστανται προετοιμασία για την πραγματοποίηση αυτής της λειτουργίας, είτε στην εγκατάσταση είτε στο γενικότερο πλαίσιο της οικονομίας. Στο Παράρτημα ΙΙ παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των εργασιών ανάκτησης,

16. *προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση*: κάθε εργασία ανάκτησης που συνιστά έλεγχο, καθαρισμό ή επισκευή, με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία προϊόντων που αποτελούν πλέον απόβλητα προετοιμάζονται προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν χωρίς άλλη προεπεξεργασία,

17. *ανακύκλωση*: οποιαδήποτε εργασία ανάκτησης με την οποία τα απόβλητα μετατρέπονται εκ νέου σε προϊόντα, υλικά ή ουσίες που προορίζονται είτε να εξυπηρετήσουν και πάλι τον αρχικό τους σκοπό είτε άλλους σκοπούς. Περιλαμβάνει την επανεπεξεργασία οργανικών υλικών αλλά όχι την ανάκτηση ενέργειας και την επανεπεξεργασία σε υλικά που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα ή σε εργασίες επίχωσης,

18. *αναγέννηση αποβλήτων ελαίων*: οποιαδήποτε εργασία ανακύκλωσης με την οποία μπορούν να παραχθούν βασικά έλαια με τη διύλιση αποβλήτων ορυκτελαίων, και συγκεκριμένα με την αφαίρεση των προσμίξεων, των προϊόντων οξείδωσης και των προσθέτων που περιέχονται στα έλαια αυτά,

19. *διάθεση*: οποιαδήποτε εργασία η οποία δεν συνιστά ανάκτηση, ακόμη και στην περίπτωση που η εργασία έχει ως δευτερογενή συνέπεια την ανάκτηση ουσιών ή ενέργειας. Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των εργασιών διάθεσης,

20. *βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές*: οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές κατά την έννοια της παραγράφου 10 του άρθρου 3 της Οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) – (ΕΕ L 334/17/17.12.2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Άρθρο 12 (άρθρο 5 της Οδηγίας) Υποπροϊόντα (By-products)

1. Μια ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 11, αλλά υποπροϊόν μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου,

β) η ουσία ή το αντικείμενο είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν απευθείας χωρίς άλλη επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής,

γ) η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μιας παραγωγικής διαδικασίας, και

δ) η περαιτέρω χρήση είναι σύννομη, δηλαδή η ουσία ή το αντικείμενο πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις περί

προϊόντων και προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας για τη συγκεκριμένη χρήση και δεν προκειται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

2. Με βάση τους όρους που ορίζονται στην παράγραφο 1, μπορεί να λαμβάνονται μέτρα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που καθορίζουν τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου συγκεκριμένες ουσίες ή αντικείμενα να μπορούν να θεωρηθούν υποπροϊόντα και όχι απόβλητα, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 11 παράγραφος 1. Τα μέτρα αυτά θεσπίζονται με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τίθενται αυτόματα σε ισχύ.

Άρθρο 13
(άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας)
Αποχαρκτηρισμός αποβλήτων και κατάλογος αποβλήτων

1. Ορισμένα προσδιορισμένα απόβλητα παύουν να αποτελούν απόβλητα κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 11, εάν έχουν υποστεί εργασία ανάκτησης, περιλαμβανομένης της ανακύκλωσης, και πληρούν ειδικά κριτήρια που καθορίζονται σύμφωνα με τους ακόλουθους όρους:

- α) η ουσία ή το αντικείμενο χρησιμοποιείται συνήθως για συγκεκριμένους σκοπούς,
- β) υπάρχει αγορά ή ζήτηση για τη συγκεκριμένη ουσία ή αντικείμενο,
- γ) η ουσία ή το αντικείμενο πληροί τις τεχνικές απαιτήσεις για τους συγκεκριμένους σκοπούς και συμμορφώνονται προς την κείμενη νομοθεσία και τα πρότυπα που ισχύουν για τα προϊόντα και
- δ) η χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου δεν πρόκειται να έχει δυσμενή αντίκτυπο στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

Τα κριτήρια περιλαμβάνουν οριακές τιμές για τους ρύπους, όπου απαιτείται, και συνεκτιμούν ενδεχόμενες δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ουσίας ή του αντικειμένου.

2. Με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία τίθεται αυτόματα σε ισχύ, καθορίζεται, βάσει της παραγράφου 1, εάν ένα απόβλητο παύει να αποτελεί απόβλητο κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 11.

3. Ο αποχαρκτηρισμός των επικίνδυνων αποβλήτων δεν μπορεί να γίνεται με αραίωση ή ανάμειξη για τη μείωση των αρχικών συγκεντρώσεων επικίνδυνων ουσιών σε επίπεδο χαμηλότερο των οριακών τιμών για το χαρακτηρισμό των αποβλήτων ως επικίνδυνων.

4. Τα απόβλητα, τα οποία παύουν να αποτελούν απόβλητα σύμφωνα με την παράγραφο 1, παύουν επίσης να αποτελούν απόβλητα και για τους σκοπούς της ανάκτησης και ανακύκλωσης που αναφέρονται στο ν. 2939/2001, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 365/10/31.12.1994), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3854/2010 (Α' 94) και στις κανονιστικές πράξεις που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του και στα άλλα συναφή ευρωπαϊκά νομοθετήματα και τις εθνικές διατάξεις με τις οποίες οι συναφείς ευρωπαϊκές οδηγίες έχουν ενσωματωθεί στην εσωτερική έννομη τάξη, όταν πληρούνται οι απαιτήσεις της εν λόγω νομοθεσίας όσον αφορά στην ανακύκλωση ή την ανάκτηση.

5. Ο κατάλογος αποβλήτων (Απόφαση 2000/532/ΕΚ, ΕΕ L 204/37/21.7.1998, όπως έχει τροποποιηθεί) περιλαμβάνει τα επικίνδυνα απόβλητα και λαμβάνει υπόψη την προέλευση και τη σύνθεση των αποβλήτων, καθώς και, εφόσον απαιτείται, τις οριακές τιμές συγκέντρωσης επικίνδυνων ουσιών. Ο κατάλογος αποβλήτων είναι δεσμευτικός όσον αφορά στον προσδιορισμό των αποβλήτων που πρέπει να θεωρούνται επικίνδυνα απόβλητα. Η καταχώριση μιας ουσίας ή αντικειμένου στον κατάλογο δεν σημαίνει, κατ' ανάγκη, ότι συνιστά απόβλητο υπό οιαδήποτε συνθήκες. Μια ουσία ή αντικείμενο θεωρούνται απόβλητα μόνο εφόσον ανταποκρίνονται στον ορισμό της παραγράφου 1 του άρθρου 11.

Άρθρο 14
(άρθρο 13 της Οδηγίας)
Προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος

Η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, και ιδίως:

- α) χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα,
- β) χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές, και
- γ) χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 15
(άρθρο 14 της Οδηγίας)
Κόστος

Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων βαρύνει τον αρχικό παραγωγό των αποβλήτων και τον τρέχοντα ή τους προηγούμενους κατόχους αποβλήτων.

Άρθρο 16
(άρθρο 16 της Οδηγίας)
Αρχές της αυτάρκειας και της εγγύτητας

1. Η χώρα υποχρεούται να διαθέτει ολοκληρωμένο και κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων και εγκαταστάσεων ανάκτησης σύμμεικτων αστικών αποβλήτων, τα οποία συλλέγονται από νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου η συλλογή αυτή καλύπτει και τα σύμμεικτα αστικά απόβλητα από άλλους παραγωγούς, λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές.

Κατά παρέκκλιση από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006 για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ L 190/1/12.7.2006), για να προστατευτεί το δίκτυο διαχείρισης των αποβλήτων μπορεί να περιορίζονται οι εισαγωγές αποβλήτων που προορίζονται για αποτεφρωτήρες ταξινομημένους ως ανάκτηση.

2. Το δίκτυο σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο που να επιτρέπεται στη χώρα να καταστεί αυτάρκης στον τομέα της διάθεσης αποβλήτων και της ανάκτησης των αποβλήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών συνθηκών ή της ανάγκης για ειδικευμένες εγκαταστάσεις για ορισμένους τύπους αποβλήτων.

3. Το προαναφερόμενο δίκτυο επιτρέπει τη διάθεση των αποβλήτων ή την ανάκτηση των αποβλήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, σε μία από τις πλησιέστερες κατάλληλες εγκαταστάσεις, με τη χρησιμοποίηση των καταλληλότερων μεθόδων και τεχνολογιών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

4. Κατά την εφαρμογή των παραγράφων 1, 2 και 3, λαμβάνεται υπόψη ότι οι αρχές της εγγύτητας και της αυτάρκειας δεν συνεπάγονται ότι η χώρα πρέπει να διαθέτει το πλήρες φάσμα των εγκαταστάσεων τελικής ανάκτησης στο έδαφός της.

Άρθρο 17
(άρθρο 19 της Οδηγίας)
Σήμανση επικινδύνων αποβλήτων

1. Κατά τη συλλογή, τη μεταφορά και την προσωρινή αποθήκευσή τους, τα επικίνδυνα απόβλητα συσκευάζονται και σημαίνονται σύμφωνα με τα αναφερόμενα στις ακόλουθες διατάξεις:

α) Το ν. 1741/1987 με θέμα την Κύρωση Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για τη Διεθνή Οδική Μεταφορά Επικινδύνων Εμπορευμάτων (ADR) (Α' 225), όπως έχει αναθεωρηθεί από την υπ' αριθ. 50941/40/1990 (Β' 104) απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών.

β) Την υπ' αριθ. ΑΣ4.1/ΟΙΚ.45573/3719/2008 (Β' 1874) απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας, Ανάπτυξης, Μεταφορών και Επικοινωνιών και Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, με θέμα την τροποποίηση της υπ' αριθ. Φ4.2/18960/1446/19.6.2001 (Β' 778) κοινής υπουργικής απόφασης για την εναρμόνιση του Ελληνικού Δικαίου με την Οδηγία 2006/90/ΕΚ (ΕΕ L 305/6/4.11.2006) για την έβδομη προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο της Οδηγίας 96/49/ΕΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών - μελών σχετικά με τις σιδηροδρομικές μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων, όπως εκάστοτε ισχύει.

γ) Την υπ' αριθ. 1218.74/01/1995 (Β' 531) απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, με την οποία εντάσσονται στην εθνική νομοθεσία οι διατάξεις του διεθνούς Ναυτιλιακού Κώδικα Επικινδύνων Εμπορευμάτων (IMDG), όπως έχει τροποποιηθεί.

δ) Το ν. 211/1947 (Α' 35) «Περί κυρώσεως της εν Σικάγο υπογραφείσης Συμβάσεως Διεθνούς Πολιτικής Αεροπορίας» και την υπ' αριθ. ΥΠΑ/Δ2/11894/3631/2007 (Β' 549) απόφαση του Διοικητή της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας «Υιοθέτηση του Παραρτήματος (Annex) 18, έκδοση 3η, τροποποίηση όγδοη του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας περί «Ασφαλούς αερομεταφοράς επικινδύνων υλικών» το οποίο έχει εκδοθεί βάσει της Σύμβασης του Σικάγου», όπως έχει τροποποιηθεί.

2. Όταν μεταφέρονται επικίνδυνα απόβλητα στο εσωτερικό της χώρας, συνοδεύονται από έγγραφο αναγνώρισης, που μπορεί να υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή, και τα οποία περιέχουν τα ενδεδειγμένα δεδομένα που εκτίθενται στο Παράρτημα IB του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006.

Άρθρο 18
(άρθρο 20 της Οδηγίας)
Επικίνδυνα απόβλητα παραγόμενα από νοικοκυριά

1. Τα άρθρα 17, 20, 30 και η παράγραφος 6 του άρθρου

38 του παρόντος δεν εφαρμόζονται στα αναμειγμένα απόβλητα που παράγονται από νοικοκυριά.

2. Τα άρθρα 17 και 20 δεν εφαρμόζονται στα επί μέρους κλάσματα επικινδύνων αποβλήτων που παράγονται από νοικοκυριά, μέχρις ότου γίνουν δεκτά για συλλογή, διάθεση ή ανάκτηση από οργανισμό ή επιχείρηση που έχει λάβει άδεια ή έχει καταχωρηθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 36 ή 42.

Άρθρο 19
(άρθρο 34 της Οδηγίας)
Επιθεωρήσεις - έλεγχοι

1. Οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων, οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις που συλλέγουν ή μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση, οι μεσίτες και οι έμποροι, καθώς και οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις που παράγουν επικίνδυνα απόβλητα υπόκεινται σε κατάλληλες περιοδικές επιθεωρήσεις από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές, σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στο ν.1650/1986, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3010/2003 (Α' 91) και το ν. 4014/2011 (Α' 209).

2. Οι επιθεωρήσεις που αφορούν τις εργασίες συλλογής και μεταφοράς καλύπτουν την προέλευση, τη φύση, την ποσότητα και τον προορισμό των συλλεγομένων και μεταφερόμενων αποβλήτων.

3. Οι καταχωρήσεις στο πλαίσιο του κοινοτικού συστήματος οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) λαμβάνονται υπόψη για τη διενέργεια επιθεωρήσεων, ιδίως όσον αφορά στη συχνότητα και την ένταση των επιθεωρήσεων.

Άρθρο 20
(άρθρο 35 της Οδηγίας)
Τήρηση αρχείων - μητρώων

1. Οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 36, οι παραγωγοί επικινδύνων και λοιπών αποβλήτων, οι εταιρείες που συλλέγουν ή μεταφέρουν επικίνδυνα απόβλητα σε επαγγελματική βάση ή ενεργούν ως έμποροι και μεσίτες επικινδύνων αποβλήτων, τηρούν χρονολογικά αρχεία με τις ποσότητες, τη φύση, την προέλευση και, ανάλογα με την περίπτωση, τον προορισμό, τη συχνότητα συλλογής, τον τρόπο μεταφοράς και τη μέθοδο επεξεργασίας που προβλέπονται για τα απόβλητα και διαθέτουν τις εν λόγω πληροφορίες, κατόπιν αιτήματος, στις αρμόδιες αρχές.

2. Τα αρχεία για τα επικίνδυνα απόβλητα διατηρούνται επί τουλάχιστον τρία έτη. Ωστόσο, οι οργανισμοί και επιχειρήσεις, που μεταφέρουν επικίνδυνα απόβλητα, υποχρεούνται να τηρούν τα έντυπα αναγνώρισης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 10 της κ.υ.α. 13588/725/2006 (Β' 383), επί τουλάχιστον δώδεκα μήνες.

3. Τα δικαιολογητικά της εκτέλεσης των εργασιών διαχείρισης αποβλήτων χορηγούνται κατόπιν αιτήματος των αρμόδιων αρχών ή ενός προηγούμενου κατόχου.

4. Οργανισμοί και επιχειρήσεις, που μεταφέρουν μη επικίνδυνα απόβλητα υποχρεούνται να τηρούν τα σχετικά αρχεία της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τα οποία περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις ποσότητες, τη φύση (κωδικός ΕΚΑ), την προέλευση και, ανάλογα με την περίπτωση, τον τρόπο μεταφοράς, τον τελικό αποδέκτη και τη μέθοδο επεξεργασίας, για τουλάχιστον δύο έτη.

Άρθρο 21
(άρθρο 37 της Οδηγίας)
Υποβολή εκθέσεων και αναθεώρηση

1. Το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ενημερώνει ανά τριετία την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του παρόντος νόμου, δια της υποβολής τομεακής έκθεσης σε ηλεκτρονική μορφή. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες για τη διαχείριση των αποβλήτων ελαίων και για την επιτευχθείσα πρόοδο κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με μέτρα όπως προβλέπεται στο άρθρο 25 σχετικά με τη διευρύνει ευθύνη των παραγωγών.

Η έκθεση συντάσσεται βάσει ερωτηματολογίου ή σχεδιαγράμματος, το οποίο καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 6 της Οδηγίας 91/692/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 337/13/31.12.1991), για την τυποποίηση και τον εξορθολογισμό των εκθέσεων που αφορούν την εφαρμογή ορισμένων οδηγιών για το περιβάλλον. Η έκθεση υποβάλλεται στην Επιτροπή εντός εννέα μηνών από το τέλος της τριετούς περιόδου την οποία καλύπτει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Άρθρο 22
(άρθρο 28 της Οδηγίας)
Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων

1. Για την επίτευξη των στόχων και την υλοποίηση των αρχών της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και των άρθρων 14, 16 και 29, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σε συνεργασία με το κάθε φορά συναρμόδιο Υπουργείο, εκπονεί σχέδια διαχείρισης αποβλήτων για κάθε ρεύμα αποβλήτων ή για σύνολο ρευμάτων αποβλήτων, τα οποία καλύπτουν ολόκληρη ή μέρος της γεωγραφικής επικράτειας της χώρας. Τα σχέδια αυτά καλύπτουν συνδυασμένα το σύνολο της επικράτειας της χώρας για όλα τα είδη αποβλήτων.

2. Τα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων περιλαμβάνουν ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης όσον αφορά τη διαχείριση αποβλήτων, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη βελτίωση της περιβαλλοντικά υγιούς προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση και διάθεση των αποβλήτων και αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο το σχέδιο ή σχέδια θα υποστηρίξει την υλοποίηση των στόχων και των διατάξεων του παρόντος.

3. Τα Σχέδια Διαχείρισης περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα:

(α) τον τύπο, την ποιότητα και την πηγή των παραγόμενων στη χώρα αποβλήτων, τα απόβλητα που είναι πιθανόν να αποσταλούν από ή προς την επικράτεια και αξιολόγηση της μελλοντικής τάσης εξέλιξης των ρευμάτων αποβλήτων,

(β) τα υφιστάμενα προγράμματα συλλογής αποβλήτων και τις μεγάλες εγκαταστάσεις διάθεσης και ανάκτησης, καθώς και τις τυχόν ειδικές ρυθμίσεις για απόβλητα έλαια, επικίνδυνα απόβλητα ή ρεύματα αποβλήτων που ρυθμίζονται από συγκεκριμένες νομοθετικές πράξεις,

(γ) αξιολόγηση της ανάγκης για νέα προγράμματα συλλογής, για το κλείσιμο υφιστάμενων εγκαταστάσεων αποβλήτων, για πρόσθετες υποδομές των εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων και εφόσον απαιτείται για σχετικές επενδύσεις,

(δ) επαρκείς πληροφορίες για τα κριτήρια σχετικά με τον εντοπισμό τοποθεσιών και τη δυναμικότητα των μελλοντικών εγκαταστάσεων διάθεσης ή των μεγάλων εγκαταστάσεων ανάκτησης, αν χρειαστεί,

(ε) τις γενικές πολιτικές διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών και μεθόδων διαχείρισης των αποβλήτων που περιλαμβάνονται στο σχεδιασμό ή πολιτικών για απόβλητα που θέτουν συγκεκριμένα προβλήματα διαχείρισης.

Στα Σχέδια μπορούν να συμπεριληφθούν και τα ακόλουθα:

α) οργανωτικές πτυχές που συνδέονται με τη διαχείριση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που πραγματοποιούν τη διαχείριση αποβλήτων,

β) αξιολόγηση της χρησιμότητας και της καταλληλότητας της χρησιμοποίησης οικονομικών και άλλων μέσων για την αντιμετώπιση διάφορων προβλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να διατηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,

γ) εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης απευθυνόμενες στο ευρύ κοινό ή σε συγκεκριμένες ομάδες καταναλωτών,

δ) παλιές ρυπασμένες τοποθεσίες διάθεσης αποβλήτων και τα μέτρα για την αποκατάστασή τους,

ε) την εκτίμηση του κόστους των εργασιών ανάκτησης και διάθεσης των αποβλήτων.

4. Τα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων πρέπει να είναι σύμφωνα προς τις απαιτήσεις σχεδιασμού για τα απόβλητα που ορίζονται στα άρθρα 5 και 15 του ν. 2939/2001 (άρθρο 14 της Οδηγίας 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, ΕΕ L 365/10/31.12.1994), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3854/2010 και τη στρατηγική για την υλοποίηση της μείωσης των βιοαποδομησίμων αστικών αποβλήτων τα οποία προορίζονται για χώρους υγειονομικής ταφής που αναφέρεται στο άρθρο 6 της κ.υ.α. 29407/3508/2002 (Β' 1572) (άρθρο 5 της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1999 για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων, ΕΕ L 182/1/16.7.1999).

5. Τα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων γνωστοποιούνται στην Επιτροπή.

6. Τα Σχέδια Διαχείρισης που προβλέπονται στην παράγραφο 1 και εξειδικεύονται στο άρθρο 35, αξιολογούνται τουλάχιστον ανά εξαετία και αναθεωρούνται εφόσον ενδείκνυται και εφόσον απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 23 ή 27.

Άρθρο 23
(άρθρο 29 της Οδηγίας)
Προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων

1. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εκπονεί, σε εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και του άρθρου 29, προγράμματα πρόλη-

ψης δημιουργίας αποβλήτων και επεξεργάζεται κατευθύνσεις, ούτως ώστε τα προγράμματα αυτά να ενσωματωθούν στα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων του άρθρου 22. Κατά την ενσωμάτωση των προγραμμάτων σε σχέδια διαχείρισης αποβλήτων, προσδιορίζονται τα μέτρα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων που αφορούν στα απόβλητα του εκάστοτε σχεδίου.

2. Στα Προγράμματα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 τίθενται στόχοι για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, περιγράφονται τα υφιστάμενα μέτρα πρόληψης και γίνεται αξιολόγηση των παραδειγμάτων των μέτρων που αναφέρονται στο Παράρτημα IV ή άλλων ενδεδειγμένων μέτρων. Τα μέτρα πρέπει να αποσκοπούν στην αποσύνδεση της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή αποβλήτων.

3. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κлиматικής Αλλαγής μπορεί να καθορίζει κατάλληλα και συγκεκριμένα ποιοτικά ή ποσοτικά κριτήρια για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου των μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και να θέσει ποιοτικούς στόχους και δείκτες διαφορετικούς από αυτούς που τίθενται μέσω της κανονιστικής διαδικασίας της Επιτροπής.

4. Τα Προγράμματα γνωστοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

5. Τα Προγράμματα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 αξιολογούνται τουλάχιστον ανά εξαετία και αναθεωρούνται εφόσον ενδείκνυται και εφόσον απαιτείται σύμφωνα με τα άρθρα 22 ή 27.

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΣΤΟΧΟΙ

Άρθρο 24 (άρθρο 15 της Οδηγίας) Ευθύνη για τη διαχείριση των αποβλήτων

1. Οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 29.

2. Όταν τα απόβλητα μεταφέρονται από τον αρχικό παραγωγό ή κάτοχο σε ένα ή περισσότερα νομικά πρόσωπα, που αναφέρονται στην παράγραφο 1, για προκαταρκτική επεξεργασία, αυτό δεν συνεπάγεται, κατά γενικό κανόνα, απαλλαγή από την ευθύνη για τη διεξαγωγή μιας εργασίας πλήρους ανάκτησης ή διάθεσης.

Άρθρο 25 (άρθρο 8 της Οδηγίας) Διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού

1. Προκειμένου να ενισχυθούν η επαναχρησιμοποίηση και πρόληψη, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης αποβλήτων, λαμβάνονται νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία κατ' επάγγελμα αναπτύσσουν, κατασκευάζουν, μεταποιούν, επεξεργάζονται, πωλούν ή εισάγουν προϊόντα (παραγωγός του προϊόντος), φέρουν διευρυμένη ευθύνη παραγωγού.

2. Για την εφαρμογή της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, λαμβάνονται υπόψη το τεχνικό εφικτό και το οικονομικό βιώσιμο, καθώς και το σύνολο των επιπτώσεων στο περιβάλλον, στην ανθρώπινη υγεία και οι κοινωνικές επιπτώσεις και μεριμνάται η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

3. Η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της ευθύνης για τη διαχείριση των αποβλήτων, βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 24, και με την επιφύλαξη της ειδικής υφιστάμενης νομοθεσίας για τις κατηγορίες αποβλήτων και τα προϊόντα.

Άρθρο 26 (άρθρο 10 της Οδηγίας) Ανάκτηση

1. Ο παραγωγός ή ο κάτοχος των αποβλήτων υποβάλλει τα απόβλητα, κατά προτεραιότητα, σε εργασίες ανάκτησης, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 29 του παρόντος.

2. Εφόσον απαιτείται συμμόρφωση προς την παράγραφο 1 και για τη διευκόλυνση ή τη βελτίωση της ανάκτησης, τα απόβλητα συλλέγονται χωριστά και, εάν είναι εφικτό από τεχνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής άποψης, δεν αναμειγνύονται με άλλα απόβλητα ή με άλλα υλικά με διαφορετικές ιδιότητες.

Άρθρο 27 (άρθρο 11 της Οδηγίας) Επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση

1. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κлиматικής Αλλαγής, σύμφωνα και με τις προβλέψεις του ν. 2939/2001 (Α' 179) για τις συσκευασίες, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3854/2010 (Α' 94), λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης προϊόντων και δραστηριοτήτων προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ενθαρρύνοντας ιδίως τη δημιουργία και τη στήριξη δικτύων επαναχρησιμοποίησης και επίσκευής, τη χρήση οικονομικών μέσων, κριτηρίων προμηθειών, ποσοτικών στόχων ή άλλων μέτρων. Λαμβάνει επίσης μέτρα για την προώθηση ανακύκλωσης υψηλής ποιότητας και για το σκοπό αυτόν καθιερώνει χωριστή συλλογή αποβλήτων όπου αυτό είναι τεχνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά εφικτό και ενδεδειγμένο για να επιτευχθούν τα αναγκαία ποιοτικά πρότυπα στους αντίστοιχους τομείς ανακύκλωσης. Με την επιφύλαξη του άρθρου 26 παράγραφος 2, έως το 2015 χωριστή συλλογή καθιερώνεται τουλάχιστον για τα ακόλουθα: χαρτί, μέταλλο, πλαστικό και γυαλί.

2. Για την επίτευξη των στόχων του παρόντος και τη μετάβαση σε μια Κοινωνία Ανακύκλωσης, με υψηλό επίπεδο αποδοτικότητας των πόρων, λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλισθεί η επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

α) έως το 2020 η προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των υλικών αποβλήτων, όπως τουλάχιστον το χαρτί, το μέταλλο, το πλαστικό και το γυαλί από τα νοικοκυριά και ενδεχομένως άλλης προέλευσης στο βαθμό που τα απόβλητα αυτά είναι παρόμοια με τα απόβλητα των νοικοκυριών, πρέπει να αυξηθεί κατ' ελάχιστον στο 50% κατά βάρος,

β) έως το 2020 η προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και η ανάκτηση άλλων υλικών, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών επίχωσης (backfill-

ing) όπου γίνεται χρήση αποβλήτων για την υποκατάσταση άλλων υλικών, μη επικίνδυνων αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων εξαιρουμένων των υλικών που απαντώνται στη φύση και τα οποία ορίζονται στην κατηγορία 17 05 04 του καταλόγου αποβλήτων πρέπει να αυξηθεί κατ' ελάχιστον στο 70% κατά βάρος.

3. Κάθε τρία χρόνια σύμφωνα με το άρθρο 34 και την παράγραφο 1 του άρθρου 58, η αρμόδια αρχή υποβάλλει στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με τις επιδόσεις της όσον αφορά την επίτευξη των στόχων. Εάν οι στόχοι δεν έχουν εκπληρωθεί, η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τους λόγους της αποτυχίας και τις δράσεις τις οποίες προτίθεται να αναλάβει για να εκπληρώσει τους στόχους.

Άρθρο 28
(άρθρο 12 της Οδηγίας)
Διάθεση

Ο παραγωγός ή ο κάτοχος των αποβλήτων, αν αυτά δεν υποβληθούν σε εργασίες ανάκτησης, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 26, έχει υποχρέωση να τα διαθέσει με ασφάλεια σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 14.

Άρθρο 29
(άρθρο 4 της Οδηγίας και παρ. 1 του άρθρου 36)
Ιεράρχηση των δράσεων και των εργασιών
διαχείρισης των αποβλήτων

1. Απαγορεύεται η εγκατάλειψη, η απόρριψη και η ανεξέλεγκτη διαχείριση των αποβλήτων.

2. Στη νομοθεσία και την πολιτική για την πρόληψη και τη διαχείριση των αποβλήτων ισχύει κατά προτεραιότητα η ακόλουθη ιεράρχηση όσον αφορά στα απόβλητα:

- α) πρόληψη,
- β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση,
- γ) ανακύκλωση,
- δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και
- ε) διάθεση.

3. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 2 λαμβάνονται μέτρα, τα οποία προωθούν εναλλακτικές δυνατότητες που παράγουν το καλύτερο, από περιβαλλοντικής απόψεως, αποτέλεσμα. Για το σκοπό αυτόν, ενδέχεται να απαιτείται η παρέκκλιση από την ιεράρχηση για ορισμένα ειδικά ρεύματα αποβλήτων, εφόσον αυτό δικαιολογείται από τον κύκλο ζωής των προϊόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις συνολικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισής τους.

4. Κατά τη διαμόρφωση των μέτρων στο πλαίσιο της παραγράφου 1, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γενικές αρχές περί προστασίας του περιβάλλοντος, της προφύλαξης και της αειφορίας, του τεχνικώς εφικτού και της οικονομικής βιωσιμότητας, της προστασίας των πόρων, καθώς και οι συνολικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην ανθρώπινη υγεία, στην οικονομία και στην κοινωνία, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 και του άρθρου 14.

5. Η διαμόρφωση της νομοθεσίας και της πολιτικής για τα απόβλητα είναι διαδικασία απόλυτα διαφανής, τηρώντας την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία που αφορά στη διαβούλευση με τους πολίτες και τους ενδιαφερόμενους παράγοντες και τη συμμετοχή αυτών στη διαδικασία.

Άρθρο 30
(άρθρο 18 της Οδηγίας)
Απαγόρευση ανάμειξης επικίνδυνων αποβλήτων

1. Απαγορεύεται η ανάμειξη μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών επικίνδυνων αποβλήτων και η ανάμειξη επικίνδυνων με άλλα απόβλητα, ουσίες ή υλικά. Η απαγόρευση ανάμειξης περιλαμβάνει και την αραιώση επικίνδυνων ουσιών.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1, μπορεί να επιτρέπεται η ανάμειξη υπό τον όρο ότι:

- α) η εργασία ανάμειξης πραγματοποιείται από οργανισμό ή επιχείρηση που έχει λάβει άδεια σύμφωνα με το άρθρο 36,
- β) πληρούνται οι διατάξεις του άρθρου 14 και δεν αυξάνονται οι αρνητικές επιπτώσεις της διαχείρισης των αποβλήτων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον, και
- γ) η εργασία ανάμειξης ακολουθεί τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές.

3. Με την επιφύλαξη των κριτηρίων που αφορούν στη δυνατότητα τεχνικής και οικονομικής εφαρμογής, όταν τα επικίνδυνα απόβλητα έχουν αναμειχθεί κατά τρόπο αντίθετο προς την παράγραφο 1, είναι ήδη αναμειγμένα με άλλα απόβλητα, ουσίες ή ύλες, πρέπει να γίνεται διαχωρισμός, εάν αυτό είναι αναγκαίο και εφικτό από τεχνικοοικονομική άποψη, για να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση προς το άρθρο 14.

Άρθρο 31
(άρθρο 21 της Οδηγίας)
Απόβλητα έλαια

Σε ό,τι αφορά τη διασυνοριακή μεταφορά των αποβλήτων ελαίων κατ' εφαρμογή των άρθρων 11 ή 12 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1013/2006, απαγορεύεται η διασυνοριακή αποστολή αποβλήτων ελαίων από την επικράτεια της χώρας σε εγκαταστάσεις αποτέφρωσης ή συνασποτέφρωσης στο εξωτερικό, εφόσον είναι τεχνικά εφικτό η επεξεργασία με αναγέννηση (R9) να πραγματοποιηθεί στη χώρα.

Άρθρο 32
(άρθρο 31 της Οδηγίας)
Συμμετοχή του κοινού

Οι ενδιαφερόμενοι, οι αρχές και το ευρύ κοινό συμμετέχουν στην εκπόνηση των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων και των προγραμμάτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και έχουν πρόσβαση σε αυτά μετά την εκπόνησή τους, σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΠΕΧΩ-ΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/2006 (Β' 1225) απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων [Οδηγία 2001/42/ΕΚ (ΕΕ L 197/30/21.7.2001) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων]. Τα σχέδια και τα προγράμματα, καθώς και οι απαιτούμενες ενέργειες και δράσεις για την υλοποίησή τους αναρτώνται σε διαδικτυακό τόπο στον οποίο έχει πρόσβαση το κοινό.

Άρθρο 33
(άρθρο 32 της Οδηγίας)
Συνεργασία

Η κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων και των προγραμμάτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23, μπορεί να γίνεται και σε συνεργασία με άλλα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Άρθρο 34
(άρθρο 33 της Οδηγίας)
Πληροφορίες που υποβάλλονται στην Επιτροπή

1. Το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων και τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων που αναφέρονται στα άρθρα 22 και 23, μόλις αυτά εγκριθούν, και για τυχόν ουσιαστικές αναθεωρήσεις των σχεδίων και των προγραμμάτων.

2. Για την εφαρμογή της παραγράφου 1 ακολουθείται το μορφότυπο για την κοινοποίηση πληροφοριών, που θεσπίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

προωθούν ιεραρχικά και συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση σε επίπεδο Περιφέρειας.

(β) Το ΠΕΣΔΑ εκπονείται και υλοποιείται από τον οικείο περιφερειακό Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.), κατά την έννοια της παραγράφου 4 του άρθρου 104 και του άρθρου 211 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Αν δεν υφίσταται ή δεν λειτουργεί περιφερειακός Φο.Δ.Σ.Α., το ΠΕΣΔΑ εκπονείται και υλοποιείται από την οικεία Περιφέρεια. Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης εκδίδει σχετική διαπιστωτική πράξη.

(γ) Το ΠΕΣΔΑ εγκρίνεται με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου μετά από γνώμη της Περιφερειακής επιτροπής διαβούλευσης και εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Περιφέρειας, του Τμήματος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία εισηγείται για τη συμβατότητα του ΠΕΣΔΑ με τις κατευθύνσεις και τα μέτρα που προβλέπονται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και του Τμήματος Προστασίας Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών.

(δ) Οι ανωτέρω γνωμοδοτήσεις του Τμήματος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος. Ε-

Ημερομηνίες-ορόσημα στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης		1950	9 Μαΐου — Ο Ρομπέρ Σουμάν, ο γάλλος υπουργός Εξωτερικών, εφωρνεί έναν βασισηματτό λόγο με προτάσεις που βασίζονται στις ιδέες του Ζαν Μονέ. Προτείνεται να τεθούν οι πηγές άνδρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας υπό κοινό έλεγχο στο πλαίσιο ενός νέου οργανισμού στον οποίο θα μπορούν να συμμετάσχουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
		1951	18 Απριλίου — Στο Παρίσι, έξι χώρες —Βέλγιο, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες— υπογράφουν τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανδρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Τίθεται σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 για διάστημα 50 ετών.
		1955	1 και 2 Ιανουάριου — Σε συνεδρίασή τους στη Μεσίνη, οι υπουργοί Εξωτερικών των έξι κρατών αποφασίζουν την επέκταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.
		1957	25 Μαρτίου — Στη Ρώμη, οι έξι χώρες υπογράφουν τις συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Οι Συνθήκες αυτές τίθενται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958.
		1960	4 Ιανουαρίου — Με προτροπή του Ηνωμένου Βασιλείου, με τη Σύμβαση της Στοκχόλμης ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συμμετοχών (ΕΖΕΣ) στην οποία συμμετέχουν και ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΟΚ.
		1963	20 Ιουλίου — Στην πόλη Γισουντέ υπογράφεται συμφωνία σύνδεσης ανάμεσα στην ΕΟΚ και 18 κράτη της Αφρικής.
		1965	8 Απριλίου — Υπογράφεται Συνθήκη για τη συγχώνευση των εκτελεστικών οργάνων των τριών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και Ευρατόμ) και τη δημιουργία ενός ενιαίου Συμβουλίου και μιας Επιτροπής. Η Συνθήκη αυτή τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1967.
		1966	29 Ιανουαρίου — Ο «Συμβιβασμός του Λουξεμβούργου»: μετά από μια πολιτική κρίση, η Γαλλία συμφωνεί να επανέλθει στις ανεξαρτήσεις του Συμβουλίου υπό τον όρο ότι θα διατηρείται η αρχή της ομοφωνίας όταν θα διακυβεύονται «εθνικά θέματα ζωτικής σημασίας».
		1968	1 Ιουλίου — Καταργούνται πλήρως οι δασμοί για τα βιομηχανικά προϊόντα ανάμεσα στα κράτη μέλη, 18 μήνες νωρίτερα από το αναμενόμενο, και θεσπίζεται κοινό εξωτερικό δασμολόγιο.
		1969	1 και 2 Δεκεμβρίου — Στη συνόδο κορυφής της Χαγής, οι πολιτικοί ηγέτες της ΕΟΚ αποφασίζουν να προωθήσουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.
		1970	22 Απριλίου — Στο Λουξεμβούργο υπογράφεται μια Συνθήκη η οποία επιτρέπει στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες να χρηματοδοτούνται από «ιδίους πόρους» και δίνει περισσότερες ελεγκτικές εξουσίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
		1973	1 Ιανουαρίου — Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, αυξάνοντας τα μέλη τους σε εννέα. Η Νορβηγία παραμένει εκτός μετά από δημοψήφισμα στο οποίο η

1974	9 και 10 Δεκεμβρίου — Στη σύνοδο κορυφής στο Παρίσι, οι πολιτικοί ηγέτες των εννέα κρατών μελών αποφασίζουν να συνειδητοποιήσουν τρεις φορές τον χρόνο υπό τη μορφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ανάβουν επίσης το πρόγραμμα φως για τη διενέργεια άμεσων εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συμφωνούν να ιδρύσουν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.	1995	1 Ιανουαρίου — Η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία присχωρούν στην ΕΕ, τα μέλη της οποίας αυξάνονται σε 15. Η Νορβηγία παραιτείται μερικώς, ύστερα και από νέο δημοψήφισμα.
1975	28 Φεβρουαρίου — Υπογράφεται στην πόλη Λομέ σύμβαση (Λομέ II) ανάμεσα στην ΕΟΚ και 46 κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ).	1997	23 Ιανουαρίου — Αναλαμβάνει καθήκοντα η νέα Επιτροπή με πρόεδρο τον Ζακ Σαντέρ (1995–1999).
1979	7 και 10 Ιουλίου — Διεξάγονται οι πρώτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη των 410 μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.	1998	27 και 28 Νοεμβρίου — Η Ευρωπαϊκή Κοινοπολιτεία υπογράφει τη Συνθήκη της Λαϊκής, της Μάλτας και δέκα χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.
1981	1 Ιανουαρίου — Η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.	1999	30 Μαρτίου — Αρχίζει η διαδικασία προχώρησης των νέων υποψηφίων χωρών: της Κύπρου, της Μάλτας και δέκα χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.
1984	14 και 17 Ιουνίου — Διεξάγονται οι δεύτερες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.		1 Ιανουαρίου — Έντεκα χώρες της ΕΕ υιοθετούν το ευρώ, το οποίο εισάγεται στις χρηματιστηριακές και ανταλλακτικές τα εθνικά τους νομίσματα σε συναλλαγές χωρίς χρήση μετρητών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη για τη νομισματική πολιτική της ΕΕ. Την 1η Ιανουαρίου 2001, η Ελλάδα γίνεται η δωδέκατη χώρα που υιοθετεί το ευρώ.
1985	7 Ιανουαρίου — Ο Ζακ Ντελόρ αναλαμβάνει πρόεδρος της Επιτροπής (1985–1995).		10 και 13 Ιανουαρίου — Λαμβάνουν χώρα οι πέμπτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
1986	14 Ιουνίου — Υπογράφεται η Συμφωνία του Σίνγκεν με σκοπό την κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.		15 Σεπτεμβρίου — Αναλαμβάνει καθήκοντα η νέα Επιτροπή με πρόεδρο τον Ρομάνο Πρόντι (1999–2004).
1989	1 Ιανουαρίου — Η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αυξάνοντας τα μέλη τους σε δώδεκα.	2000	15 και 16 Οκτωβρίου — Η σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε αποφασίζει να γίνει η ΕΕ χώρας ελεύθερης, ασφαλείας και δικαιοσύνης.
	17 και 28 Φεβρουαρίου — Υπογράφεται η Ένωση Ευρωπαϊκή Πράξη στο Λουξεμβούργο και τη Χάγη. Τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987.		23 και 24 Μαρτίου — Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Αισιόνας καθορίζει μια νέα στρατηγική για την αύξηση της απασχόλησης στην ΕΕ, τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε μια Ευρώπη που βασίζεται στη γνώση.
1990	9 Μαρτίου — Πτώση του Τείχους του Βερολίνου.		7 και 8 Δεκεμβρίου — Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας επιτυγχάνει συμφωνία σχετικά με το κείμενο μιας Συνθήκης που τροποποιεί το σύστημα λήψης αποφάσεων στην ΕΕ, έτσι ώστε η Ένωση να είναι έτοιμη για τη διεύρυνση. Οι προέδροι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Επιτροπής διακηρύττουν επίσημα τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
1991	3 Οκτωβρίου — Επανενοση της Γερμανίας.	2001	26 Φεβρουαρίου — Υπογράφεται η συνθήκη της Νίκαιας. Τίθεται σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003.
1992	9 και 10 Δεκεμβρίου — Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ εγκρίνει τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και θέτει τις βάσεις για μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, τη στενότερη συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων και τη δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης που θα περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα.		14 και 15 Δεκεμβρίου — Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάισεν: εγκρίνεται η διακήρυξη για το μέλλον της ΕΕ. Ανοίγει ο δρόμος για την επόμενη μεγάλη μεταρρύθμιση της ΕΕ και για τη δημιουργία μιας Συνθήκης (με πρόεδρο τον Βαλντερί Σκαρπίνι) που θα συντάξει το Ευρωπαϊκό Συνταγμα.
1993	1 Ιανουαρίου — Δημιουργία της ενιαίας αγοράς.	2002	1 Ιανουαρίου — Τίθεται σε κυκλοφορία χρεωονομίσματα και κέρματα
1994	9 και 12 Ιουνίου — Διεξάγονται οι τέταρτες άμεσες εκλογές για το		

2003	10 Ιουλίου — Η Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρώπης ολοκληρώνει τις εργασίες της για το σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.
2004	1 Μαΐου — Η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. 10 και 13 Ιουνίου — Διεξάγονται οι έκτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 29 Οκτωβρίου — Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα υπογράφεται στη Ρώμη από τους 25 αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων. 22 Νοεμβρίου — Αναλαμβάνει καθήκοντα η νέα Επιτροπή με πρόεδρο τον Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο.
2005	29 Μαΐου και 1 Ιουνίου — Οι γάλλοι ψηφοφόροι απορρίπτουν το Σύνταγμα με δημοψήφισμα και τρεις μέρες αργότερα το απορρίπτουν και οι ολλανδοί ψηφοφόροι. 3 Οκτωβρίου — Έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία και την Κροατία.
2007	1 Ιανουαρίου — Η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σλοβενία γίνεται η δέκατη τρίτη χώρα που υιοθετεί το ευρώ. 13 Δεκεμβρίου — Υπογράφεται η συνθήκη της Λισαβόνας.
2008	1 Ιανουαρίου — Η Κύπρος και η Μάλτα γίνονται η 14η και 15η χώρα που υιοθετούν το ευρώ.
2009	1 Ιανουαρίου — Η Σλοβακία γίνεται η 16η χώρα που υιοθετεί το ευρώ. 4 και 7 Ιουνίου — Διεξάγονται οι έβδομες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2 Οκτωβρίου — Εγκρίνεται η συνθήκη της Λισαβόνας με δημοψήφισμα στην Ιρλανδία. 1 Δεκεμβρίου — Τίθεται σε ισχύ η συνθήκη της Λισαβόνας. Ο Herman Van Rompuy ορίζεται πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η Catherine Ashton ορίζεται ύπατη εκπρόσωπος της Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.
2010	9 Φεβρουαρίου — Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει τη νέα Επιτροπή, με πρόεδρο τον Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο για δεύτερη θητεία. 9 Μαΐου — Δημιουργείται ένας ευρωπαϊκός μηχανισμός χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης με 750 δισ. ευρώ.
2011	1 Ιανουαρίου — Η Εσθονία γίνεται η 17η χώρα που υιοθετεί το ευρώ.

Παράρτημα 4

ΑΠΟΦΑΣΗ της 13.9.2005 — ΥΠΟΘΕΣΗ C-176/03

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση-πλαίσιο 2003/80/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.
- 2) Καταδικάζει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στα δικαστικά έξοδα.
- 3) Το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ιρλανδία, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Πορτογαλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Φιλανδίας, το Βασίλειο της Σουηδίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

(υπογραφές)